

L'ahir, l'avui i el demà de la fonètica i la fonologia catalanes*

Clàudia Pons (U Autònoma de Barcelona) i Max W. Wheeler (U of Sussex)

ABSTRACT

The purpose of this paper is to provide an overview of the core research lines in Catalan phonetics and phonology developed throughout the last decade, to identify the main works devoted to these areas in the same period, and to outline a set of proposals for future research. We begin by drawing attention to the productiveness of both disciplines during the last ten years. The list of some four hundred titles and the publication, in 2002, of the *Gramàtica del Català Contemporani*, with 11 chapters devoted to the description of the Catalan phonic system testify to it. Within recent activity, we have selected six areas of investigation which have received more attention and which stand out for the quality and breadth of the results: generative phonology (in particular Optimality Theory), experimental phonetics, studies of intonation, sociophonetics, applied phonetics and speech corpora. As for future activity, we offer some suggestions for areas of focus in both disciplines: a reorientation of work on phonological change and variation exploiting the latest theoretical models, the search for deeper insight into phonological acquisition, learning and impairment, greater exploitation of new technologies such as the Internet for learning, teaching and researching Catalan phonetics and phonology, and development of existing technologies like voice recognition and speech synthesis for the automation of daily tasks.

1 INTRODUCCIÓ**

Quan els organitzadors del Segon Simposi Internacional de Catalanística ens van proposar d'exposar un estat de la qüestió dels estudis de fonètica i fonologia catalanes, així com una proposta de futur per a aquestes dues disciplines, vam creure convenient, per motius de temps, d'ajustar l'abast de la nostra presentació al passat i al futur més immediats. I, ara, per motius d'espai, ens regim pel mateix criteri.¹ En aquest treball, amb tot, ens proposem de repassar les principals contribucions dels estudis de fonètica i fonologia del període 2000-2008, i, també, de formular un seguit de desiderata per als estudis venidors dedicats a aquests àmbits d'estudi.

Comencem per posar de manifest l'efervescència que han viscut la fonètica i la fonologia catalanes durant els darrers deu anys: ho avalen la llista —encara que no del tot exhaustiva— de prop de quatre-cents títols dedicats a aquestes dues disciplines i la publicació, l'any 2002, de la *Gramàtica del català contemporani*, amb onze capítols dedicats exclusivament a la descripció del sistema fònic del català.

Quant a l'activitat recent, hem seleccionat sis àrees de recerca que destaquen tant per la quantitat de treballs que s'hi han focalitzat com també per la qualitat dels resultats assolits: la fonologia generativa, concretament la teoria de l'optimitat (§ 2.1); la fonètica experimental (§ 2.2); els estudis en entonació (§ 2.3); la sociofonètica (§ 2.4); la fonètica aplicada (§ 2.5), i els corpus amb dades orals del català (§2.6).

* Agraïm a tots els autors que figuren en l'apèndix de l'article que ens hagin ajudat a actualitzar la llista de referències i a elaborar els passatges que eren complexos per a nosaltres. I agraïm també l'ajut, enèrgic i entusiasta, de sis joves estudiants (de doctorat), Joan M. Borràs, Maria Cabrera, Anna Pineda, Francesc J. Torres, Esteve Valls i Maria del Mar Vanrell: hi han contribuït empaïtant més d'una referència bibliogràfica i alguna imprecisió formal.

** Atès el caràcter retrospectiu d'aquest article, les referències dins del text estan ordenades per ordre cronològic i no pas per ordre alfabètic. Els treballs s'inclouen dins del període 2000-2009, i només en algun cas excepcional es fa referència a treballs anteriors a aquest període.

¹ Per a una visió de conjunt de les principals aportacions dels estudis de fonètica i fonologia catalanes dels darrers cent anys contextualitzada en els paradigmes científics d'abast general que s'han anat succeint durant aquest període, remetem el lector al treball de Dols ([2003] 2006), i per a una retrospectiva exhaustiva dels estudis dedicats a aquestes dues disciplines també durant aquest període, al treball de Julià (2003b).

Quant a l'activitat futura, hem proposat un conjunt d'orientacions, que creiem que són necessàries i que poden ser molt valuoses en l'àmbit del català: una reorientació dels treballs dedicats a la variació i al canvi fònics adaptada als darrers models teòrics (§ 3.1), un aprofundiment en els estudis en adquisició i aprenentatge fònics (§ 3.2), i, per acabar, un reconeixement i una potenciació de noves tecnologies com ara Internet, el reconeixement de la veu o la síntesi de la parla, com a recursos essencials per a la docència i la recerca en fonètica i fonologia catalanes i per a l'automatització de gestions del nostre dia a dia (§ 3.3).

2 L'AHIR I L'AVUI

2.1 La fonologia generativa dels darrers deu anys

Tradicionalment, un dels focus d'interès de la fonologia generativa han estat les alternances en la pronunciació dels fonemes i dels morfemes en la parla d'una llengua determinada. En el període que comentem aquí, en què trobem un predomini gairebé absolut dels treballs que tenen com a rerefons teòric la teoria de l'optimitat,² si bé persevera aquest interès, la pregunta que inspira i que *domina* la investigació és una altra: ¿per què un mot determinat es pronuncia d'una certa manera i no pas d'una altra manera concebible? La teoria de l'optimitat, en efecte, parteix, com la fonologia generativa tradicional, de dos nivells de representació —el de les formes subjacents i el de les formes superficials— però, en lloc de posar l'èmfasi en les formes subjacents i en les transformacions que donen compte del pas d'unes formes a les altres, això és, en les alternances dels fonemes i dels morfemes que es comentaven més amunt, s'interessa sobretot a establir el conjunt de formes possibles generades a partir d'un input i a explicar, a través d'una jerarquitització específica d'un conjunt de preferències, de restriccions, universals, per què en una llengua s'opta per una forma i no pas per una altra. En les teories anteriors, les alternances fonològiques d'una llengua donada s'interpreten com el resultat de regles arbitràries que el fonòleg ha de formular adequadament. En la teoria de l'optimitat, en canvi, les alternances responen a una jerarquitització particular, que al fonòleg li cal descobrir, de restriccions universals o, en altres paraules, de preferències que es poden trobar exemplificades de forma general entre les llengües naturals. Les restriccions no són absolutes, sinó transgredibles: una restricció es pot violar per tal de satisfer una altra restricció que es mostra més potent en una llengua donada. Aquestes restriccions, que donen prioritat a una pronúncia sobre una altra de possible, tenen una motivació funcional, la qual el fonòleg intenta d'identificar. La motivació funcional de les restriccions fonològiques, que els confereix, precisament, aquest caràcter universal, parteix del fet mateix que els humans tenim, a grans trets, les mateixes capacitats i/o limitacions fisiològiques —en el cas que ens ocupa: articulatòries i perceptuals, és a dir, fonètiques— i cognitives, això és, psicològiques —que expliquen, entre altres coses, que l'estructura interna dels mots o que les relacions morfològiques entre mots tinguin una incidència en la seva realització fònica. Amb tot, es pot afirmar que, per primera vegada en fonologia teòrica, se cerca i —el que és més important— es troba un compromís entre les argumentacions de tipus formal i les argumentacions de tipus funcional.

La teoria de l'optimitat va començar a difondre's des dels Estats Units a partir del 1993,³ i es pot afirmar sense reserves que ha tingut una gran repercussió als Països Catalans. Ara per ara, disposem de diferents treballs extensos sobre la fonologia del català que tenen com a marc teòric aquesta teoria (Serra 1996; Jiménez [1997] 1999; Pons 2004a, 2007b; Wheeler 2005a; Campmany 2008) i

² Per a una introducció completa a aquesta teoria, remetem el lector als treballs de Kager (1999), McCarthy (2002) i McCarthy (2008). En el marc del català, es poden consultar les introduccions de Vallverdú (2000), Pons (2003b, 2007a) i Jiménez & Lloret (2004).

³ El 1993, en efecte, va començar a circular entre la comunitat científica el manuscrit programàtic de la teoria, d'Alan Prince i de Paul Smolensky, *Optimality Theory: Constraint Interaction in Generative Grammar*, el qual ha estat publicat, l'any 2004, per Blackwell. D'altra banda, des d'aleshores, bona part dels treballs que s'han elaborat seguint aquesta perspectiva teòrica s'han anat incorporant en un arxiu virtual, el Rutgers Optimality Archive, accessible a l'adreça <http://roa.rutgers.edu/>. Amb data d'avui (febrer del 2009), l'arxiu ja ha superat els 1.000 articles.

d'un nombre molt important de treballs especialitzats que també parteixen d'aquest rerefons teòric (veg. els diferents treballs de Bonet, Cabré, Campmany, Dols, Jiménez, Lloret, Mascaró, C. Pons, Prieto, Wheeler, llistats en l'apèndix). En els punts que segueixen, s'exposen els focus d'interès fonamentals d'aquestes estudis:

- a. En consonància amb els interessos originals de la teoria, en la majoria de treballs inicials, l'interès recau en aspectes relatius a la sil·labificació del català en termes generals (veg. Jiménez 1996, [1997] 1999 i Dols 2000a, b, 2001) i, també, a la sil·labificació d'elements més específics, com ara els clítics pronominals (veg. els treballs de Bonet & Lloret 2002, 2005a, b).
- b. Més endavant, són objecte d'anàlisi els processos segmentals del català, tant els de tipus consonàntic (veg., per exemple, Herrick 2002, Pons 2003b, 2004a, b, 2005a, b, c, 2007a; Wheeler 2003, 2005a, b; Lloret & Jiménez 2005c), com els de tipus vocàlic (veg., entre d'altres, els treballs de Jiménez 2001; Herrick, 2003, 2006; Cabré & Prieto 2003, 2004, 2005, 2007, 2008; Campmany 2006b; Wheeler 2007a, b; Mascaró 2003, 2008; Lloret & Jiménez 2008; Ohannesian & Pons enviat; Pons, enviat).

Tant en aquests darrers treballs com en els anteriors, hi perseveren alguns dels principis que es van difondre en el si dels corrents teòrics immediatament precedents, això és, en el marc de la fonologia mètrica i autosegmental: el Principi d'Obertura (*l'Onset Principle*, en anglès) o el Principi de Contorn Obligatori (*l'Obligatory Contour Principle*, en anglès). Però, sobretot, es recuperen les lleis i els principis invocats en el marc de la fonologia (generativa) natural, que tenen la sonicitat com a eix vertebrador i que en teoria de l'optimitat prenen la forma de jerarquies fixes de restriccions universals, com ara el Principi de la Seqüenciació de la Sonicitat (*Sonority Sequencing Principle*, en anglès), el Principi de la Dispersió de la Sonicitat (*Sonority Dispersion Principle*, en anglès) o la Llei del Contacte Sil·làbic (*Syllable Contact Law*, en anglès). Al mateix temps, prenen força les restriccions fonamentades fonèticament, basades en resultats d'estudis de tipus experimental recents, les quals, de fet, s'articulen també a l'entorn del concepte de sonicitat: el paper dels indicis acústics i del contrast entre consonants adjacents, que s'addueix sovint per explicar per què determinades consonants es mantenen intactes i per què determinades consonants es modifiquen, la relació que s'estableix entre les posicions prominents dins del mot i la preferència per determinats segments en funció de la seva sonicitat, la incidència de l'accent i de l'estructura sil·làbica en la realització de les consonants, etc.

- c. També amb la finalitat de recuperar conceptes tan clàssics com ara el de l'analogia i el contrast paradigmàtics, que s'havien consolidat en el marc de la lingüística neogramàtica i que s'havien obviat deliberadament en el marc de la fonologia generativa clàssica, un gruix important de la recerca dels darrers anys s'ha centrat a formalitzar aquesta mena de pressions (veg., en aquest sentit, els treballs de Pons 2002a, b, 2006a, c, 2007c; Lloret 2003a, b, 2004, 2005a, Wheeler 2005a, Ohannesian & Pons enviat; Pons enviat).
- d. Per bé que en els inicis de la teoria s'havia abandonat, en certa manera, l'interès per les formes subjacents fins al punt de, en certa manera, negar-les, darrerament s'ha tornat a incidir en aquest punt de la fonologia i, en el cas del català, és possible trobar testimonis molt significatius d'aquest interès: per exemple, els treballs sobre la selecció al·lomòrfica condicionada fonològicament de Mascaró (2007) i de Bonet *et al.* (2007, en premsa) intenten donar compte d'aquells casos en què la fonologia «tota sola», això és, la jerarquia de restriccions, no és suficient per donar compte de determinades alternances.
- e. Finalment, una altra línia de recerca destacada és la que té com a objecte d'estudi aspectes suprasedgmentals, com ara l'accent (veg., entre d'altres, els treballs de Serra 1996, T. Vallverdú 1997, Grimalt 2002, Wheeler 2005a, Torres 2008,). Segurament, la complexitat d'aquest àmbit de la fonologia i la manca d'un entramat teòric prou convincent per donar-ne compte expliquen, a parer nostre, que la qüestió de l'accent encara no hagi rebut un tractament prou satisfactori.

Ara per ara, el treball de referència en aquest terreny que recull de manera coherent bona part dels aspectes apuntats més amunt i que, en definitiva, considera la totalitat de la fonologia catalana des d'aquesta nova perspectiva és *The Phonology of Catalan*, de Max W. Wheeler, publicat l'any 2005. En aquest treball s'analitzen amb profunditat i d'acord amb les darreres tendències i descobertes (no només en el si de la fonologia teòrica sinó també en el marc de la fonètica més experimental), el sistema fònic, l'estructura sil·làbica, els principals processos fonològics en el marc del mot (ensordiment d'obstruents finals, epèntesi motivada sil·làbicament, simplificació de grups consonàntics finals, etc.) i en el marc de la frase (elisió i fusió vocàliques, assimilació de lloc, de mode i de sonoritat, etc.), l'estructura mètrica (accent, peu i frase accentual), l'al·lomorfa, la sil·labificació dels clítics pronominals, etc. de la majoria de varietats del català.

Per bé que aquest, el de la fonologia sincrònica tractada des de la perspectiva de la teoria de l'optimitat, és un dels terrenys més explotats dels darrers anys, encara s'entreveuen, òbviament, algunes esclètxes que caldria massillar. En el terreny essencialment teòric i d'acord amb les necessitats generals de la teoria en qüestió, potser caldria dur a terme estudis que ajudessin a avançar en la determinació de les formes subjacents en els casos d'ambigüïtat (veg. el § 3.2) i a trobar un model teòric apropiat per tractar un dels reptes més importants amb què es troba la teoria avui dia, que és el de l'opacitat fonològica (per a una revisió en català d'aquest tema, veg. Pons 2006c). En el terreny més local, hi ha temes «catalans» que encara demanen una certa revisió, com ara el de l'accent (veg. el punt *e* d'aquesta secció) o el de la relació entre clítics pronominals i accent (veg. les propostes recents de Grimalt 2002 i de Torres 2008). Atès que moltes de les restriccions de marcatge que es proposen en teoria de l'optimitat tenen un caràcter funcional, en el sentit que estan justificades fonèticament, fóra bo que els treballs de caràcter teòric es beneficiessin dels darrers avenços en fonètica experimental, com ho fan, per exemple, els treballs de Wheeler. I, finalment, atès el caràcter eminentment tipològic de la teoria, creiem que els treballs no haurien de tenir un enfocament tan local, sinó que haurien d'adoptar una perspectiva més comparativa; en altres paraules, fóra bo que s'analitzés la fonologia del català no d'una manera autònoma sinó en relació amb la d'altres llengües (veg., en aquest sentit, Pons 2005a, Bonet & Lloret & Mascaró 2007, i Lloret & Jiménez 2008).

Ja per acabar, paga la pena esmentar que la bona salut de la fonologia catalana es posa de manifest quan s'observa que no solament és objecte d'estudi per part d'investigadors catalans, sinó també per part d'investigadors d'arreu del món (veg., per exemple, els treballs de Côté, Herrick, Padgett i Wheeler, llistats en l'apèndix).

2.2 La fonètica experimental

Dins de l'etiqueta «fonètica experimental» hi tenen cabuda, òbviament, moltes línies de recerca; aquí ens referim bàsicament a la fonètica articulatòria, però també a la fonètica acústica i a la fonètica perceptual.

La fonètica articulatòria catalana ja era un camp ben treballat abans del període que ens ocupa — de fet, és probablement la disciplina més antiga de la lingüística catalana. Durant molt de temps, però, les observacions i descripcions referides a l'articulació dels sons s'havien basat de manera exclusiva en la introspecció i en les impressions generals del lingüista i/o del fonetista. I això, òbviament, restava precisió i rigor a aquestes descripcions. Durant les darreres dècades, tanmateix, s'han anat desenvolupant i perfeccionant diferents utilitats i tècniques que permeten analitzar, amb molta precisió, la configuració del tracte vocal quan s'articulen els sons de la llengua. Molts d'aquests utilitats i tècniques són adaptacions d'aparells que provenen del món de la medicina o, fins i tot, de la geologia: la radiografia, la tomografia, la ressonància magnètica o els ultrasons, per exemple, permeten visualitzar els moviments del tracte vocal; la magnetometria permet obtenir informació espacial i temporal sobre les trajectòries i les velocitats que prenen els òrgans vocals en l'articulació dels sons. D'altres s'han creat expressament per analitzar amb profunditat l'articulació dels sons i per detectar-ne les patologies que hi estan relacionades: l'electropalatografia, per

exemple, permet obtenir informació sobre els diferents contactes entre la llengua i el paladar. Són resultat de l'aplicació d'aquestes tècniques els treballs de Recasens & Pallarès (2001a, 2001b), Recasens (2002a, 2002c), entre d'altres.

Un altre aspecte remarcable de la fonètica articulatòria dels darrers anys és que hi ha, cada vegada més, un diàleg o una interpenetració entre la fonètica i la fonologia. Les anàlisis fonològiques que es troben a Wheeler (2005a), per exemple, recullen un bon nombre de resultats de la fonètica articulatòria experimental. Precisament en aquest camp, hi té un lloc especial el model Grau de restricció articulatòria (*Degree of Articulatory Constraint*, DAC, en anglès), elaborat per Recasens i els seus col·laboradors de la Universitat Autònoma de Barcelona i de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquest model intenta explicar, des d'una perspectiva global, les diferències en la susceptibilitat a l'assimilació de punt d'articulació de diverses categories de consonants, i té un interès especial a explicar la direcció (regressiva i progressiva) dels processos fonològics, el canvi fonètic i la direcció dels efectes coarticulatoris, que depèn dels sons implicats. Per exemple, i situats en el cas del català, les consonant no-contínues dentoalveolars finals s'assimilen a qualsevol punt d'articulació d'una consonant següent en tots els parlars; les no-contínues labials s'assimilen en mallorquí però no en els altres parlars, i les consonants alveolopalatals i les ròtiques no s'assimilen mai en punt d'articulació en cap parlar català. Aquests fets, segons Recasens, responen a les necessitats intrínseques de les diverses categories d'articulació consonàntica. Al seu torn, els fonetistes —sobretot Recasens i col·laboradors— han recollit com a temes d'investigació alguns fenòmens que els fonòlegs havien assenyalat com a problemàtics, o no prou ben entesos encara. Podem citar, per exemple, la distribució de les variants de les ròtiques vibrant i bategant (veg. Recasens & Espinosa 2007b), les relacions entre les fricatives i les africades (veg. Recasens & Espinosa 2007a), les codex complexes finals sonores de certes formes verbals mallorquines (veg. Recasens & Pallarès 2000b), o la naturalesa del contrast entre les fricatives alveolars i la fricativa alveopalatal en valencià comparada amb el del mallorquí (Recasens & Espinosa 2006c). Arriben a conclusions molt interessants, també, els treballs dedicats a la dispersió de les vocals en català (Recasens & Espinosa 2006b, 2009). Aquests estudis fonètics sovint recullen i interpreten les diferències dialectals més prominents.

Si la fonètica articulatòria ha avançat de manera espectacular durant els darrers anys, encara ho han fet més la fonètica acústica i la fonètica perceptual. La comercialització i la consegüent popularització de diferents programes d'anàlisi acústica i perceptual (per exemple, el Wavesurfer, el Praat, l'Speech Analyser, el WinCecil, el DMDX, etc.) han provocat un avenç molt significatiu d'aquest tipus d'anàlisi, tant de les que tenen per objecte aspectes segmentals com de les que tenen per objecte aspectes suprasegmentals. En aquest context cal interpretar bona part dels treballs de Carrera-Sabaté, Fernández-Planas, Martínez-Celdrán, Prieto i Recasens, llistats en l'apèndix.

Una menció especial mereixen els estudis sobre el temps de reacció, els quals permeten comprovar fins a quin punt el detall fonètic o determinats processos fonològics tenen un paper decisiu en el reconeixement, la segmentació i la identificació de paraules. Aquesta línia de recerca encara ha estat poc treballada en terres catalanes, però ja és possible trobar alguns estudis incipients en l'àmbit de l'accent (veg., per exemple, el treball Ortega-Llebaria *et al.*, enviat), en l'àmbit de l'adquisició (veg., per exemple, els diferents treballs de L. Bosch i de Sebastian-Gallés, també llistats en l'apèndix), o bé en l'àmbit de fonètica sintàctica (a Pons & Carrera-Sabaté, en preparació, per exemple, s'intenta determinar, seguint la proposta de Llach 1998, si efectivament la sonorització de sibilants en posició final de mot seguides de mot que comença en vocal és rellevant per a la segmentació i la identificació de les paraules, en relació amb altres llengües que no tenen aquest procés, com ara el castellà).

2.3 La sociofonètica⁴

Amb la designació de «sociofonètica» ens referim als estudis que expliquen la variació fonètica a partir de variables lingüístiques i sociolingüístiques i que recorren a anàlisis estadístiques per determinar en quin grau aquestes variables influeixen en la variació de determinats segments o suprasegments. Aquests mètodes s'havien aplicat més aviat poc a les varietats catalanes fins no fa gaire. Hi ha, no obstant això, alguns precedents significatius, com ara les tesis doctorals de Montoya (1985: *De sociolingüística històrica: canvi lingüístic en curs i desplaçament de llengües a l'extrem meridional de la llengua catalana*), L. Pons (1990: *Anàlisi de dos fenòmens fònics en la parla de Barberà del Vallès*) i Pradilla (1993: *Variació i canvi lingüístic en curs al català de transició nord-occidental/valencià*), o el llibre *La sociolingüística de la variació* (1985), editat per Maria Teresa Turell i que aplega tot un conjunt d'articles que adopten aquesta metodologia.

L'objecte de la sociofonètica és, com es deia, relacionar la variació en la pronúncia amb variables de tipus lingüístic, com ara el context fonètic, i amb variables de tipus social, com ara l'edat, el gènere, el tipus d'escolarització i, també, l'estil o el registre. De la mateixa manera que en els estudis de Labov, en aquests treballs s'investiga el *canvi lingüístic* en temps aparent. Les diferents variants fonètiques elicitades, a més a més, s'analitzen acústicament. L'anàlisi acústica té la finalitat d'assegurar que les diferències percebudes pel lingüista-parlant, i eventualment pels parlants nadius no experts, corresponen a fets reals; sense l'anàlisi acústica pot ser difícil d'identificar els locus precisos d'un fenomen diferencial. En aquests treballs, d'altra banda, la percepció i la subjectivitat dels parlants esdevenen essencials per poder explicar més detalladament l'abast del canvi lingüístic. Es pot dir, doncs, que aquests treballs se serveixen de les millors tècniques del mètode de Labov.

Darrerament, aquestes tècniques han estat a bastament aplicades en els diferents treballs de Carrera-Sabaté sobre la variació fonètica en algunes varietats nord-occidentals (veg., per exemple, Carrera-Sabaté 2000, 2001b, 2002a, 2002d, 2005a, Carrera-Sabaté & Fernández 2005).

Un element de variació prominent a Alguaire, per posar un exemple il·lustratiu i senzill d'aquesta adaptació del mètode labovià, és la realització de la vocal *e* inicial en síl·laba travada en mots com ara *encara* o *estudi*. La pronúncia característica lleidatana és amb [a] en casos com aquests (amb neutralització del contrast entre /e/ i /a/). L'autora observa una tendència cap a la pronúncia amb [e], i l'atribueix a la influència de l'ortografia, sobretot entre la població d'edat escolar. Els nens menors de 5 anys, i els adults majors de 50, en efecte, són més fidels a la pronúncia tradicional. Amb tot, és interessant de comparar els resultats de Carrera-Sabaté a Alguaire amb els de Montoya (2000) sobre el fenomen paral·lel a Alacant. Montoya no segueix precisament el mètode labovià, però sí que recull dades d'una bona mostra de parlants de diverses característiques socials. A Alacant, la tendència va en la direcció oposada a la d'Alguaire. La pronúncia tradicional de la regió alacantina era amb [e] en mots com ara *encara* o *estudi*. I s'atribueix el canvi a favor de la vocal [a] a la influència del parlar de la capital, València. En tots dos casos, doncs, hi ha un canvi «des de dalt», que reflecteix diferents tipus de prestigi, el de l'ortografia i, consegüentment, el de l'escola, i el de les ciutats o, encara més, el de les capitals de comarca.

La tesi doctoral de Ballart (2004) també és una mostra de sociofonètica aproximadament laboviana sobre el parlar *xava* de Barcelona. Cal apuntar, en aquest sentit, que la sociofonètica urbana es perfila com una àrea de recerca futura ben prometedora: en aquest àmbit, seria interessant

⁴ La sociofonètica forma part d'un paradigma teòric més ampli, conegut com a sociolingüística de la variació, que té com a treballs pioners «Foundations for a Theory of Language Change» (1968), de Weinreich, Labov i Herzog, *Field Techniques in Urban Language Study* (1968), de Shuy, Wolfram i Riley, «The study of language in its social context» (1970), de Labov, «Field methods used by the project on linguistic change and variation» (1984), també Labov, i *Observing and Analysing Natural Language* (1987), de Milroy, i que presta una atenció especial als aspectes metodològics referents a la recollida i el tractament de les dades. Per a una visió de conjunt d'aquesta metodologia, veg. Pradilla (2001b, 2001c).

aprofundir en *a*) la variació fònica social (determinada per factors com ara l'edat, el sexe, l'estatus social, la relació emissor-receptor, etc. —els treballs de Plaza en són una mostra, per exemple—); *b*) la variació fònica funcional (determinada per factors com ara el grau de formalitat, el registre, el tipus de discurs, etc. —el llibre *Oralment*, editat per Payrató (1994), recull alguns articles en què s'analitza la variació fonètica en funció del registre), i *c*) alguns canvis fònics en curs i en temps real (com ara el ieisme, l'aproximantització d'oclusives sonores, el tancament de les vocals mitjanes tòniques, l'obertura de la vocal neutra, etc. —un precedent en aquest àmbit és la tesi doctoral de L. Pons (1990) sobre la iodització i l'apitxament en algunes varietats del central; darrerament, d'altra banda, aquests aspectes s'han investigat en els diferents treballs de Lleó i col·laboradors, a la Universitat d'Hamburg (veg. Lleó *et al.* 2007, 2008, 2009; Benet *et al.* en premsa)). Ja per concloure aquesta secció, sembla que tot indica que les aproximacions de tipus interdisciplinari seran les que prevaldran en els estudis futurs dedicats a la variació fònica (veg. el § 3.1.2).

2.4 Els estudis en entonació

L'entonació ha estat i encara és una àrea d'estudi complexa. I això és així per diferents motius. D'una banda, perquè, a diferència de la fonologia segmental —en què se'n poden establir netament les unitats i els canvis lèxics a què donen lloc les commutacions d'aquestes unitats—, la fonologia autosegmental, i més concretament l'entonació, no té unes unitats tan ben delimitables i tampoc no és senzill establir-ne els significats i/o els matisos semàntics que hi estan associats. D'altra banda, el caràcter continu i bàsicament no discret dels trets autosegmentals fa que sigui difícil establir-ne un sistema àgil de representació i de segmentació (per a una discussió d'aquests aspectes, veg. Prieto 2002a, 2007). Aquestes dificultats expliquen que, durant una bona colla d'anys, l'entonació hagi rebut una atenció més aviat modesta i que hagi quedat eclipsada pels treballs de tipus segmental (veg., també, Prieto 2002a, 2007). No obstant això, els avenços en lingüística teòrica i el desenvolupament de les noves tecnologies i, consegüentment, de nous utilatges i tècniques han permès descripcions com més va més acurades de l'entonació. En el context català dels darrers anys, s'han traçat tres línies de recerca de l'entonació diferents:

— La línia de recerca impulsada per Pilar Prieto i col·laboradors a la Universitat Autònoma de Barcelona,⁵ que segueix el Model mètric i autosegmental, iniciat per Pierrehumbert (1980), i que fins ara s'ha (pre)ocupat sobretot:

- a.* de la relació que s'estableix entre accent i entonació (veg., entre d'altres, Estebas 2000a, b, 2001, 2003b, 2003c, 2003d, Prieto *et al.* 2005; Astruc-Aguilera & Prieto 2006a, 2006b; Prieto & Ortega-Llebaria 2006; Prieto *et al.* 2006);
- b.* de l'establiment de les unitats i dels contrastos tonals bàsics del català, entre altres llengües, a partir d'experiments destinats a determinar la funció de l'altura i l'alineació tonals (veg. Estebas 2003d; Prieto 2005c; Prieto 2007, Vanrell 2007a);
- c.* de la representació formal (etiquetatge) de les unitats entonatives del català (veg. Prieto 2005c; Prieto 2007; Prieto *et al.* 2008) i del desenvolupament d'un sistema de transcripció prosòdica apte per a aquesta llengua;⁶
- d.* dels patrons entonatius característics de cadascuna de les modalitats oracionals en les diferents varietats dialectals (veg., entre d'altres, Prieto 2001, 2002b, 2004b; Prieto & Pradilla 2002, 2004; Prieto & Vanrell 2007);

⁵ Gran part de la recerca que du a terme aquest equip es pot consultar al web de l'*Atles interactiu de l'entonació del català*, accessible a l'adreça <http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/index.html>. (Veg. el § 3.3 d'aquest mateix article.)

⁶ Per a una descripció del sistema d'etiquetatge emprat, podeu consultar l'apartat Cat-ToBI de l'espai web esmentat en la nota anterior, accessible a l'adreça <http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/cat-tobi/index.html>. També l'espai http://prosodia.uab.cat/cat_tobi/en/.

- e. i, finalment, de fenòmens entonatius específics, com ara el xoc accentual, la desaccentuació, la coarticulació i el to, la interfície entonació–sintaxi, entonació–gest, entonació–pragmàtica, etc. (veg., entre d’altres, Astruc-Aguilera 2003a, b, 2004, 2005a, b; Payà 2003, 2004a; D’Imperio *et al.* 2005; Prieto 2005a, b, 2006b.)

Dins d’aquesta línia de recerca, sembla que s’obriran noves clivelles cap a l’estudi de l’adquisició de l’entonació (veg., en aquest sentit, Prieto & Vanrell en premsa a, b) i cap a l’estudi de la relació entre entonació i pragmàtica (en aquest àmbit, ja hi ha algun precedent prou significatiu, com ara el treball de Payrató 2002, els diferents treballs de Payà i el treball més recent de Nadeu 2009). Finalment, sembla que s’obrirà un corrent de recerca punter que consistirà a investigar les dades neuronals com a evidència de la percepció categorial en l’entonació.

— La línia de recerca impulsada per Dolors Font a la Universitat de Barcelona, que segueix el model de base acústico-perceptiva Anàlisi melòdica de la parla (veg. Cantero 1995, 2002), i que s’ha (pre)ocupat sobretot:

- a. d’obtenir corpus de parla espontània per a l’anàlisi de l’entonació (Font 2006, Font 2007a);
- b. d’oferir un criteri de segmentació de les melodies de la parla exclusivament fònic independent de qualsevol altre nivell d’anàlisi que permeti partir de la parla espontània genuïna (Font 2007b, 2007c; Font & Cantero 2008);
- c. d’establir un sistema de processament de les dades acústiques que permeti obtenir els valors relatius que constitueixen les melodies, per tal de comparar-les, classificar-les, reproduir-les amb tota fidelitat, experimentar-hi mitjançant síntesi de veu, sotmetre-les a l’anàlisi perceptiva i fer-ne generalitzacions lingüístiques (Font 2007b, c);
- d. i d’estudiar la variació entonativa dialectal (Font *et al.* 2002, Font 2007d, 2008a;).

— La línia de recerca impulsada des del Laboratori de Fonètica de la Universitat de Barcelona, que s’emmarca dins d’un projecte de gran abast, l’Atlas Multimèdia de Prosòdia de l’Espai Romànic (AMPER), liderat per Michel Contini des del 1991. Aquest projecte té com a objectiu principal elaborar un gran atlas multimèdia amb informació referent a la producció i a la percepció de la prosòdia de frases enunciatives i interrogatives de les principals variants dialectals de les llengües romàniques i, també, posar a l’abast de tothom, a través de la xarxa, una selecció representativa de les diferents entonacions trobades en els diversos espais geolingüístics de parla romànica.⁷ Fins ara, l’equip de Catalunya s’ha (pre)ocupat:

- a. d’estudiar les diferències entonatives en les oracions declaratives i interrogatives en funció de la varietat dialectal (veg. Fernández-Planas *et al.* 2004; Fernández-Planas *et al.* en premsa a; Fernández *et al.* en premsa b; Martínez-Celdrán *et al.* 2005a, b, c; Martínez-Celdrán *et al.* en premsa).
- b. d’estudiar la percepció i el reconeixement de les diferents varietats dialectals (veg., per exemple, Martínez-Celdrán *et al.* 2006, en premsa b).

⁷ Per a una visió de conjunt del projecte, podeu consultar Fernández-Planas (2007) i el web oficial del projecte <http://www.ub.es/labfon/amper/>.

2.5 La fonètica aplicada

Les línies de recerca a què hem fet referència en els apartats precedents tenen un rerefons eminentment teòric. Hi ha, però, tota una línia de recerca més aplicada, més sensible a les necessitats socials, en què destaquen sobretot els treballs dedicats a la descripció del català usat als mitjans de comunicació orals, a la millora de la pronunciació i a la correcció fonètica en general, a l'establiment d'un model oral de la llengua catalana apte per a tots els usos públics i a l'ensenyament i l'aprenentatge de la transcripció fonètica. És sabut que durant les dues darreres dècades els mitjans de comunicació orals en català s'han consolidat al Principat —TV3 i Catalunya Ràdio van començar a emetre's el 1983—, i això s'ha traduït en una proliferació ostensible dels treballs dedicats a aquests camps d'estudi. A continuació se'n consignen alguns de significatius, distribuïts en funció dels àmbits esmentats suara:

- a. Descripció del català usat als mitjans de comunicació orals: Bassols *et al.* (1997), Paloma & Rico (2000), F. Vallverdú (2000), Casals (2001a, 2002, 2003a, 2003b, 2003c), etc.
- b. Establiment d'un model oral de la llengua catalana: *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge* (Televisió de Catalunya 1997), *El català a TV3. Llibre d'estil* (Televisió de Catalunya [1995] 1998, 2a edició revisada), *Proposta per un estàndard oral de la llengua catalana* (Institut d'Estudis Catalans 1999a), *Orientacions lingüístiques* (Catalunya Ràdio, 2001), *Llibre d'estil de CCRTV Interactiva* (CCRTV 2005), *És a dir*,⁸ etc.
- c. Millora de la pronunciació i correcció fonètica en general: J. Costa *et al.* (1998), Castellanos (2002), Bau *et al.* (2007), *Els sons del català* (Solà & Carrera & Pons, 2008),⁹ etc.
- d. Aprenentatge de la transcripció fonètica: Bonet *et al.* (1997), Lloret (1998), *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional* (Institut d'Estudis Catalans 1999c), Carrera-Sabaté ([1995] 2001), Creus (en premsa a, b), etc.

Durant la darrera dècada, amb tot, l'activitat dedicada a aquests àmbits d'estudi ha estat especialment intensa en aquells territoris on hi ha més urgència en aquest sentit, això és, a les terres de Ponent, al País Valencià i a les Illes Balears.

Des de fa uns anys, en efecte, un equip de recerca del Laboratori de Fonètica «Pere Barnils», de la Universitat de Lleida, dirigit per Joan Julià-Muné, està duent a terme el projecte *Diccionari de la pronúncia del català* (DPC).¹⁰ A més de descriptiva, aquest projecte té una clara finalitat normativa: principalment, intenta establir un estàndard formal del català nord-occidental que no estigui supeditat al barceloní. Els objectius concrets d'aquest projecte són els següents:

- a. Elaborar, per primer cop en català, un diccionari de pronúncia tant en suport tradicional (paper) com en suport informàtic.
- b. Elaborar un diccionari de pronúncia modern, tant pel que fa a l'aspecte metodològic, com pel que fa a l'actualització en relació amb els corpus de dades.
- c. Contribuir a la descripció fonètica de les principals varietats del català (nord-occidental, central, valencià i balear).

⁸ L'*És a dir* és el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, actiu des del febrer del 2006 i accessible a l'adreça <http://esadir.cat/>. Es tracta d'un portal destinat als professionals dels mitjans de comunicació de terres catalanes que inclou els aspectes de la llengua catalana que generen o que han generat algun dubte; el portal, que es va actualitzant de manera constant a mesura que sorgeixen noves necessitats, inclou nocions generals referents a la gramàtica i al lèxic catalans (amb un èmfasi especial en el lèxic d'introducció recent i en el lèxic especialitzat) i indicacions sobre com pronunciar noms propis, especialment estrangers i provinents d'àmbits tan diversos com ara la política nacional i internacional, l'economia, la cultura, els esports, etc.

⁹ Per a més informació sobre el projecte *Els sons del català*, veg. el § 3.3.

¹⁰ Tota la informació recollida aquí sobre *Diccionari de la pronúncia del català* (DPC) ens l'ha proporcionada Joan Julià-Muné.

- d. Aportar dades relatives a l'ús oral actual de la llengua catalana, amb orientacions de tipus ortoèpic.
- e. Proposar l'adaptació fònica al català de mots procedents d'altres llengües, i familiaritzar l'usuari amb la pronúncia originària de mots forans.
- f. Actualitzar el cabal lèxic de referència —en relació amb el d'obres similars en l'àmbit català— en funció de les necessitats comunicatives i expressives orals contemporànies, tot incorporant neologismes, marques comercials, topònims, antropònims, sigles, etc.

En definitiva, l'objectiu no és elaborar una obra útil només per als lingüistes interessats en el component oral de la llengua, sinó sobretot elaborar una eina aplicable i útil tant per als professionals de la llengua en general (locutors de ràdio i televisió, actors de doblatge, professors, etc.), com per a aquells usuaris que en un moment determinat, ja sigui per responsabilitat professional o per interès personal, es preocupen pel component fonètic de la llengua. El projecte s'ha anat desenvolupant en diferents etapes. En una primera etapa, s'han recollit únicament dades fonètiques —mitjançant l'enquestació— en l'àmbit nord-occidental (varietat lleidatana) corresponents a la pronúncia de lèxic comú. En una segona etapa, s'ha ampliat el corpus i s'hi ha afegit lèxic patrimonial i la pronúncia del català central. En una tercera etapa, s'ha ampliat de manera substancial el nombre d'entrades (s'hi ha afegit lèxic d'especialització, com ara neologismes, terminologia, etc.; onomàstica pròpia i forana, gentilicis, onomatopeies, sigles, acrònims, manlleus, marques comercials, etc.), i una revisió de les entrades ja existents. Actualment, s'està treballant amb l'objectiu d'incorporar la pronúncia valenciana i balear, de manera que el diccionari pugui esdevenir un referent per a un nombre més ampli de parlants dels diferents dominis dialectals del català, i s'està duent a terme, també, una nova revisió de les entrades a partir de la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (2007). Amb tot, el projecte ja ha donat lloc a una bona colla de publicacions específiques, algunes de les quals tenen per objecte la fonètica aplicada en general (veg., en aquest sentit, Julià-Muné 2003a, 2005c), d'altres, la correcció fonètica, especialment orientada als mitjans de comunicació de ponent (veg. Creus 2000b, c; Creus *et al.* 2000; Julià i Muné 2000a, 2000b, 2000d, 2004; Creus & Romero 2005; Julià-Muné & Creus 2005a; Romero & Creus 2007), però també a altres territoris de parla catalana (Julià-Muné 2005b, 2008; Julià-Muné & Creus 2005b).

Les necessitats ortoèpiques en les terres més meridionals encara són més evidents: és sabut que la fonètica de molts valencians es caracteritza per un allunyament del model tradicional i per una penetració obstinada de la fonètica espanyola. Aquesta situació és molt evident, per exemple, en terres alacantines, i ha estat detectada com un problema greu entre l'alumnat universitari per un equip de professors de la Universitat d'Alacant. Per això, aquest equip ha endegat el projecte FONET, que està dissenyat per ajudar a discriminar, interioritzar i pronunciar correctament els fonemes propis del sistema de la llengua catalana en el model de llengua estàndard valencià. El projecte s'ha concretat en un CD-Rom, publicat el 2007 (Gonzálvez *et al.* 2007b), en què hi ha tres tipus d'exercicis: *a*) de discriminació auditiva; *b*) de pronúncia correcta, i *c*) de producció o articulació. Aquestes activitats incideixen d'una manera especial en l'articulació de sons particularment conflictius, com ara la lateral palatal, la fricativa alveolar sonora, l'africada prepalatal sonora, la fricativa prepalatal sorda, les vocals mitjanes baixes, etc. i sembla que l'aplicació d'aquests exercicis pràctics en les classes ha significat progressos espectaculars en el cas dels alumnes amb mancances importants i progressos més aviat discrets entre l'alumnat en general (veg., en aquest sentit, Segura 2007, per a una visió de conjunt del programa FONET). Una altra eina molt útil és el SAÓ (*Sistema d'ajuda a la lectura en veu alta del valencià*, <http://sao.dlsi.ua.es/>), ideada per Jordi Colomina i elaborada per Carmen Arronis i Carlos Pérez Sancho, sota la supervisió del professor Mikel L. Forcada (Departament de Llenguatges i Sistemes Informàtics, Universitat d'Alacant), amb l'assessorament lingüístic dels professors Carles Segura i Vicent Beltran (Departament de Filologia Catalana, Universitat d'Alacant), i seguint els criteris de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). Es tracta d'un programa que anota textos per indicar la

pronunciació correcta de mots conflictius. Actualment més d'un 95% dels mots dels textos generals s'anoten correctament. La presentació de les anotacions i els formats de fitxer són encara provisionals. Altres treballs destacables en l'àmbit valencià són els de Gonzàlvez *et al.* (2003; 2004a, b, 2007a).

La situació és prou preocupant, també, en aquells punts de les Illes Balears en què hi ha hagut una forta immigració espanyola, com ara a Palma i la seva àrea d'influència. En el cas concret de les Illes Balears, les iniciatives per establir un model oral de la llengua catalana han vingut de la mà de diferents professors de la Universitat de les Illes Balears. Hi ha també diferents treballs dedicats a la descripció dels usos de la llengua catalana als mitjans de comunicació orals i a l'escola (Melià, 2001; Pons 2003a; Puigròs 2003) i diferents propostes que tenen per objecte l'establiment i la difusió d'un model estàndard del català parlat a les Illes Balears, tant a l'escola (veg. Alomar & Melià 1999) com als mitjans de comunicació orals (veg. Picó 1997; Alomar *et al.* 1999). Són especialment interessants, d'altra banda, els diferents articles que el professor Gabriel Bibiloni, de la Universitat de les Illes Balears, escriu en la premsa mallorquina i en altres plataformes i que recull de manera periòdica al seu blog personal <http://www.bibiloni.net/>.

I és molt útil, també, la *Guia de correcció fonètica*, elaborada pel mateix professor, la qual és accessible a l'adreça d'Internet <http://www.bibiloni.net/correcciofonetica/index.html>. Es tracta d'una guia destinada a mestres i professors, professionals dels mitjans de comunicació orals i totes aquelles persones que han de fer un ús públic de la llengua catalana. Plantejada d'una manera amena, comprensible i rigorosa al mateix temps, la guia defuig els tecnicismes i està estructurada en dues etapes: una, de detecció d'errors bàsics de pronúncia; i una altra, de perfeccionament de la pronúncia. La guia està organitzada atenent a la zona geogràfica d'origen de l'usuari (*i.e.* Barcelona, Illes Balears, País Valencià, etc.), se centra en la pronúncia de sons tradicionalment conflictius (*i.e.* la lateral alveolar velaritzada, la lateral palatal, les fricatives alveolars sorda i sonora, les fricatives prepalatals sorda i sonora, la fricativa labiodental sonora,), i combina les explicacions didàctiques amb exercicis de discriminació auditiva i de repetició (que inclouen parells mínims ben entretinguts: *els ous vs. els sous*; *Comissions Obreres vs. comissions sobreres*; *pel dret vs. pal dret*; *Saragossa vs. serà gossa*), amb la lectura de poemes, d'embarbussaments, etc.

No podem cloure aquesta secció sense referir-nos a un dels terrenys en què la fonètica ha tingut aplicacions més ostensibles i —per què no dir-ho— més pràctiques per a la societat dels nostres dies: ens referim a les tecnologies de la parla, de les quals tractarem en el § 3.3 d'aquest article, ja que es tracta de disciplines més incipients, almenys en el cas del català.

2.6 Els corpus de català oral

Tal com es fa notar en la segona part d'aquest treball, avui dia és imprescindible disposar de corpus de dades complets que permetin estudiar amb profunditat i realisme els diferents vessants de la fonètica i de la fonologia. Aquest no és, ni de bon tros, un terreny inexplorat en terres catalanes.

a. Des de fa ja una bona colla d'anys, per exemple, el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona ha treballat en la confecció d'un corpus de català oral contemporani, que inclou mostres sonores de parla recollides amb la finalitat d'estudiar la variació, des d'una perspectiva geogràfica (1), social (2) i funcional (3a, 3b). Una part d'aquestes dades ha estat publicada en diferents llibres i CD-Rom, i des de fa poc és consultable al web <http://www.ub.edu/ccub/>:

(1) CORPUS ORAL DIALECTAL (COD)

- Viaplana & Perea (ed.) (2003): *Textos orals dialectals del català sincronitzats. Una selecció*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU). [Llibre i CD-ROM]
- Viaplana *et al.* (2007): *COD. Corpus Oral Dialectal*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU). [CD-ROM]

(2) CORPUS DE VARIETATS SOCIALS (COS)

- Boix-Fuster *et al.* (ed.) (2007): *Corpus de Varietats Socials. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]

(3a) CORPUS ORAL DE CONVERSA COL·LOQUIAL (COC)

- Payrató & Alturo (ed.) (2002): *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]

(3b) CORPUS ORAL DE REGISTRES (COR)

- Alturo *et al.* (ed.) (2005): *Corpus oral de registres. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]

(3c) CORPUS AUDIOVISUAL PLURILINGÜE (CAP)

- Payrató & Fitó (ed.) (2008): *Corpus audiovisual plurilingüe*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i DVD.]

- b. També des de fa una bona colla d'anys, des de l'any 1996 exactament, s'està elaborant un «Arxiu audiovisual dels dialectes catalans insulars», sota la direcció de Jaume Corbera, de la Universitat de les Illes Balears. L'objectiu d'aquest arxiu és aplegar i publicar mostres en vídeo dels parlars tradicionals de les Illes Balears, amb entrevistes a persones d'edat avançada que mantenen encara una manera de parlar tradicional i genuïna. De moment, ja s'ha publicat una antologia que recull fragments audiovisuals de totes les entrevistes realitzades en les àrees lingüístiques més representatives de les Illes Balears, amb transcripció ortogràfica i fonètica, i que permet fer cerques específiques de paraules, expressions, temes i elements gramaticals diversos. Part de les mostres de l'arxiu són consultables al web de l'*Atles de l'entonació del català* (<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/>).

— Corbera (dir.) (2003): *Arxiu audiovisual dels dialectes catalans de les Illes Balears. Antologia*.

- c. I, des del 2007, s'està elaborant l'*Atles Interactiu de l'Entonació del Català*, sota la direcció de Pilar Prieto (ICREA, Universitat Autònoma de Barcelona). L'atles és accessible a l'adreça d'Internet <http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/> i té com a objectiu la presentació sistemàtica d'una sèrie de materials en àudio i en vídeo per a l'estudi de la prosòdia i l'entonació dels dialectes catalans, de tal manera que es pugui iniciar l'estudi de la notable diversitat dialectal de l'entonació catalana. Aquest web també conté una pàgina de Recursos i eines per a l'estudi de l'entonació i la proposta Cat-ToBI per a l'etiquetatge prosòdic del català, acompanyat d'un manual i d'uns exercicis orientats a l'autoaprenentatge d'aquest sistema d'etiquetatge (veg. el § 3.3).

- d. Altres corpus de dades, no específicament destinats a la fonètica i la fonologia catalanes i no específicament orals, però que poden ser útils per a l'estudi d'aquestes disciplines són:

— El *Corpus Informatitzat del Català Antic*, (CICA) dirigit per Joan Torruella (Universitat Autònoma de Barcelona), amb la col·laboració de Manuel-Pérez Saldanya (Universitat de València - Institut d'Estudis Catalans) i de Josep Martines (Universitat d'Alacant - Institut d'Estudis Catalans). Aquest corpus, encara en fase d'elaboració, ja és accessible a Internet a l'adreça <http://seneca.uab.es/sfi/cica/> mitjançant contrasenya. En data d'avui (febrer del 2009), recull unes 120 fonts de textos dels inicis de la llengua fins al 1600, incloent textos literaris i no literaris; de fet, classificats en 10 gèneres: prosa de ficció, cròniques i obres històriques, obres religioses i morals, prosa cancelleresca, textos administratius, textos jurídics, llibres de cort, textos científics i tècnics, epistolaris i dietaris, i poesia. Fins ara el

recull és prou representatiu excepte en la categoria *poesia*, on encara falten obres importants. A més de la tipologia textual, els textos són classificats per períodes de 50 anys, i per origen dialectal: nord-occidental, valencià, occidental (sense especificar), septentrional, balear, central, i oriental (sense especificar). S'hi incorporen edicions filològiques recents, la majoria ja publicades en paper. Les possibilitats de cerca són prou àgils, tenint en compte que no s'ha efectuat etiquetatge lèxic o gramatical. L'usuari ha de saber proposar les possibles representacions gràfiques dels mots que busca.

- L'*Scripta i projecció dialectal*, dirigit per M. Àngels Massip (Universitat de Barcelona), que conté una selecció de textos, prioritàriament no literaris, procedents de totes les àrees dialectals i de tots els períodes de la història de la llengua, i que té per objectiu constatar en quina mesura la llengua parlada es reflecteix en l'escriptura. El corpus és accessible a Internet a l'adreça <http://www.ub.edu/scripta>.

Tot aquest material —en la majoria dels casos sonor—, en brut, podríem dir, ha començat a publicar-se de manera parcial en els darrers anys. Ara caldria, sobretot, acabar de transcriure aquests corpus, etiquetar-los, anotar-los i fer-los accessibles per Internet per tal de facilitar-ne la consulta a la comunitat científica. Aquests corpus serviran, de ben segur, per dur a terme les anàlisis de la variació, les anàlisis quantitatives i freqüencials a què fem referència en aquest article.

3 L'AVUI I EL DEMÀ

3.1 El canvi i la variació fònics¹¹

3.1.1 El canvi fònic

Una aproximació diacrònica a la fonètica i a la fonologia no és —o no hauria de ser— gaire diferent d'una aproximació sincrònica o diatòpica. En tots dos casos es tracta de reflexionar sobre la relació que s'estableix entre l'estructura fònica de la llengua i tot allò que hi ha al darrere: la física dels sons, la fisiologia dels humans, el context físic, social i cultural en què té lloc la comunicació (Bermúdez-Otero 2007), i es tracta també de formalitzar, d'una manera o d'una altra, els canvis originats, en aquesta estructura, al llarg del temps, de l'espai i de la societat. En el § 2.1 s'ha comentat que la fonologia sincrònica es preocupa cada vegada més de *per què* una realitat fònica és d'una manera i no pas d'una altra; la fonologia diacrònica, en canvi, encara ara es fixa més en *com* és aquesta realitat i *quan* s'hi ha arribat que no pas *per què* i *com* s'hi ha arribat (veg. Wheeler 2007a, 2007b, per a una discussió d'aquests aspectes). De fet, però, la diferència essencial entre la recerca en diacronia i la recerca en sincronia és —o hauria de ser— l'accessibilitat que l'investigador té a les dades empíriques: en el primer cas, l'accés és relativament fàcil; en el segon, no tant.

Avui dia un dels reptes bàsics per a la fonologia diacrònica, encara, és la qüestió de la *innovació*, això és, ¿com, quan i per què una variant fonològica que no ha existit mai en una comunitat de parla passa a ser utilitzada àmpliament? Tàcitament o no, s'accepta que hi ha innovació i, doncs canvi fònic, quan la coordinació entre parlant i oient (o si es vol, entre emissor i receptor) no és reeixida, bàsicament quan aquest darrer no interpreta correctament la intenció fònica del parlant o de l'emissor (Ohala 1989). Aquesta àrea d'estudi aixopluga perspectives de recerca interessants, que animem a investigar en l'àmbit del català i que haurien de respondre a les preguntes següents.

En l'àmbit teòric-aplicat:

¹¹ Els treballs de Bermúdez-Otero (2007) i Holt (2003) ens han servit per elaborar el contingut teòric d'aquesta secció.

- a. Quin és el paper relatiu del parlant i de l'oient en la manca de coordinació, i doncs en el canvi fònic? Les innovacions estan induïdes per motius fonètics, per motius fonològics, o per motius psicològics o per una conjunció d'aquests factors? Aquesta àrea de recerca fa indispensables estudis experimentals que donin compte dels constrenyiments articulatoris i perceptuals dels parlants, i, tot i que és pràcticament verge en català, ja ha començat a ser abordada per alguns investigadors, com ara Recasens. A Recasens (2004a), per exemple, s'estudien els processos diacrònics d'assimilació, de dissimilació i d'elisió que afecten els diftongs i els triftongs en les llengües romàniques seguint el model *Degree of Articulatory Constraint* model, al qual ja s'ha fet referència en el § 2.2 d'aquest article. En aquesta mateixa línia, cal interpretar els treballs de Recasens (en premsa b, en premsa c). Els motius psicològics implicats en el canvi lingüístic encara han estat menys estudiats, tot i que s'han tractat de manera incipient en alguns treballs de Carrera-Sabaté (veg., per exemple, Carrera-Sabaté 2002g, 2003c, 2005a).
- b. Les desviacions de coordinació tenen lloc quan l'oient és un infant que adquireix la llengua o quan és un adult? Aquesta àrea de recerca demana estudis en adquisició lingüística que analitzin de quina manera els infants produeixen i modifiquen els inputs adults, i fins a quin punt (alguns d') aquests canvis arriben a generalitzar-se (per exemple, situats en el marc del català: el ieisme, l'aproximantització d'oclusives sonores, l'obertura de la vocal neutra final, la manca de distinció entre les vocals mitjanes obertes i tancades, la despalatalització, etc.). Des de fa uns anys, aquesta àrea de recerca ha estat abordada en els diferents treballs de Conxita Lleó i col·laboradors, en el marc d'un projecte que s'està duent a terme a la Universitat d'Hamburg (veg., Lleó 2006, Lleó 2008a, entre d'altres).
- c. El canvi fonològic, la implementació del canvi i la seva propagació, és gradual o categòric i abrupte? Aquesta àrea de recerca requereix investigacions de tipus experimental que permetin observar canvis fonètics mínims, com ara els que es duen a terme en el si de la sociofonètica (veg., en aquest sentit, el § 2.3 i els treballs de Carrera-Sabaté 2000, 2001b, 2002a, 2002g, 2003c, 2005a, 2006; Recasens en premsa c).
- d. En quina mesura el canvi fonològic implica una fase transicional amb variació dins d'un mateix dialecte i fins i tot dins d'un mateix idiolecte? En quina mesura els factors sociolingüístics (com ara edat, sexe, estatus social, etc.) influeixen en la freqüència d'ús d'una de les dues variants coexistents i, per tant, en el canvi fonològic? Aquesta àrea de recerca fa indispensable l'aplicació de tècniques d'anàlisi quantitativa, que podrien provenir també de la sociofonètica (veg. el § 2.3 o Carrera-Sabaté 2006, 2008).
- e. Quins canvis són regulars, és a dir, afecten totes les paraules idèntiques quant a la fonologia, la morfologia i la sintaxi, i quins canvis són lèxicament graduals, és a dir, afecten en un primer estadi un conjunt de paraules i en un segon estadi la resta? De quina manera la major freqüència i accessibilitat de determinats mots, respecte d'altres, afavoreix processos de coarticulació i reducció i doncs de canvi fonològic? Aquesta àrea de recerca fa indispensables corpus de dades extensos i mètodes estadístics potents, i, de fet, en l'àmbit morfològic, ja ha estat abordat per Vallès (2004) i Saldanya & Vallès (2005).

En l'àmbit teòric-formal:

- a. Calen estudis que formalitzin, a través de restriccions i a través de jerarquies de restriccions, estadis fonològics determinats, i els canvis que aquests estadis experimenten per mitjà d'una modificació d'aquestes jerarquies. En el marc del català, Max W. Wheeler ha iniciat aquesta prometedora línia de recerca en l'estudi «La síncope i l'apòcope en la història del català: una aproximació des de l'Optimitat» (2007a), en què es proposa una anàlisi en teoria de l'optimitat dels processos diacrònics d'elisió de les vocals posttòniques en el català preliterari. També el treball de C. Pons (enviat) adopta aquesta perspectiva.

A banda d'aquestes qüestions d'índole teòrica, també s'albiren altres perspectives d'estudi més aplicades, com ara la possibilitat de datar més acuradament certs canvis fonològics, i d'estudiar-ne la variació, utilitzant els corpus de català antic existents, com ara el *CICA (Corpus Informatitzat del Català Antic)*; veg. el § 2.6d) o l'*Scripta i projecció dialectal* (veg. el § 2.6d). També són de gran utilitat per a aquest tipus d'estudis els diferents volums que es van publicant de l'*Atlas Lingüístic del Domini Català*, dirigit per Joan Veny i Lúdia Pons, i les reedicions en forma de CD-Rom de l'obra de Mn. Antoni M. Alcover i de Francesc de Borja Moll la *Flexió verbal en els dialectes catalans*, a cura de Maria Pilar Perea.

3.1.2 La variació fònica

Estretament lligada al canvi fonològic, hi ha la qüestió de la variació fònica. Quan es parla de variació, se sol fer referència a aquella circumstància en què una mateixa entrada fonològica, un mateix input, té diferents realitzacions fonètiques, té més d'un output possible. De forma general, a més a més, se sol fer referència a la variació condicionada, bé sigui per factors interns al llenguatge (*i.e.* posició de l'accent, posició sil·làbica, estructura morfològica del mot, domini morfològic), bé sigui per factors externs al llenguatge (*i.e.* llengua i varietat dialectal, registre, tempo de parla, edat, sexe, classe social, etc.).

Dins de la fonologia generativa dels darrers deu anys, aquest és un tema més explorat i treballat que no pas el del canvi fonològic. La teoria de l'optimitat s'ha ocupat sobretot de formalitzar les diferències que s'estableixen entre llengües, varietats dialectals, registres, etc. per mitjà de jerarquitzacions diferents del mateix conjunt de restriccions. I és que la teoria de l'optimitat és un model amb un esperit essencialment tipològic: un dels primitius de la teoria és, en efecte, la tipologia factorial, segons la qual totes les ordenacions a què es pot sotmetre el mateix conjunt de restriccions ha de donar lloc a gramàtiques possibles, a llengües o a varietats naturals. I aquest és un dels camps que els fonòlegs catalans han treballat més durant els darrers deu anys (veg. el § 2.1 d'aquest article).

El terme «variació», però, és molt més ampli que tot això, i pot englobar també la variació no condicionada per factors interns o externs al llenguatge, és a dir, aquelles situacions en què en la gramàtica d'un mateix parlant i en les mateixes condicions coexisteixen dues o més variants i en què no hi ha cap motiu aparent que determini l'ús o la tria d'una o de l'altra. En la teoria de l'optimitat estàndard, com es deia, cada gramàtica està constituïda per una jerarquització de restriccions impermutable, a partir de la qual, per a cada entrada fonològica, s'obté una sola realització possible, un únic output. Ara per ara, tenim constància de quatre submodels que intenten donar raó de la variació no condicionada, coneguda també amb el nom d'opcionalitat, i ho fan modificant aquesta arquitectura bàsica de la teoria a què es feia referència just ara:

- b. *La teoria de les gramàtiques múltiples* (veg., entre d'altres, Kiparsky 1993, Anttila 2002), la qual assumeix que un mateix individu té més d'una gramàtica (més d'una jerarquia de restriccions invariable). Per tant, la variació que hi ha en un mateix individu es formalitza de la mateixa manera que la variació que hi ha entre llengües, dialectes i registres diferents. Se serveix, doncs, de la tipologia factorial, de la *jerarquització diferent* de restriccions en conflicte, això és, restriccions que ordenades de manera diferent donen lloc a outputs diferents. Un argument convincent a favor d'aquesta teoria és el multilingüisme: el fet que un mateix parlant pugui parlar més d'una llengua dóna evidència que un mateix parlant i en les mateixes condicions pugui tenir activa més d'una jerarquia de restriccions.
- c. *La teoria de les gramàtiques parcialment ordenades* (veg., entre d'altres, Anttila 1997, 2002), la qual assumeix que un mateix individu té una sola gramàtica, una única jerarquia de restriccions. La variació que hi ha en un mateix individu es formalitza mitjançant la *manca de jerarquització* de dues restriccions que estan en conflicte, això és, restriccions que ordenades de manera diferent donen lloc a outputs diferents.

- d. La teoria de l'optimitat estocàstica (veg. Boersma 1998, Boersma & Hayes 2001), la qual assumeix una jerarquia de restriccions situada en una escala contínua. En aquesta jerarquia, a cadascuna de les restriccions se li assigna un número que indica la seva posició en la jerarquia, i no totes les restriccions es troben a la mateixa distància. En cada procés de parla (moment d'avaluació), la posició de cada restricció és pertorbada per un valor positiu o negatiu, de manera que en termes generals (un cop fetes totes les avaluacions), les restriccions estan associades a un camp, a un abast de valors (*range of values*), i no simplement a un valor concret; ara bé: hi ha un valor més permanentment associat a cada restricció, el centre del camp de valors (*ranking value*). El valor seleccionat (punt de selecció) en cada moment d'avaluació és o pot ser diferent (sempre dins del camp de valors), tot i que hi ha uns valors més probables que d'altres. De vegades, els camps de valors de dues restriccions diferents s'encavalquen. I aleshores és quan, en el moment d'avaluació, hi pot haver una inversió de la jerarquia de restriccions. I és així que s'explica la *variació lliure*.
- e. La teoria dels candidats subòptims (veg. Coetzee 2006), que juga amb dues idees bàsiques: d'una banda, amb el fet que els candidats generats per a cada input estan jerarquitzats en funció de la seva bona formació, de la seva harmonia en relació amb la jerarquia de restriccions; i de l'altra, amb el fet que hi ha un tall *crucial* que divideix la gramàtica en un conjunt de restriccions que són decisives per a la selecció del(s) candidat(s) com a òptim(s) (*i.e.* les que tenen el poder de descartar candidats) i en un altre conjunt de restriccions que no són decisives per a la selecció dels candidats com a òptims (*i.e.* les que no tenen el poder de descartar candidats). La variació s'obté, per tant, quan més d'un candidat satisfà les restriccions situades per damunt del tall.

La formalització de la variació lliure o opcionalitat s'ha explorat poc en català, si bé algunes d'aquestes teories han estat explotades de manera puntual: a Pons (2003b, 2004a, 2004b, 2007a), per exemple, es recorre a la teoria de les gramàtiques parcialment ordenades per donar compte de l'ambigüïtat estructural en les seqüències de sibilants, això és, d'aquells casos en què no se sap quin procés fonològic ha operat; i a Campmany (2008) es recorre a una versió de la teoria de les gramàtiques parcialment ordenades (concretament, a les restriccions flotants) per donar compte de la variació lliure en els contactes vocàlics. Ara per ara, dels models esmentats, el que és més potent i convincent és l'estocàstic. Cal tenir en compte, però, que es tracta d'un model de difícil aplicació, perquè requereix un nombre molt elevat de dades —és imprescindible l'ús de corpus de dades extensos (veg. el § 2.6)— i, sobretot, un tractament estadístic molt rigorós d'aquestes dades. Malgrat aquestes dificultats metodològiques, animem els fonetistes i els fonòlegs catalans a endinsar-s'hi, ja que tot indica que es tracta d'una línia de recerca amb fermes perspectives. De moment, és possible trobar una adaptació d'aquest model a Pons (2005a), en què es proposa una organització fonètica dels sons en l'escala de sonicitat no discreta, densa i gradient per donar compte de les discrepàncies entre llengües quant a a la interpretació fonològica de la sonicitat dels sons.

En aquest apartat són de referència obligada els treballs dedicats a la variació fònica, ja sigui des d'una perspectiva tradicional (veg. els diferents treballs de Veny i de Veny & Pons, llistats en l'apèndix), com des de perspectives més modernes, com ara la dialectomètrica (veg., per exemple, Clua 2005, Clua & Lloret 2006, Clua & Lloret 2007; Clua *et al.* (2008), Valls 2008a, b).

3.2 L'adquisició i l'aprenentatge fonològics¹²

El llenguatge infantil ha servit, tradicionalment, d'evidència externa per a la teoria lingüística i per a la teoria fonològica, però mai no hi ha tingut una incidència directa o un paper central. Avui dia, la

¹² Els treballs de Kager *et al.* (2004), de Fikkert (2007) i de Tesar (2007) ens han servit per elaborar el contingut teòric d'aquesta secció.

majoria de corrents lingüístics assumeixen que hi ha una continuïtat entre el llenguatge infantil i el llenguatge dels adults. De fet, segons les hipòtesis continuïstes més radicals, el llenguatge dels adults només pot diferir del llenguatge dels infants de la mateixa manera que una llengua difereix d'una altra (Pinker 1984). I és que en la majoria de teories actuals, la fonologia de l'infant té la mateixa substància que la fonologia de l'adult: un conjunt de restriccions universals ordenades jeràrquicament (Tesar & Smolensky 1998, Prince & Smolensky 2004). Tot i aquesta continuïtat — sembla que evident — entre el llenguatge dels infants i el llenguatge dels adults, l'estudi de l'adquisició lingüística no ha estat central en la teoria fonològica; i això ha estat així per diferents motius:

- Pel caràcter efímer dels models teòrics que s'han anat succeint, els quals han interpretat l'adquisició lingüística de maneres diferents (veg. Fikkert 2007).
- Per l'evident dificultat de recollir dades del llenguatge infantil i la consegüent manca de corpus de dades complets que permetin dur a terme anàlisis exhaustives del desenvolupament fonològic infantil (veg. Fikkert 2007).

Avui, sembla que les coses estan canviant. D'una banda, la teoria de l'optimitat és un model prou consolidat i versàtil per aixoplugar, amb una certa garantia de futur, els estudis en adquisició lingüística. D'altra banda, estan sorgint diferents iniciatives per crear corpus de dades de llenguatge infantil, amb transcripció fonètica (veg., per exemple, el corpus de dades *ChilDes. The PhonBank Project*, confegit en el marc del projecte «A Shared Database for the Study of Phonological Development» i accessible a l'adreça <http://chilDes.psy.cmu.edu/phon>, el qual conté dades de l'anglès, l'alemany, el català, el francès, el berber, el marroquí, el turc, el romanès, el tailandès, el quechua, el coreà, el mandarí i l'holandès, entre moltes altres llengües).

Amb tot, fins avui la majoria d'estudis en adquisició fonològica (i, per extensió, la majoria d'estudis en adquisició fonològica del català) s'han centrat en la producció infantil i, encara, en la producció d'elements concrets. Entre d'altres:

- a. L'ordre d'adquisició dels segments en funció de les seves característiques immanents (lloc d'articulació, mode d'articulació, sonoritat) i en funció de factors més externs com ara la posició dins del mot, dins de la síl·laba, la posició de l'accent, etc. Veg., per exemple, Prieto *et al.*, (2005), Prieto & Bosch (2006).
- b. L'ordre d'adquisició de l'estructura prosòdica (estructura sil·làbica, mot prosòdic, accent, entonació, etc.). Per a l'adquisició de l'estructura sil·làbica, veg. Lleó (2004, 2006), Prieto & Bosch (2006) i Borràs (2009); per a l'adquisició de l'accent, veg. Lleó (2004, 2006), Prieto (2006a); per a l'adquisició de l'entonació, veg. Prieto & Vanrell (en premsa b).
- c. L'adquisició dels contrastos fonològics (veg., per exemple, Llach 2007). Una línia de recerca molt interessant aquí és analitzar de quina manera les alternances morfofonològiques de la llengua de l'entorn ajuden els infants a descobrir-ne el sistema fonològic (veg., en aquest sentit, el treball de Fikkert & Freitas 2006, sobre l'adquisició del sistema vocàlic del portuguès).
- d. Els processos actius en el llenguatge infantil, com ara l'harmonia vocàlica i l'harmonia consonàntica, la simplificació de grups consonàntics, etc.
- e. Els efectes de freqüència, els efectes paradigmàtics i els efectes de prominència en l'adquisició dels elements esmentats més amunt (veg. Prieto 2006a, Prieto & Bosch 2006, Borràs 2009).

A banda d'aquests temes més específics, els estudis dedicats a la producció haurien de donar raó de qüestions més generals i simples només en aparença, com ara per què els infants no parlen com els adults, per què la parla dels infants difereix de la dels adults d'una manera tan sistemàtica en totes les llengües del món i, finalment, per què el llenguatge infantil es va apropant de manera

progressiva a la llengua adulta de l'entorn. En relació amb aquesta darrera qüestió, caldria dur a terme estudis longitudinals del llenguatge dels infants que abracessin un període de temps prou extens per comprovar una de les assumpcions bàsiques de la teoria en adquisició: en els estadis inicials, la gramàtica de l'infant presenta una dominància gairebé absoluta de les restriccions de marcatge, les quals es troben ubicades al capdamunt de la jerarquia, i a mesura que es va desenvolupant el llenguatge aquestes restriccions passen a ser dominades per les de fidelitat i, per tant, la gramàtica esdevé més marcada i més semblant a la dels adults, fins que arriba a igualar-s'hi.

Els estudis que tenen en compte la percepció dels infants són, ara per ara, pràcticament inexistents en català; algunes qüestions a les quals caldria donar resposta són:

- a. Quins són els límits de la variació en l'evolució de percepció i la producció i en l'encavalcament d'aquestes habilitats? Hi ha variació individual, hi ha variació per raó de sexe, d'idioma o de context d'aprenentatge?
- b. Fins a quin punt els nens aprecien el detall fonètic, i fins a quin punt aquest detall és rellevant per a la confecció i/o representació del sistema fonològic de la llengua adquirida?
- c. Com es desenvolupen les habilitats de reconeixement lèxic?

Una vegada analitzats els punts esmentats, caldria analitzar a fons per què les produccions dels infants són diferents de les dels adults. És perquè perceben els elements de la llengua d'una manera diferent? És perquè no tenen les capacitats articulatòries prou desenvolupades i per tant perquè tenen una gramàtica de la producció diferent? És perquè emmagatzemen la informació fonològica d'una manera diferent i perquè tenen doncs un lèxic diferent? És cert, tal com se sol assumir, que els infants parteixen d'estructures fonològiques no marcades (basades en l'evidència externa) per passar posteriorment a estructures més marcades i més fidels als inputs? O és que els inputs dels infants són diferents dels adults? Aquestes preguntes han començat a ser preses en consideració en els diferents treballs desenvolupats en el marc del Grup de Recerca en Neurociència Cognitiva (Universitat de Barcelona, Departament de Psicologia Bàsica), dirigit per Sebastià-Gallés (veg. l'apèndix —obres de L. Bosch, A. Costa, i Sebastià-Gallés i col·laboradors— i la informació continguda a <http://www.ub.es/pbasic/sppb/cat/estudi.htm>).

Si l'adquisició lingüística ha estat subestimada en els estudis fonètics i fonològics, encara ho han estat més l'aprenentatge fonològic i els desordres i els dèficits del llenguatge. Les mateixes dificultats que justifiquen que l'adquisició lingüística hagi estat desatesa, i altres d'addicionals, expliquen que aquestes àrees de recerca encara no hagin estat prou explorades. Tot model fonològic, no obstant això, hauria de ser capaç de donar compte tant dels sistemes fònics normals o típics com dels sistemes fònics anormals o atípics, atès que aquests darrers, com els primers, permeten avançar en el coneixement del marcatge, de les representacions fonològiques, de la interacció entre fonologia i morfologia, entre molts altres aspectes. L'estudi de l'aprenentatge fonològic, d'altra banda, no solament és interessant des d'un punt de vista teòric, sinó també des d'un punt de vista aplicat: la globalització i tot el que ha significat (*i.e.* l'augment dels programes d'intercanvi universitari, de la migració, del turisme, del comerç internacional, etc.) el converteixen en una àrea d'estudi necessària i preferent des d'un punt de vista social.

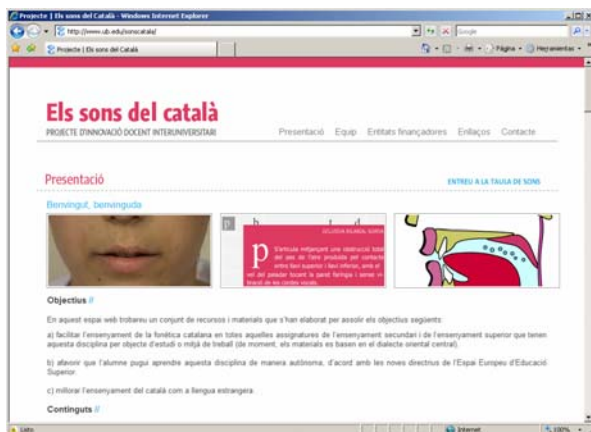
3.3 La fonètica i la fonologia catalanes i les noves tecnologies

Les noves tecnologies, i molt especialment Internet, han originat una realitat paral·lela de la qual, i malgrat comprensibles recels, la comunitat científica no hauria de quedar al marge. En els apartats precedents, s'ha vist com ja és possible trobar els primers intents d'integrar la recerca a la xarxa i d'aprofitar els avantatges que aquesta implica per a la recerca en fonètica i fonologia i, és clar, per a la recerca en general. Per a alguns, aquesta nova realitat virtual ha convertit la investigació en quelcom trivial i superflu. Per a d'altres, ha restat romanticisme i templança al procés recercador. I en certa manera això és cert. Al mateix temps, però, la xarxa ha comportat una millora indiscutible

de la manera d'investigar i, també, de la manera d'exercir la docència. Gràcies a la xarxa, en efecte, la recerca ha passat de ser una activitat lenta i laboriosa a ser una activitat ràpida, àgil, immediata, en alguns casos, automàtica; i la docència i, en particular, l'aprenentatge han deixat de ser uns processos essencialment passius per passar a ser processos actius.

Abans, per accedir a un article o a un llibre especialitzat, calia anar a una biblioteca i, en el millor dels casos, fotocopiar-lo o consultar-lo, però moltes vegades l'article o el llibre no hi eren i calia, per tant, sol·licitar-lo i esperar un període de temps que arribés. Ara, en canvi, la majoria de revistes especialitzades tenen una versió electrònica i la majoria de llibres es poden comprar en diferents portals d'Internet. En el § 2.1 ja s'ha comentat, per exemple, que els investigadors que treballen en teoria de l'optimitat disposen, des del 1993, d'una interfície (el *Rutgers Optimality Archive*), accessible a l'adreça <http://roa.rutgers.edu/>, que conté bona part dels treballs (publicats i no publicats) sobre aquesta matèria. La interfície permet els autors d'incorporar-hi els seus articles de manera pràcticament automàtica (hi ha, no obstant això, una mena de procés de revisió per controlar que els treballs compleixen uns requisits de qualitat mínims) i permet fer cerques per autor, títol, resum, paraules clau, text, etc. Gràcies a una simple interfície, l'accés a la informació i l'intercanvi d'idees entre investigadors del mateix camp són pràcticament immediats. Amb tot, creiem que eines com aquestes haurien de servir de precedents per a altres línies de recerca. Abans, per informar-se sobre un tema concret, calia dur a terme buidatges bibliogràfics eternals; ara, amb un simple tecleig, s'accedeix a bona part d'aquesta informació en mil·lèsimes de segon. A la xarxa hi ha múltiples sistemes per accedir a informació de forma sistemàtica (cercadors d'Internet, bases de dades, corpus de dades, etc.). Abans, per obtenir corpus de dades, calia consultar els diccionaris, gairebé paraula per paraula. Ara, la majoria de diccionaris tenen una versió electrònica que permet fer cerques d'aquelles paraules que reuneixen unes característiques determinades. Per posar un exemple senzill i proper: la versió electrònica de la darrera edició del *DIEC* permet fer cerques de paraules en funció de criteris, que es poden combinar, com ara si la paraula comença o no comença, acaba o no acaba, en un grafia determinada, si conté o no aquesta grafia, si pertany a una categoria gramatical o a una àrea concreta, si els exemples de l'entrada contenen un mot determinat, etc.

En el camp de la fonètica i de la fonologia catalanes, han anat sorgint diferents iniciatives que tenen per objecte aprofitar aquests recursos que ofereix la xarxa. D'entre aquestes, en destaquem tres:

a. El projecte «Els sons del català. Desenvolupament de recursos tecnològics per a l'ensenyament i l'aprenentatge autònom de la fonètica i la fonologia catalanes», dirigit per Joan Solà (UB), Josefina Carrera-Sabaté (UB) i Clàudia Pons (UAB). Aquest projecte té com a objectiu crear un espai web (<http://www.ub.edu/sonscatala/>) amb tot un seguit de recursos que s'han elaborat per

1) facilitar l'ensenyament de la fonètica catalana en totes aquelles assignatures de l'ensenyament secundari i de l'ensenyament superior que tenen aquesta disciplina per objecte d'estudi o mitjà de treball (de moment, els materials es basen en el dialecte oriental central); 2) afavorir que l'alumne pugui aprendre aquesta disciplina de manera autònoma, d'acord amb les noves directrius de l'Espai Europeu d'Educació Superior, i 3) millorar l'ensenyament del català com a llengua estrangera. Ara per ara, el web conté una pàgina inicial amb un quadre animat en Adobe Flash que inclou els símbols fonètics corresponents als sons vocàlics i consonàntics del català, distribuïts en funció del mode i el lloc d'articulació. Per a cadascun d'aquests símbols es desplega una finestreta amb una descripció senzilla de les característiques articulatòries del so, així com de l'origen del símbol fonètic que el representa (veg. *fig. 1*). Per als diferents modes i llocs d'articulació, també es

desplega una finestra en la qual s'indica quins òrgans intervenen en la producció del so i de quina manera ho fan (veg. *fig. 2*). I, per a cadascun dels sons d'aquesta taula, s'obre una finestra (veg. *fig. 3*) que conté un arxiu de vídeo en què un parlant nadiu articula el so en diferents contextos dins de la paraula (veg. *fig. 3.1*), un diagrama articulatori animat en Flash que representa el moviment dels òrgans articuladoris que intervenen en la producció del so (veg. *fig. 3.2*) i un espectrograma i un oscil·lograma acompanyats d'un arxiu de so que corresponen a cadascuna de les paraules pronunciades pels parlants nadius (veg. *fig. 3.3*).

Fig. 1

Fig. 2

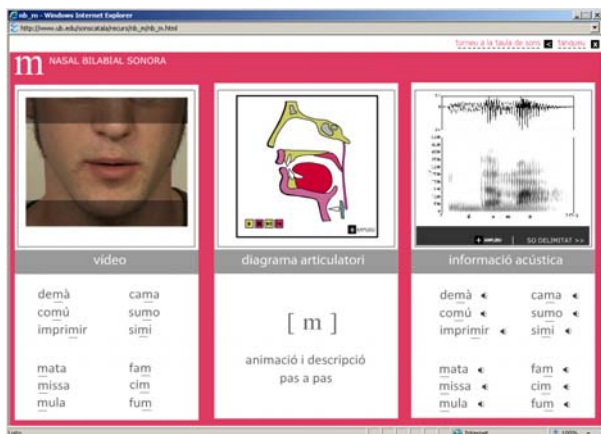

Fig. 3

Fig. 3.1

Fig. 3.2

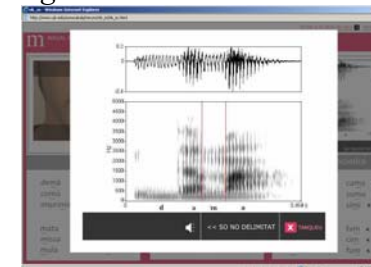

Fig. 3.3

Ben aviat, el web s'ampliarà amb informació sobre la resta de dialectes del català i amb exercicis de caràcter interactiu de transcripció fonètica i d'identificació i reconeixement de figures articulatòries i espectrograms i oscil·logrames. (Informació extreta del web *Els sons del català*.)

b. El projecte «PRONUNCIEM», dirigit per Josep Pi i Mallarach. Aquest projecte, accessible a l'adreça <http://www.xtec.net/~jpi/>, conté un conjunt d'activitats didàctiques interactives adreçades a

introduir l'alumnat nouvingut d'ensenyament secundari en la pronúncia bàsica del català central. Les activitats interactives treballen tant la identificació perceptiva dels sons com la seva producció a partir de la repetició i la imitació. Aquestes activitats es presenten en dos blocs diferenciats. El primer bloc treballa elements suprasegmentals, com l'accent i l'entonació (veg. *fig. 4*). El segon bloc treballa l'articulació dels fonemes catalans, les vocals (tòniques i àtones) i les consonants del català, tant de manera aïllada com en

context dins de paraules (veg. *fig. 5*). Per a cada so, hi ha fotografies i dibuixos que reproduïxen idealment l'articulació, per tal de facilitar-ne la identificació i sobretot la pronúncia posterior. El web també disposa d'un apartat d'introducció que té com a finalitat familiaritzar l'usuari amb els dibuixos i el lèxic dels fenòmens articuladoris, i d'un conjunt d'itineraris específics per a les set llengües amb més presència d'immigració a Catalunya. Aquests itineraris repassen les articulacions més diferenciades que presenta el català en relació amb les llengües d'origen. Totes les activitats contenen un gran nombre de grafismes per ajudar a interpretar els exponents lingüístics treballats, tant pel que fa als continguts com a la pràctica. Els gràfics han permès simplificar els continguts de manera que les activitats són al mateix temps agradables i senzilles; l'alumnat les pot resoldre autònomament, amb un seguiment puntual per part del professorat.

Fig. 4

(Informació extreta integralment del web *Pronunciem*.)

Fig. 5

c. El projecte «Atlas interactiu de l'entonació del català», dirigit per Pilar Prieto (ICREA / UAB) i al qual ja s'ha fet referència en el § 2.6. Aquest projecte té com a objectiu, com s'ha dit, la

presentació sistemàtica a Internet d'un seguit de materials en àudio i en vídeo per a l'estudi de la prosòdia i l'entonació dels dialectes catalans. El web conté materials orals en format d'àudio i de vídeo que pretenen ser la base per a un estudi més aprofundit de la prosòdia del català. Els materials s'organitzen atenent a les diferents varietats geogràfiques del català (alguerès, balear, català central, català nord-occidental, català septentrional, valencià) i inclouen informació sobre les principals capitals de comarca o, alternativament, localitats relativament grans i representatives de la zona, i

també poblacions amb característiques dialectals específiques i singulars respecte del parlar general. El web conté:

- Un apartat amb les enquestes de situacions (amb exemples de diferents tipus d'enunciat, declaratiu, interrogatiu absoluts, interrogatiu parcials, interrogatiu reiteratiu, precis i ordres, vocatiu, acompanyats d'una fitxa que conté el contorn de freqüència fonamental en format del programa Pitchworks, l'arxiu de so, la descripció de la corba melòdica, l'etiquetatge prosòdic ToBI, la interpretació de l'enunciat i l'esquema del contorn entonatiu.). (Veg. *fig. 6*.)
- Un apartat amb el corpus de diàleg Map Task, que és una tasca validada de col·laboració entre dos parlants dissenyada per afavorir la producció de diferents tipus de frases interrogatives. Cadascun dels dos participants té un mapa d'un lloc imaginari amb edificis i altres llocs singulars, com ara fonts o monuments. (Veg. *fig. 7*.)
- Un apartat amb entrevistes en vídeo. Per a cada població representada s'ha dut a terme una entrevista d'uns 10-15 minuts de durada, de la qual s'ha triat un fragment representatiu d'uns 3-4 minuts. Des de cada població es pot accedir a l'entrevista en format àudio i vídeo i a la transcripció ortogràfica corresponent. Normalment es tracta de converses induïdes amb la intervenció mínima d'un entrevistador o, en alguns casos, entre grups de familiars o d'amics. Això ha afavorit que la parla fos fluïda i espontània, tot i que les persones implicades saben que les estan enregistrant. En la zona de les Illes Balears, les dades provenen de l'*Arxiu Audiovisual dels Dialectes Catalans de les Illes Balears*, dirigit per Jaume Corbera. L'Arxiu conté materials en format audiovisual que representen aproximadament 100 hores de conversa. Els subjectes entrevistats per l'Arxiu van ser 111 homes i 73 dones d'edats superiors a 60 anys. (Veg. *fig. 8*.)
- Un apartat que conté una pàgina de Recursos i eines per a l'estudi de l'entonació i la proposta Cat-ToBI per a l'etiquetatge prosòdic del català, acompanyat d'un manual i d'uns exercicis orientats a l'autoaprenentatge d'aquest sistema d'etiquetatge.

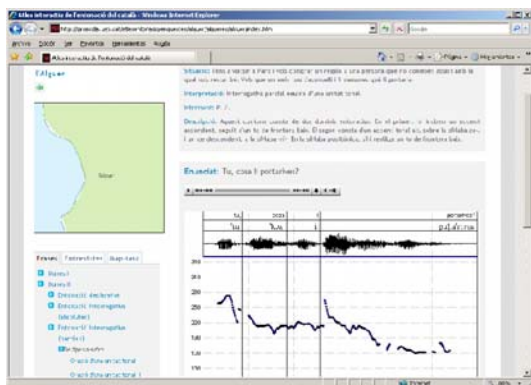

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

(Informació extreta integralment del web *Atles interactiu de l'entonació del català*.)

En aquesta secció dedicada a les noves tecnologies és de referència obligada uns dels terrenys en què la fonètica ha sabut treure el màxim profit de la tecnologia i un dels terrenys que té més aplicacions en la vida diària i que ha revolucionat de manera més evident la relació entre l'home i la màquina. Es tracta de les tecnologies de la parla, que inclouen la síntesi de la parla, mitjançant la qual es converteix el text en parla artificial, el reconeixement automàtic de la parla, mitjançant el qual l'ordinador interpreta el senyal acústic emès per l'home i la transcripció fonètica automàtica. La síntesi de la parla té múltiples funcions —i algunes de gran transcendència social— com ara la de fer arribar missatges a invidents. El reconeixement automàtic de la parla, per la seva banda, es fa servir cada vegada més per a consultes telefòniques automatitzades d'índole diversa que ens permeten fer gestions bancàries, fiscals, financeres, d'oci, etc., sense que calgui la intervenció d'una segona persona; i es fa servir, també, per convertir la parla en text escrit, fet que permet, per exemple, elaborar documents o donar ordres a l'ordinador sense haver de recórrer al teclat. La transcripció fonètica automàtica, finalment, és útil per agilitar la transcripció de corpus de dades (veg. el § 2.6).

Ara per ara, hi ha quatre conversors de text a parla en català: el sistema desenvolupat per la secció de la Teoria del Senyal Acústic del Departament de Comunicacions i Teoria del Senyal d'Enginyeria i Arquitectura La Salle, de la Universitat Ramon Llull (accessible a l'adreça <http://cepheus.salleurl.edu/www/ttsweb.htm>); i els conversors que comercialitzen l'empresa barcelonina Verbio Technologies (descarregable a l'adreça <http://www.verbio.com/>) i l'empresa torinesa Loquendo (descarregable a l'adreça http://www.loquendo.com/en/demos/demo_tts.htm), i el conversor de Telefònica I+D, desenvolupat pel Grup de Tractament de la Parla del Departament de Teoria del Senyal i Comunicacions de la Universitat Politècnica de Catalunya. Pel que fa al reconeixement de veu, també hi ha ja algunes eines en català, com ara el sistema de diàleg del Servei Meteorològic de Catalunya (tel. 807012012; <http://gps-tsc.upc.es/veu/attempts/>) o el sistema de diàleg comercialitzat per l'empresa Loquendo. Finalment, quant a la transcripció fonètica automàtica, hi ha el sistema desenvolupat pel Centre de Referència en Enginyeria Lingüística de la Generalitat de Catalunya (CREL), anomenat *Segre*, que converteix el text ortogràfic en transcripció fonètica en quatre variants dialectals (central, nord-occidental, balear i valencià) (Tota aquesta informació ha estat extreta del treball de Llisterra 2007).

Ja per tancar aquesta secció dedicada a les noves tecnologies, paga la pena esmentar aquells treballs que estudien la llengua que s'usa en els xats, els missatges de correu electrònic, els fòrums, els missatges de mòbil i, també, en plataformes virtuals més recents com ara els missatges instantanis del Messenger o del Twitter, o els murs del Facebook. La col·loquialitat que caracteritza aquest tipus de plataformes fa que la fonètica (pròpia de la llengua col·loquial) hi transcendeixi de manera significativa (veg., en aquest sentit, els treballs de Torres 1999, Galindo & Pons 2001, Pons 2003c, Galindo *et al.* 2004, Torres 2008).

Apèndix. Bibliografia de fonètica i fonologia catalanes (període 2000-2009)¹³

- Alomar, A. Ignasi / Melià, Joan (1999): *Proposta de model de llengua per a l'escola de les illes Balears*. Mallorca: COFUC / Editorial Moll. (*)
→ estàndard, català de les Illes Balears, fonètica, fonologia, morfologia, sintaxi, lèxic
- Alomar, A. Ignasi *et al.* (Gabriel Bibiloni / Jaume Corbera / Joan Melià) (1999): *La llengua catalana a Mallorca. Propostes per a l'ús públic*. Mallorca: Consell Insular de Mallorca. (*)
→ estàndard, català de les Illes Balears, fonètica, fonologia, morfologia, sintaxi, lèxic
- Alturo, Núria *et al.* (Óscar Bladas / Marta Payà / Lluís Payrató) (2005): *Corpus Oral de Registres. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. Llibre i CD-Rom.
<http://www.ub.edu/ccub/>
→ corpus oral de registres / varietats funcionals / gèneres discursius
- Anttila, Arto (1997): Deriving variation from grammar. Dins Frans Hinskens *et al.* (Roeland van Hout / Leo Wetzels) (ed.), *Variation, Change and Phonological Theory*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 35-68. (*)
- Anttila, Arto (2002): Variation and phonological theory. Dins Jack Chambers *et al.* (Peter Trudgill / Natalie Schilling-Estes) (ed.), *Handbook of Language Variation and Change*. Oxford: Blackwell, 206-243. (*)
- Anttila, Arto (2007): Variation and optionality. Dins Paul de Lacy (ed.), *The Cambridge Handbook of Phonology*. Cambridge: Cambridge University Press, 519-536. (*)
- Astruc-Aguilera, Lluïsa (2003a): Intonation of right-dislocations in Catalan. Dins Maria-Josep Solé *et al.* (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences. Barcelona 3-9 August 2003*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd, 1265-1268.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ sintaxi / entonació / dislocacions
- Astruc-Aguilera, Lluïsa (2003b): Sentence external elements in Catalan. *Catalan Journal of Linguistics* 2, 15-31.
<http://ddd.uab.es/pub/linguistics/16956885v2p15.pdf>
→ sintaxi / entonació / elements oracionals externs / tags / subordinació tonal
- Astruc-Aguilera, Lluïsa (2004): Right-dislocations: Influence of information structure on prosodic phrasing and intonation. Dins Lluïsa Astruc-Aguilera / Mark Richards (ed.), *Cambridge Occasional Papers in Linguistics, Vol. 1*, Cambridge, Anglaterra: Department of Linguistics, 1-14.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ sintaxi / dislocacions / estructura informació i entonació
- Astruc-Aguilera, Lluïsa (2005a): The form and function of extra-sentential elements. Dins Faye Chalcraft / Efthymios Sipetzis (ed.), *Cambridge Occasional Papers in Linguistics, Vol. 2*, Cambridge, Anglaterra: Department of Linguistics, 1-15
→ sintaxi / entonació / elements oracionals externs
- Astruc-Aguilera, Lluïsa (2005b): The intonation of extra-sentential elements in Catalan and English. University of Cambridge, Anglaterra, Tesi doctoral
<http://www.astruc.info/eng/publications.asp>
→ entonació / elements oracionals externs

¹³ Els treballs publicats fora del període 2000-2009 o no relacionats estrictament amb la fonètica i la fonologia catalanes, però citats per alguna raó en l'article, es marquen amb un asterisc (**) i no van acompanyats de mots clau. Tot i que hem intentat ser exhaustius, és possible que hàgim oblidat alguna referència: en cas que sigui així, ens excusam per endavant. A banda dels espais web personals dels autors, hi ha diferents espais generals des d'on és possible descarregar-se els articles citats: els articles de fonologia teòrica es poden trobar al *Rutgers Optimality Archive* (<http://roa.rutgers.edu/index.php3>), en l'apartat de «Difusió i publicacions» del Centre de Lingüística Teòrica (<http://seneca.uab.es/clt/publicacions/reports/index.html>) i en l'espai web gestionat per Jesús Jiménez *Fonètica i fonologia catalanes* (<http://www.uv.es/foncat/cat/>); els articles sobre entonació es poden trobar a l'apartat «Publicacions» del *Grup de Prosòdia* (<http://prosodia.uab.cat/home/ca/publicacions.php>).

- Astruc-Aguilera, Lluïsa / Nolan, Francis (2007a): Variation in the intonation of extra-sentential elements. Dins Pilar Prieto *et al.* (Joan Mascaró / Maria-Josep Solé) (ed.), *Phonetics and Phonology in Iberia*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 85-107.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → entonació / elements oracionals externs
- Astruc-Aguilera, Lluïsa / Nolan, Francis (2007b): Variation in the intonation of sentential adverbs in English and Catalan. Dins Carlos Gussenhoven / Tomas Riad (ed.), *Tones and Tunes, Volume I: Typological and Comparative Studies in Word and Sentence Prosody*. Berlin: Mouton de Gruyter, 233-262.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → entonació / adverbis sentencials
- Astruc-Aguilera, Lluïsa / Prieto, Pilar (2006a): Acoustic cues of stress and accent in Catalan. Dins Rüdiger Hoffmann / Hansjörg Mixdorff (ed.), *ISCA. Proceedings of Speech Prosody 2006*. Dresden: TUDpress Verlag der Wissenschaften GmbH, 341-344.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT--06-6)
 → fonètica / fonologia / prosòdia / accent / indicis acústics de l'accent
- Astruc-Aguilera, Lluïsa / Prieto, Pilar (2006b): Stress and accent: Acoustic correlates of metrical prominence in Catalan. Dins Antonis Botinis (ed.), *Proceedings of the ISCA Workshop on Experimental Phonetics 2006*. Atenes: Universitat d'Atenes, 73-76.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → fonètica / entonació / accent / prominència mètrica
- Badia, Montserrat (2000): *Diftongs i africats, dues qüestions polèmiques de fonologia catalana*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
 → fonologia / fonemes / diftongs / africats
- Badia, Montserrat (2001): Vocals pròpies del sistema tònic en el sistema àton del català central. *Llengua & Literatura* 12, 127-142.
<http://www.iecat.net/pperiodiques/>
 → fonologia / vocalisme / reducció vocàlica / vocalisme àton
- Badia, Montserrat (2002): *Introducció a la fonètica i a la fonologia catalanes*. Barcelona: Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
 → fonètica / fonologia / aspectes introductoris
- Badia, Montserrat (2008): Ressenya del «CLUB-14: Catorzè Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona: Aplicacions de la fonètica (13 de novembre de 2006)», *Estudis Romànics* 30, 544-546.
<http://tinyurl.com/dzdlz9>
- Ballart, Jordi (2002): Saying Catalan words in Spanish: social representations of Xava Catalan. *Hispanic Research Journal: Iberian and Latin American Studies* 3.3, 191-208.
 → fonètica / fonologia / sociolingüística / variació social / variació dialectal
- Ballart, Jordi (2004): *Phonological variation in Barcelona Catalan: The Xava accent*. Londres: Queen Mary College, University of London. Tesi doctoral.
 → fonologia / fonètica / variacionisme / varietats socials / registres / central barceloní
- Bassols, Margalida *et al.* (Albert Rico / Anna M. Torrent) (1997): *La llengua de TV3*. Barcelona: Empúries. (*)
- Bau, Montserrat *et al.* (Montserrat Pujol / Agnès Rius) (2007): *Curs de pronunciació. Exercicis de correcció fonètica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
 → correcció fonètica / pronunciació / logòtoms / exercicis / logopèdia
- Benet, Ariadna *et al.* (Susana Cortés / Hjalmar P. Petersen) (2007): Gender in language contact: evidence from Faroese-Danish and Catalan-Spanish. Dins Dorete Bloch / Firouz Gaini (eds.), *Fróðskaparrit* 55, 95-114. Tórshavn: Faroe University Press.
 → morfologia / fonologia / contacte de llengües
- Benet, Ariadna *et al.* (Susana Cortés / Conxita Lleó) (en premsa): Factors predicting phonological adaptations of the Spanish phonemes /x/ and /θ/ in Catalan. Dins Gisella Ferraresi / Esther Rinke (ed.), *Multilingualism and Universal Principles of Linguistic Change*. Bremen: Sprachtypologie und Universalienforschung.
 → fonologia / lèxic / préstecs / adaptacions fonològiques / contacte de llengües

- Bermúdez-Otero, Ricardo (2007): Diachronic phonology. Dins Paul de Lacy (ed.), *The Cambridge handbook of phonology*. Cambridge: Cambridge University Press, 497-517. (*)
- Bernat, Francesc (2004): La fonètica del baleàric segons una descripció inèdita del segle XIX. *Llengua & Literatura* 15, 91-165.
<http://www.iecat.net/ppperiodiques/>
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1196059>
 → dialectologia / dialectologia diacrònica / fonologia / fonologia diacrònica / balear / Milà i Fontanals
- Bibiloni, Gabriel (2002): Elisió de *-n* i *-r*, distribució de les ròtiques i altres fenòmens. Dins Joan Solà et al. (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 271-285. [4a edició 2007.]
 → fonologia / alternances morfofonològiques en català / distribució de líquides en català
- Boersma, Paul (1998): *Functional phonology*. La Haia: Holland Academic Graphics. (*)
- Boersma, Paul / Hayes, Bruce (2001): Empirical tests of the Gradual Learning Algorithm. *Linguistic Inquiry* 32, 45-86. (*)
- Boix-Fuster, Emili et al. (Marina Àlamo / Mireia Galindo / Francesc Xavier Vila) (ed.) (2007): *Corpus de varietats socials. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-ROM]
<http://www.ub.edu/ccub/>
 → sociolingüística / varietats socials / corpus / textos orals / àrea metropolitana de Barcelona
- Bonet, Eulàlia (2002): Cliticització. Dins Joan Solà et al. (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 933-989. [4a edició 2007.]
 → interfície fonologia – morfologia / sintaxi / clítics / clítics pronominals – funció – forma – combinacions / al·lomorfa / variació dialectal
- Bonet, Eulàlia (2004): Morph insertion and allomorphy in Optimality Theory. *International Journal of English Studies (IJES). Advances in Optimality Theory 4.2*, Universidad de Murcia: Servicio de Publicaciones, 73-104. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # 734-0505.]
 → morfologia / fonologia / teoria de l'optimitat / trets distintius / sonoritat / al·lomorfa / principi del contorn obligatori / català / basc / dyirbal / anglès
- Bonet, Eulàlia / Lloret, Maria-Rosa (2002): OCP effects in Catalan cliticization. *Catalan Journal of Linguistics* 1, 19-39.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-01-9)
 → fonologia / morfofonologia / clítics / teoria de l'optimitat/ principi del contorn obligatori
- Bonet, Eulàlia / Lloret, Maria-Rosa (2005a): More on alignment as an alternative to domains: the syllabification of Catalan clitics. *Probus* 17.1, 37-78. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # 592-0403.]
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-01-11)
 → fonologia / clítics pronominals / síl·laba / epèntesi / elisió consonàntica / teoria de l'optimitat / restriccions d'alineament
- Bonet, Eulàlia / Lloret, Maria-Rosa (2005b): Against serial evaluation in Optimality Theory. *Lingua* 115.9, 1.303-1.323. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # 646-0304.]
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/0024384> (amb permís / subscripció)
 → fonologia / morfofonologia / clítics pronominals / OT / serialisme / paral·lelisme
- Bonet, Eulàlia et al. (Maria-Rosa Lloret / Joan Mascaró) (1997): *Manual de transcripció fonètica*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. (*)
- Bonet, Eulàlia et al. (Maria-Rosa Lloret / Joan Mascaró) (2007): Allomorph selection and lexical references: two case studies. *Lingua* 117.6, 903-927.
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/0024384> (amb permís / subscripció)
 → fonologia / morfofonologia / al·lomorfa / representacions lèxiques / marcatge / crioll haitià / català
- Bonet, Eulàlia et al. (Maria-Rosa Lloret / Joan Mascaró) (en premsa): «The prenominal allomorphy syndrome», A: Tranel, Bernard (ed.), *Allomorphy: Perspectives from Optimality Theory*. Londres: Equinox.
 → fonologia / morfofonologia / al·lomorfa / selecció al·lomòrfica / representacions lèxiques / marcatge

- Borràs, Joan M. (2009): Acquiring coda consonants on Spanish-Catalan monolinguals and bilinguals. Bellaterra: Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona. [Treball de màster]
→ adquisició / estructura sil·làbica / codes / freqüència / marcatge / sonicitat
- Bosch, Laura / Sebastián-Gallés, Núria (2001a): Early language differentiation in bilingual infants. Dins Jasone Cenoz / Fred Genesee (ed.), *Trends in bilingual acquisition (Rev. papers of the VIIIth International Congress for the Study of Child Language held July 1999 in San Sebastián, Spain)* Amsterdam: Benjamins, 71-93.
→ adquisició / infants bilingües / percepció
- Bosch, Laura / Sebastián-Gallés, Núria (2001b): Evidence of early language discrimination abilities in infants from bilingual environments. *Infancy* 2.1, 29-49.
→ adquisició / infants bilingües / percepció
- Bosch, Laura / Sebastián-Gallés, Núria (2003): Simultaneous bilingualism and the perception of a language-specific vowel contrast in the first year of life. *Language and Speech, (Special Issue: Phonological Acquisition)* 46.2-3, 217-243.
→ adquisició / infants bilingües / percepció contrastos
- Bosch, Laura *et al.* (Carolina Cortés / Núria Sebastián-Gallés) (2001): El reconocimiento temprano de la lengua materna: un estudio basado en la voz masculina. *Infancia y Aprendizaje* 24.2, 197-213.
→ adquisició / infants bilingües / percepció / reconeixement
- Bosch, Laura *et al.* (Albert Costa / Núria Sebastián-Gallés) (2000): First and second language vowel perception in early bilinguals. *European Journal of Cognitive Psychology* 12.2, 189-221.
→ adquisició / infants bilingües / percepció contrastos vocàlics
- Bosch, Laura *et al.* (Marta Ramon-Casas / Núria Sebastián-Gallés) (2006): Catégories phonologiques et représentation des mots dans le développement lexical de l'enfant bilingue. *Recherches linguistiques de Vincennes* 35, 53-76.
→ adquisició / infants bilingües / percepció categories fonològiques / desenvolupament lèxic
- Bosch, Laura *et al.* (Marta Ramon-Casas / Daniel Swingley / Núria Sebastián-Gallés) (2005): Bilingual input and vowel categorization processes: infant and young children data. Dins *ISCA Workshop on Plasticity in Speech Perception (PSP2005)*, 253-256.
- Bruguera, Jordi (2004): *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
→ fonètica / lexicografia / ortoèpia
- Cabré i Castellví, M. Teresa *et al.* (Lluís Yzaguirre / Esteve Clua) (2000): Diccionari ortològic català. Dins Imma Creus *et al.* (Joan Julià i Muné / Silvia Romero) (ed.), *Llengua i mitjans de comunicació. Actes del Congrés de Llengua i Mitjans de Comunicació (Lleida, 1999)*. Lleida: Pagès.
→ fonètica / lexicografia / ortoèpia
- Cabré [i Monné], Teresa (2002): Altres sistemes de formació de mots. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 889-932. [4a edició 2007.]
→ fonologia / morfologia / truncaments / hipocorístics / reduplicació / llenguatge infantil / adaptació de manlleus / abreviacions / sigles
- Cabré [i Monné], Teresa (ed.) (2004): *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives, I*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
→ sintaxi – restriccions semàntiques – predicats i arguments / llengües de signes – teoria sintàctica / adquisició fonològica – teoria fonològica – producció de sons – posicions sil·làbiques – desenvolupament fonològic / el·lipsi gramatical – esborrament i reconstrucció – trets interpretables i no interpretables
- Cabré [i Monné], Teresa (ed.) (2007): *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives, II*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
→ gramaticalització, reanàlisi, gramàtica generativa, sintaxi, interfície fonologia-morfologia, paradigmes, lingüística cognitiva, neuroimatge
- Cabré [i Monné], Teresa (en premsa a): El sistema vocàlic del català central i l'adaptació de manlleus. *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest 2006)*.
→ fonologia / adaptació de manlleus / vocals tòniques / vocals àtones / semblança fonètica / processos d'adaptació

- Cabré [i Monné], Teresa (en premsa b): Vowel reduction and vowel harmony in Eastern Catalan loanword phonology. Dins Marina Vigário *et al.* (ed.), *Interactions in Phonetics and Phonology*. Amsterdam: John Benjamins.
→ reducció vocàlica, harmonia vocàlica, sistema vocàlic àton, català oriental, manlleus
- Cabré [i Monné], Teresa / Kenstowicz, Michael (1995): Prosodic Trapping in Catalan. *Linguistic Inquiry* 26.4, 694-705. (*)
→ fonologia / teoria de l'optimitat / truncament / hipocorístics
- Cabré [i Monné], Teresa / Prieto, Pilar (2003): Vowel contact resolutions across word boundaries in Catalan. Dins Maria Josep Solé *et al.* (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences. Barcelona 3-9 August 2003. Vol. 2*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd, 1.687-690.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-03-4)
→ fonologia / contactes vocàlics en l'àmbit de la frase / formació de diftongs / elisió vocàlica / accent / xoc accentual
- Cabré [i Monné], Teresa / Prieto, Pilar (2004): Prosodic and analogical effects in lexical glide formation in Catalan. *Probus* 16.2, 113-150.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-02-7)
→ fonologia / formació de diftongs en l'àmbit del mot / factors prosòdics – posició de l'accent / factors morfològics – posició dins del mot – efectes analògics
- Cabré [i Monné], Teresa / Prieto, Pilar (2005): Positional and metrical prominence effects on vowel sandhi in Catalan. Dins Sónia Frota *et al.* (Marina Vigário / Maria João Freitas) (ed.), *Prosodies: With Special Reference to Iberian Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter, 123-157.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonologia / vocals / contactes vocàlics en l'àmbit de la frase / relació amb la prominència / català
- Cabré [i Monné], Teresa / Prieto, Pilar (2007): Exceptional hiatuses in Spanish. Dins Sonia Colina / Fernando Martínez-Gil (ed.), *Optimality-Theoretic Advances in Spanish Phonology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 205-238.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-05-5)
→ fonologia / contactes vocàlics en espanyol / diftongs i hiats en espanyol / efectes paradigmàtics / efectes de límit de morfema / efectes prosòdics i de prominència / microvariació
- Cabré [i Monné], Teresa / Prieto, Pilar (2008): Diftongs creixents versus hiats: situació del català dins la Romània. *Randa (Homenatge a Jordi Carbonell, 6)* 60, 161-178.
→ fonologia / vocals / diftongs / diftongs creixents / llengües romàniques
- Cabré [i Monné], Teresa T. / Vanrell, Maria del Mar (en premsa): Accent i entonació en els vocatius de l'alguerès. *Actes del XXXV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica. L'Alguer, Italy, 10-11 May 2008*.
- Cabrera, Maria (2008): Ressenya de Pons, Clàudia (2007): *La teoria de l'Optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. *Cadernos de lengua* 30.
- Cabrera, Maria (2009): Ressenya de Pons, Clàudia (2009): *La teoria de l'Optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. *Zeitschrift für Katalanistik* 22.
- Cabrera, Maria (en premsa): «Fenòmens fonològics que presenten variació en el català de l'Alguer. Aproximació diacrònica» A: *Actes del XXIII Congrés Internacional de l'Associació de Joves Lingüistes* (Universitat de Girona, Girona).
→ fonologia / variació / diacronia / alguerès
- Campmany, Elisenda (2004): Estudi de la variació dels clítics pronominals en textos formals i informals del català central septentrional. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. [Treball de recerca.]
→ fonologia / morfologia / dialectologia / variació funcional / proclítics / formes CV – VC / aproximació diacrònica / català septentrional
- Campmany, Elisenda (2005): Nova aproximació a l'estudi dels proclítics del català central septentrional. *Catalan Review (Selected Proceedings of the Joint NACS/A-CS Conference, Eton College (2004))* 19.1-2, 59-75.

- fonologia / morfologia / dialectologia / proclítics / formes CV – VC / aproximació diacrònica / català septentrional
- Campmany, Elisenda (2006a): Internal and external factors for clitic-shape variation in North-Eastern Catalan. Dins Frans Hinskens (ed.), *Language Variation: European Perspectives (Selected Papers from the Third International Conference on Language Variation in Europe (ICLaVE 3), Amsterdam, June 2005)*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 37-51.
- fonologia / morfologia / dialectologia / proclítics / formes CV – VC / aproximació diacrònica / factors externs / factors sintàctics
- Campmany, Elisenda (2006b): Fenòmens de contacte vocàlic entre mots al català central septentrional. *Actes del VII Congrés de Lingüística General*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Publicació en CD-Rom).
- fonètica / fonologia / contactes vocàlics / elisió / formació de diftongs / elisió vocàlica / català septentrional
- Campmany, Elisenda (2008): Diferències fonològiques entre diversos estils de parla al català central septentrional. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Tesi doctoral.
<http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0724108-115629/>
- fonètica / fonologia / contactes vocàlics / elisió / formació de diftongs / elisió vocàlica / seqüències de verb + clíctic / efectes fonològics cliticització / català septentrional
- Campmany, Elisenda (en premsa): Algunes consideracions tipològiques sobre els clítics pronominals. *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest 2006)*.
- fonologia / morfologia / dialectologia / proclítics / formes CV – VC / aproximació diacrònica / català septentrional
- Cantero [Serena], Francisco J. (1995): Estructura de los modelos entonativos: interpretación fonológica del acento y la entonación en castellano. Barcelona: Universitat de Barcelona. Tesi doctoral. (*)
- Cantero [Serena], Francisco J. (2002): *Teoría y análisis de la entonación*, Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona. (*)
- Cantero Serena, Francisco J. / Font Rotchés, Dolors (2009): Protocolo para el análisis melódica del habla. *Estudios de Fonética Experimental* 18, 17-32.
<http://www.ub.edu/labfon/efe18.htm>
- fonètica / fonologia / entonació / protocol mètode d'anàlisi de la parla
- Carrera-Sabaté, Josefina ([1995] 2001): *Fonètica pràctica del català oriental central i nord-occidental*. Barcelona: Salvatella.
- fonètica / transcripció fonètica / dialecte oriental central / dialecte nord-occidental
- Carrera-Sabaté, Josefina (2000): El canvi fonètic: lèxic o gradual? *Sintagma* 12, 37-48.
- fonètica / canvi / canvi lèxic / canvi gradual / neogramàtics / difusionistes lèxics / nord-occidental / Alguaire
- Carrera-Sabaté, Josefina (2001a): Algunes consideracions generals sobre l'anàlisi acústica de [e] i [a] àtones. *Estudios de Fonética Experimental* 11, 67-87.
- fonètica / dialectologia / vocalisme àton / lleidatà
- Carrera-Sabaté, Josefina (2001b): La normativització del català modifica els hàbits fonètics dels parlants? *Llengua & Literatura* 12, 175-199.
<http://www.iec.cat/ppperiodiques/>
- fonètica / dialectologia / vocalisme àton / vocalisme àton en posició inicial de mot / vocalisme àton en posició final de mot / nord-occidental / dialectes i estàndard / dialectes i escolarització
- Carrera-Sabaté, Josefina (2001c): Descripció fonètica i fonètica experimental catalana: comentaris a l'obra de Pere Barnils. *Sintagma* 13, 21-34.
- Pere Barnils / fonètica experimental / fonètica catalana
- Carrera-Sabaté, Josefina (2002a): *Escola catalana i variació fonètica: una evolució del vocalisme àton a Alguaire i a Lleida*. Lleida: Pagès Editors.
- fonètica / català / variació / evolució fonètica / normativització / Lleida / Alguaire
- Carrera-Sabaté, Josefina (2002b): Fonètica i morfologia a la televisió lleidatana. *Llengua & Literatura* 13, 187-206,
<http://www.iec.cat/ppperiodiques/>

→ fonètica / morfologia / mitjans de comunicació / llengua oral / llengua escrita / vocals pretòniques absolutes / vocals finals / article determinat / africats / lleidatà

Carrera-Sabaté, Josefina (2002c): Existeix la vocal neutra en català nord-occidental? Caracterització acústica d'algunes vocals àtones emeses a la televisió de Lleida. *Zeitschrift für Katalanistik: Revista d'Estudis Catalans* 15, 149-167.

<http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/cat/2002.htm>

→ fonètica / dialectologia / vocals àtones en nord-occidental lleidatà / vocals neutres en nord-occidental / mitjans de comunicació / anàlisi acústica / anàlisi estadística

Carrera-Sabaté, Josefina (2002d): L'estadística en l'anàlisi de la variació fonètica: una aplicació del programa Goldvarb. *Noves SL. Revista de Sociolingüística* 1 (primavera). [Publicació electrònica]

<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/>

→ fonètica / metodologia / estadística

Carrera-Sabaté, Josefina (2002e): Approche de la variation phonétique dans la ville de Lleida à partir de l'observation de ses habitants et des émissions télévisées locales. *Marges Linguistiques* 3, 167-194.

<http://www.marges-linguistiques.com>

→ sociofonètica / vocalisme àton / televisió lleidatana

Carrera-Sabaté, Josefina (2002f): Estàndard i variació dialectal en la població escolar nord-occidental. Dins Núria Alturo / Xavier Vila (ed.), *Variació dialectal i estandardització*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona), 109-123.

→ escolarització / sociofonètica / vocalisme àton / nord-occidental

Carrera-Sabaté, Josefina (2002g): La identitat dels processos de canvi lingüístic. Un cas del lleidatà. *Estudis del valencià d'ara. Actes del IV Congrés de Filologia Valenciana del 20 al 22 de maig de 2000, en homenatge al Doctor Joan Veny*. València: Denes, 33-45.

→ variació fonètica històrica/ textos dels segles XII al XVII / anàlisi sociolingüística / lleidatà

Carrera-Sabaté, Josefina (2003a): Aproximació a la segregació de iod en lleidatà. *Catalan Review: International Journal of Catalan Culture* 17.2, 35-52.

→ fonètica / fonètica articulatòria / dialectologia / consonants alveolopalatals / aproximants palatals / percepció de consonants / lleidatà

Carrera-Sabaté, Josefina (2003b): Variació verbal al Segrià: la pronunciació del morfema de 3a persona en diversos àmbits d'ús. *Noves SL. Revista de sociolingüística* 3. (Revista electrònica).

<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/index.htm>

→ fonètica / morfologia / morf de tercera persona singular / variació / registres / Alguaire / Lleida / el Segrià

Carrera-Sabaté, Josefina (2003c): Algunes consideracions sobre la subjectivitat dels parlants. *Llengua & Literatura* 14, 171-190.

<http://www.iec.cat/pperiodiques/>

→ fonètica / canvi fonètic / producció / percepció / inestabilitat lingüística

Carrera-Sabaté, Josefina (2005a): Inseguridad lingüística y cambio fonético en catalán noroccidental. *Estudios de Sociolingüística: Linguas, Sociedades e Culturas* 6.1, 65-86.

→ fonètica / vocals / Lleida / canvi fonològic / inseguretat lingüística

Carrera-Sabaté, Josefina (2005b): Les vocals àtones medials dels compostos en lleidatà. Entre la variació i la imperceptibilitat. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 51 (*Miscel·lània Joan Veny*, 7), 51-72.

→ fonètica / vocalisme / vocalisme àton / vocals medials / mots compostos / anàlisi perceptual / variació

Carrera-Sabaté, Josefina (2006): Some connections between linguistic change and the written language: the behavior of speakers aged 3 to 20. *Language Variation and Change* 18, 15-34.

<http://journals.cambridge.org/action/displayJournal?jid=LVC> (amb permís / subscripció)

→ fonètica / vocals àtones / vocal àtones en posició inicial de mot / nord-occidental / influència de l'escriptura / canvi fonètica / metodologia laboviana

Carrera-Sabaté, Josefina (2007): Ressenya de «Font Rotchés, Dolors (2007): L'entonació del català». *Estudios de fonética experimental*, XVI. 274-279.

Carrera-Sabaté, Josefina (2009a): Apunts sobre la percepció de fricatus i africats en lleidatà. *Estudios de fonética experimental* 18, 46-64.

→ fonètica / percepció / fricatus i africats

- Carrera-Sabaté, Josefina (2009b): Percepció, variació i canvi fonètic en curs. Dins Claus Pusch / Johannes Kabatek (ed.), *Variació, poliglòssia i estàndard. Processos de convergència i divergència lingüístiques en català, occità i basc*, (BCG / 7). Aachen: Shaker.
→ fonètica / canvi i variació / percepció fonètica i canvi
- Carrera-Sabaté, Josefina (en premsa): Alveolo-palatal affricates in lleidatà: a sociophonetic case. Dins James N. Stanford / Dennis R. Preston (ed.), *Quantitative Sociolinguistic Studies of Indigenous Minority Languages*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.
→ sociofonètica / africats alveolopalatals / lleidatà
- Carrera-Sabaté, Josefina / Fernández[-Planas], Ana-María (2005): *Vocals mitjanes tòniques del català. Estudi contrastiu interdialectal*. Barcelona: Horsori.
→ fonètica / vocalisme / vocals mitjanes tòniques / anàlisi acústica / anàlisi perceptual
- Carrera-Sabaté, Josefina / Freixenet-Esteve, Elisabet (2003): Auliva o oliva? Caracterització de l'alternança al Segrià. *Noves SL. Revista de Sociolingüística* 3. [Publicació electrònica]
<http://www6.gencat.net/lengcat/noves/index.htm>
→ fonètica / canvi fonètic / diftongació en posició inicial de mot / nord-occidental / el Segrià
- Carrera-Sabaté, Josefina / Pons, Clàudia (2007a): Development of technological tools for teaching and learning Catalan phonetics via the Internet. *Phonetics Teaching and Learning Conference. Online proceedings*, Londres: University College London/University of Westminster.
http://www.phon.ucl.ac.uk/ptlc/ptlc2007_web_procindex.html
→ fonètica / fonètica articulatòria / fonètica acústica / ensenyament i aprenentatge de la fonètica / ensenyament de la fonètica i noves tecnologies / català
- Carrera-Sabaté, Josefina / Pons, Clàudia (ed.) (2007b): *Aplicacions de la fonètica. Actes del 14è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona* (Col·lecció Lingüística Catalana). Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias.
→ fonètica / aplicacions / tecnologies de la parla / síntesi de la parla / reconeixement de la veu / adquisició fonològica / percepció fonològica / percepció fonològica i adquisició / entonació / models entonatius / entonació – pragmàtica / correcció fonètica al País Valencià / ortoèpia / fonètica i noves tecnologies
- Carrera-Sabaté, Josefina / Pons, Clàudia (ed.) (2007c): Introducció. Dins Josefina Carrera-Sabaté / Clàudia Pons (ed.), *Aplicacions de la fonètica. Actes del 14è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona* (Col·lecció Lingüística Catalana). Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias.
→ fonètica / aplicacions / tecnologies de la parla / síntesi de la parla / reconeixement de la veu / adquisició fonològica / percepció fonològica / percepció fonològica i adquisició / entonació / models entonatius / entonació – pragmàtica / correcció fonètica al País Valencià / ortoèpia / fonètica i noves tecnologies
- Carrera-Sabaté, Josefina et al. (Ana [M.] Fernández[-Planas] / Josep Matas / Àlicia Ortega) (2000): Differences in vowel quality in two Catalan dialects. Data from MDS. Dins Michael barlow (ed.), *Proceedings of the 8th Australian International Conference on Speech Science and Technology*, Canberra: Australian Speech Science and Technology Assoc, 124-129.
→ fonètica / vocals mitjanes tòniques / anàlisi acústica / lleidatà / barceloní
- Carrera-Sabaté, Josefina et al. (Ana M. Fernández-Planas / Carlos van Oosterzee / Lourdes Romera-Barrios / Janina Espuny Monserrat / Eugenio Martínez-Celdrán) (2004): Les interrogatives al tortosí i al lleidatà. Un element diferenciador de dialectes. *Estudios de Fonética Experimental* 13, 157-179.
<http://www.ub.es/labfon/XIII-11.pdf>
→ fonètica / entonació / interrogatives absolutes / lleidatà / tortosí / estudi contrastiu
- Casals, Daniel (2001a): Contribució dels media orals a la construcció d'un estàndard de masses plural: Presència del dialecte nord-occidental en el llibre d'estil de les emissores radiofòniques de la CCRTV. *Zeitschrift für Katalanistik: Revista d'Estudis Catalans* 14, 151-60.
→ fonologia / dialectologia / mitjans de comunicació / ràdio / dialectes i estàndard
- Casals, Daniel (2001b): El primer llibre d'estil de les emissores radiofòniques de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (I): *Orientacions per a l'ús de la llengua a Catalunya Ràdio i RAC. Llengua & Literatura* 12, 339-374.
<http://tinyurl.com/akrwob>
→ mitjans de comunicació / ràdio / estàndard català

- Casals, Daniel (2002): El valencià en el model de llengua de les emissores de ràdio de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. Dins *Estudis del valencià d'ara. Actes del IV Congrés de Filologia Valenciana del 20 al 22 de maig de 2000, en homenatge al Doctor Joan Veny*. València: Denes.
→ fonologia / dialectologia / mitjans de comunicació / ràdio / dialectes i estàndard / valencià
- Casals, Daniel (2003a): *El català en antena. 20 anys construïnt el model lingüístic de Catalunya Ràdio*. Benicarló: Onada Edicions.
→ mitjans de comunicació / ràdio / estàndard català / història mitjans
- Casals, Daniel (2003b): Variació geolectal en el model lingüístic de les emissores radiofòniques de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió". Dins Joan Martí *et al.* (Josep Maria Mestres / Oriol Camps Giralt) (ed.), *II Seminari de Correcció de Textos. La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Casals, Daniel (2003c): Equilibri geolectal als *media* públics del Principat de Catalunya. Els casos de TV3 i Catalunya Ràdio. Dins Johannes Kabatek / Claus Pusch (ed.), *Variació, poliglòssia i estàndard*. (Biblioteca Catalànica Germànica 7). Aachen: Shaker.
→ fonologia / dialectologia / mitjans de comunicació / ràdio i televisió / dialectes i estàndard / valencià
- Castellanos, Josep-Anton (2002): *Manual de pronunciació. Criteris i exercicis d'elocució* (amb CD). Vic: EUMO
→ pronunciació / elocució / normativa
- Castellví i Vives, Joan *et al.* (Dorota Szmídt / Agnieszka Mejnartowicz) (2002): Estudio comparativo de las consonantes sibilantes y africadas de las lenguas polaca, rusa y catalana. Dins Piotr Sawicki *et al.* (ed.), *Lenguas, tierras, enlaces: estudios lingüísticos e hispanoamericanos*. Wrocław: Wyd. Univ. Wrocławskiego, 15-30.
→ fonètica / fonologia / sibilants / africades / polonès / català / rus
- Catalunya Ràdio (2001): *Orientacions lingüístiques*. Barcelona: Catalunya Ràdio (document d'ús intern).
- CCRTV Interactiva (2005): *Llibre d'estil*. Barcelona: CCRTV Interactiva (document d'ús intern).
- CCRTV (2006): *És a dir*.
- Cebrián, Juli (2000): Transferability and productivity of L1 rules in Catalan-English interlanguage. *Studies in Second Language Acquisition* 22, 1-26.
<http://journals.cambridge.org/> (amb permís / subscripció)
→ fonètica / adquisició L2 / regles de neutralització / estructures marcades / ensordiment obstruents finals
- Cebrián, Juli (2002): Acquiring a new vowel contrast: The perception of English lax-tense vowels by native Catalan subjects. Dins A. James / J. Leather (ed.), *Proceedings of the New Sounds 2000. 4th International Symposium on the Acquisition of Second Language Speech*. Amsterdam: University of Amsterdam, 48-57.
→ fonètica / adquisició L2 / adquisició de vocals / L1 català / L2 anglès
- Cebrián, Juli (2006): Experience and the use of non-native duration in L2 vowel categorization. *Journal of Phonetics* 34.3, 372-387.
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00954470> (amb permís / subscripció).
→ psicolingüística / psicoacústica / percepció de vocals / oposició tens - lax / aprenentatge de l'anglès per part de catalanoparlants
- Cerdà Massó, Ramon (2009): Camps de dispersió vocàlica en imitacions de veu: primers indicis d'un experiment sobre identificació de locutor. *Estudios de Fonética Experimental* 18, 65-88.
<http://www.ub.edu/labfon/efe18.htm>
→ fonètica / dispersió vocàlica / imitacions de veu
- Cicres, Jordi / Llach, Sílvia (2006): Variaciones en la producción de /s/ y /ʃ/ durante la adquisición del catalán: análisis acústico y fundamentos fonéticos. Dins J. Salazar *et al.* (M. Amengual / M. Juan) (ed.), *Usos sociales del lenguaje y aspectos psicolingüísticos: perspectivas aplicadas*. Palma, Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 313-322.
→ fonètica / dispersió vocàlica / imitacions de veu
- Clua, Esteve (2005): El mètode dialectomètric: aplicació de l'anàlisi multivariant a la classificació de les varietats del català. Dins M. Pilar Perea (ed.), *Dialectologia i recursos informàtics*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 59-87.

→ dialectologia / corpus / dialectometria / Corpus Oral Dialectal (COD)

Clua, Esteve / Lloret, Maria-Rosa (2006): New tendencies in geographical dialectology: the Catalan Corpus Oral Dialectal (COD). Dins Jean-Pierre Montreuil (ed.), *New perspectives on Romance linguistics: Selected papers for the 35th Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL), Austin, Texas, February 2005, II. Phonetics, phonology and dialectology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 31-47.

<http://www.uv.es/foncat/cat/>

→ dialectologia / corpus / dialectometria / Corpus Oral Dialectal (COD)

Clua, Esteve / Lloret, Maria-Rosa (2007): Clasificación de variedades dialectales mediante técnicas de análisis multivariante a partir de un corpus oral. Dins Pablo Cano López et al. (ed.), *Actas del VI Congreso de Lingüística General (Santiago de Compostela, 3-7 de mayo de 2004)*, vol. 3. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, 3.057-3.068.

→ dialectologia / corpus / dialectometria / Corpus Oral Dialectal (COD)

Clua, Esteve et al. (Maria-Rosa Lloret / Maria Pilar Perea) (2006): How to exploit a corpus: The experience of the Catalan Corpus Oral Dialectal. Dins Agris Timuska (ed.), *Proceedings of the 4th International Congress of Dialectologists and Geolinguistics*. Riga: Latvian Language Institute, 102-111.

→ dialectologia / corpus / dialectometria / fonologia teòrica / reconeixement de veu / transcripció automatitzada / Corpus Oral Dialectal (COD)

Clua, Esteve et al. (Esteve Valls / Joaquim Viaplana) (2008): Anàlisi dialettometrica del catalano partendo dai dati del COD. Una prima approssimazione alla gerarchia tra varietà. Dins G. Blaikner Hohenwart et al. (E. Bortolotti / E. Lörincz) (ed.), *Ladinometria. Miscellanea per Hans Goebel per il 65° compleanno. Ediz. multilingua*. Istituto Culturale Ladino, vol. II, 27-42.

→ dialectologia / corpus / dialectometria / Corpus Oral Dialectal (COD)

Coetzee, Andries (2006): Variation as accessing "non-optimal" candidates. *Phonology* 23, 337-385. (*)

Colell, David (2003): La pronúncia dels neologismes en català. *Sintagma* 15, 5-21.

<http://www.sintagma.udl.es/imatges/pdf/2003a.pdf>

→ fonètica / neologismes / ortologia / pronúncia / transcripció fonètica

Contreras, J. Miquel et al. (Jaume Mateu / Clàudia Pons) (2004): Ressenya de Joan Solà, Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya (ed.) *Gramàtica del català contemporani. Llengua & Literatura*, 15 (2004), 523-556.

<http://tinyurl.com/b6dy18>

Corbera, Jaume (dir.) (2003): *Arxiu audiovisual dels dialectes catalans de les Illes Balears (DVD)*. Palma: Càtedra Alcover-Moll-Villangómez / Estudi General Lul·lià / Universitat de les Illes Balears / Govern de les Illes Balears / Consell de Mallorca / Consell Insular d'Eivissa i Formentera.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/>

→ dialectes / dialectes balears / corpus audiovisual / antropologia lingüística

Cortés, Susana et al. (Conxita Lleó / Ariadna Benet) (enviat): Gradient merging of vowels in Barcelona Catalan under the influence of Spanish. Dins Cristoph Gabriel / Barbara Hänel-Faulhaber / Peter Siemund (ed.), *Convergence and Divergence of Language Contact Situations*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.

→ fonètica / acústica / formants de les vocals / llengües en contacte

Costa, Albert et al. (Àngels Colomé / Olga Gómez / Núria Sebastián-Gallés) (2003): Another look at cross-language competition in bilingual speech production: Lexical and phonological factors. *Bilingualism: Language and Cognition* 6.3, 167-179.

→ producció bilingüe / fono-traduïció / interferència / processament del llenguatge / proficiència / estímuls pictòrics

Costa, Albert et al. (Mireia Hernández / Núria Sebastián-Gallés) (2008): Bilingualism aids conflict resolution: Evidence from the ANT task. *Cognition* 106.1, 59-86.

→ producció / adults joves / bilingüisme / atenció / anàlisi comparativa / processos cognitius / monolingüisme

Costa, Joan et al. (Neus Nogué / Enric Duran / F. Xavier Fargas) (1998): *Curs de correcció de textos orals i escrits. Pràctiques autocorrectives*. Vic. Eumo. 2a edició 2006.

→ correcció de textos orals i escrits / estàndard / normativa / exercicis

- Côté, Marie-Hélène (2000): Consonant cluster phonotactics: a perceptual approach. Massachusetts Institute of Technology. Tesi doctoral.
→ fonologia / teoria de l'optimitat / simplificació consonàntica / contrast sintagmàtic / percepció
- Côté, Marie-Hélène (2004a): Syntagmatic distinctness in consonant deletion. *Phonology* 21, 1-41.
→ fonologia / teoria de l'optimitat / simplificació consonàntica / contrast sintagmàtic / percepció
- Côté, Marie-Hélène (2004b): Consonant cluster simplification in Québec French. *Probus*. 16, 151-201.
→ fonologia / teoria de l'optimitat / simplificació consonàntica / contrast sintagmàtic / percepció
- Creus, Imma, (2000a): Els informatius. Dins Joan Julià i Muné (ed.), *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 77-99.
→ fonètica / mitjans de comunicació / ortoèpia / ortologia
- Creus, Imma, (2000b): Llengua oral i correcció lingüística. Dins Joan Julià i Muné, *Llengua i ús a les terres de Ponent: criteris i àmbits d'aplicació*. Lleida: Pagès, 71-85.
→ fonètica / ortoèpia / ortologia / correcció
- Creus, Imma, (2000c): La correcció lingüística en els mitjans de comunicació orals: la ràdio a Lleida. Dins Joan Julià i Muné, *Llengua i ús a les Terres de Ponent: criteris i àmbits d'aplicació*. Lleida: Pagès, 87-103.
→ fonètica / ortoèpia / ortologia / correcció
- Creus, Imma (2005): Ressenya del *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*, de Jordi Bruguera (2004, 2a ed.). *Estudis Romànics* 27, 407-412.
<http://tinyurl.com/b6dyl8>
→ fonètica / diccionaris / vocalisme / consonantisme
- Creus, Imma (2006): Ressenya de *Vocals mitjanes tòniques del català. Estudi contrastiu interdialectal*, de Josefina Carrera-Sabaté i Ana Maria Fernández-Planas. *Estudios de Fonética Experimental* 15, 214-222.
- Creus, Imma (2007): Anàlisi de la variació vocàlica de l'imperfet d'indicatiu i del condicional en lleidatà, *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 55 (*Homenatge a Joseph Gulsoy*, 3), 241-262.
→ fonètica / vocalisme / morfofonologia
- Creus, Imma (en premsa a): Didàctica de la fonètica. Dins Joan Mallart (ed.), *Diccionari de pedagogia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
→ fonètica / didàctica
- Creus, Imma (en premsa b): Didàctica de la pronúncia. Dins Joan Mallart (ed.), *Diccionari de pedagogia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
→ fonètica / pronúncia / didàctica
- Creus, Imma (en premsa c): L'ortoèpia fabriana a partir de les *Converses filològiques*. Dins *III Col·loqui Internacional La lingüística de Pompeu Fabra (Tarragona, 17-19 de desembre de 2008)*.
→ fonètica / ortoèpia / ortologia / obra de Pompeu Fabra
- Creus, Imma / Romero, Sílvia (2005): L'ús oral formal nord-occidental: criteris, descripció i orientacions ortoèpiques. *Llengua & Literatura* 16, 229-246.
<http://www.iecat.net/pperiodiques/>
→ fonètica / nord-occidental / ortoèpia / ortologia
- Creus, Imma et al. (Rodolf González / Joan Julià i Muné / Sílvia Romero) (2000): Aproximació al model de llengua radiofònic lleidatà. Dins Joan Julià- i Muné (ed.), *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 151-163.
→ fonètica / mitjans de comunicació / ortoèpia / ortologia
- Díaz, [Begoña et al.](#) (Cristina Baus / Carles Escera / Albert Costa / Núria Sebastián-Gallés) (2008): Brain potentials to native phoneme discrimination reveal the origin of individual differences in learning the sounds of a second language. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 105.42,
- Institut d'Estudis Catalans (2007): *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC2)*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Grup 62. (Segona edició revisada i ampliada)

- D'Imperio, Mariapaola *et al.* (Gorka Elordieta / Sónia Frota / Pilar Prieto / Marina Vigário) (2005): Intonational phrasing in Romance: The role of syntactic and prosodic structure. Dins Sónia Frota *et al.* (Marina Vigário / Maria João Freitas) (ed.), *Prosodies: With Special Reference to Iberian Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter, 59-98.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → prosòdia / entonació / entonació i sintaxi / llengües romàniques
- Dols, Nicolau A. (2000a): La determinació de la sil·labificació òptima a temps real. Aplicació de la taula de programació dinàmica. *Revista Espanyola de Lingüística* 30, 427-444.
 → fonologia / balear / consonants / codes / estructura sil·làbica / epètesi / teoria de l'optimitat (versió conteniment) / computació / sobregeneració de candidats / simplificació i restriccions d'alineament / taula de programació dinàmica
- Dols, Nicolau (2000b): Teoria fonològica i sil·labificació. El cas del català de Mallorca. Palma: Universitat de les Illes Balears. Tesi doctoral.
 → dialectologia / fonologia / estructura sil·làbica / català de Mallorca / teoria de l'optimitat (versió conteniment) / restriccions d'alineament
- Dols, Nicolau A. (2001): La complexitat dels marges sil·làbics. El cas del català de Mallorca. *Randa* 47, 147-156.
 → fonologia / estructura sil·làbica / consonants / coda / fonètica sintàctica / teoria de l'optimitat (versió conteniment) / restriccions d'alineament / fronteres morfològiques
- Dols, Nicolau A. (2002a): Els aplecs consonàntics i l'estructura morfològica. *Estudis Baleàrics* 72 / 73, 209-218.
 → fonologia / estructura sil·làbica / consonants / coda / fonètica sintàctica / teoria de l'optimitat (versió conteniment) / restriccions d'alineament / fronteres morfològiques
- Dols, Nicolau A. (2002b): Fenòmens en grups consonàntics. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 319-343. [4a edició 2007.]
 → fonologia / estructura sil·làbica / descripció / grups consonàntics / simplificació / dissimilació / fusió / escissió / diftongació / geminació
- Dols, Nicolau A. ([2003] 2006): Els estudis de fonologia catalana en els darrers cent anys. Dins Sadurní Martí *et al.* (M. Cabré / F. Feliu / N. Iglesias / D. Prats) (ed.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Girona 2003*, vol. II. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 323-360.
 → història de la fonologia catalana / estructuralisme / generativisme / teoria de l'optimitat
- Dorca, Jordi (2004): Trets conservadors i arcaics en el parlar del Lluçanès. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 48 (*Miscel·lània Joan Veny*, 4), 107-120.
 → dialectologia / fonètica
- Estebas, Eva (2000a): The use and realisation of accentual focus in Central Catalan with a comparison to English. Londres: University College London. Tesi doctoral.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → fonologia / entonació / focus accentuals / català / anglès
- Estebas, Eva (2000b): Peak F0 downtrends in Central Catalan neutral declaratives. *Speech, Hearing and Language: Work in Progress* 12, 16-41.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → entonació / freqüència fonamental / declaratives / català central
- Estebas, Eva (2001): Teaching accentual focus to Catalan students of English. Dins John A. Maidment / Eva Estebas (ed.), *Proceedings of the 2nd Phonetics Teaching and Learning Conference*. London: University College London, 11-14.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → entonació / focus accentual / ensenyament d'anglès a catalanoparlants
- Estebas, Eva (2003a): Tonal structure of post-focal L in English and Catalan. *Atlantis: Revista de la Asociación Española de Estudios Anglo-Norteamericanos* 25.2, 33-47.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → fonètica / fonètica acústica / accent tonal / relació amb el focus / català / anglès

Estebas, Eva (2003b): The modelling of prenuclear accents in Central Catalan declaratives. *Catalan Journal of Linguistics* 2, 97-114.

<http://ddd.uab.es/pub/linguistics/16956885v2p97.pdf>

→ fonètica / entonació / accents prenuclears / associació / bitonalitat / tons - fronteres morfològiques

Estebas, Eva (2003c): Phonetic and phonological properties of the final pitch accent in Catalan declaratives. *Proceedings of the International Conference on Prosodic Interfaces*. Nantes: Université de Nantes, 35-40.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / accent / declaratives / català

Estebas, Eva (2003d): Catalan prenuclear accents: Evidence for word edge tones. Dins Maria Josep Solé et al. (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona 3-9 August 2003*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd, 1779-1782.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / accents prenuclears / límits de mot

Estebas, Eva / Prieto, Pilar (en premsa): Production and perception of word-edge tones in Catalan and Spanish. *Actas del III Congreso de Fonética Experimental*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / producció / percepció / límits de mot

Fernández-Planas, Ana M[aría] (2005): *Así se habla. Nociones fundamentales de fonética general y española. Apuntes de catalán, gallego y euskara*. Barcelona: Horsori.

→ fonètica / fonètica articulatòria, acústica i perceptual / català / espanyol / galleg

Fernández-Planas, Ana M[aría] (2007): Aspectes metodològics en el projecte AMPER. Dins Josefina Carrera[-Sabaté] / Clàudia Pons (ed.), *Aplicacions de la fonètica. Actes del XIV Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Col·lecció Lingüística Catalana), 187-198.

Fernández-Planas, Ana M[aría] / Carrera-Sabaté, Josefina (2005): Estudio de la dentalización de la fricativa alveolar en catalán. *Verba* 31, 433-445.

→ fonètica / fonètica articulatòria / fonètica acústica / dentalització fricativa alveolar / català

Fernández-Planas, Ana María et al. (Josefina Carrera-Sabaté / Domingo Román) (en premsa): Una caracterización de la prosodia de habla de laboratorio del catalán de Lleida. Dins *Actas del III Congreso de Fonética Experimental*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / nord-occidental

Fernández-Planas, Ana María et al. (Josefina Carrera-Sabaté / Domingo Román / Eugenio Martínez-Celdrán) (2006): Declarativas e interrogativas en Tortosa y Lleida: comparación de su entonación. *Estudios de fonética experimental* 15, 165-209.

<http://www.ub.es/labfon/XV-10.pdf>

→ fonètica / entonació / tortosí / lleidatà / accents tonals / AMPER

Fernández-Planas, Ana María et al. (Eugenio Martínez-Celdrán / Josefina Carrera-Sabaté / Carlos van Osterzee / Valeria Salcioli / Joan Castellví / Dorota Szmids) (2004): Interrogatives absolutes al barceloní i al tarragoní (estudi contrastiu). *Estudios de fonética experimental* 13, 129-155.

<http://www.ub.es/labfon/XIII-10.pdf>

→ fonètica / entonació / interrogatives absolutes / AMPER

Fernández-Planas, Ana María et al. (Eugenio Martínez-Celdrán / Lourdes Romera / Valeria Salcioli / Josefina Carrera-Sabaté / Dorota Szmids / Sabela Labraña / Lourdes Aguilar / Domingo Román) (en premsa a): Estudio de la prosodia de Girona en la modalidad interrogativa encabezada por 'que' en el marco AMPERCAT. Dins Josefa Dorta (ed.), *La prosodia en el ámbito lingüístico románico*. Madrid: La Página ediciones S.L.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / gironí

- Fernández-Planas, Ana María *et al.* (Eugenio Martínez Celdrán / Carlos van Oosterzee Sanz / Valeria Salcioli Guidi / Joan Castellví Vives / Dorota Szmidt) (en premsa b): Proyecto AMPER: estudio contrastivo de frases interrogativas sin expansión del barceloní i del tarragoní. *Actas del VI Congreso de Lingüística General*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
 → fonètica / entonació / interrogació / barceloní / tarragoní
- Fikkert, Paula (2007): Acquiring phonology. Dins Paul de Lacy (ed.), *The Cambridge Handbook of Phonological Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 537–554. (*)
- Fikkert, Paula / Freitas, Maria João (2006): Allophony and allomorphy cue phonological acquisition: evidence from the European Portuguese vowel system. Dins Anna Gavarró / Conxita Lleó, (ed.) *Acquisition of Romance languages*, número especial de *Catalan Journal of Linguistics* 5, 83-108. (*)
<http://84.88.10.30/index.php/CatalanJournal/article/viewArticle/51529/0>
- Fischer, Susann (2002): *The Catalan clitic system: a diachronic perspective on its syntax and phonology*. Berlín: Mouton de Gruyter.
 → fonètica / morfologia / clítics / fonètica / fonologia
- Font [Rotchés], Dolors (2003): La locució en el discurs oral. *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura* 30, 92-107.
 → fonètica / fonologia / prosòdia / locució
- Font [Rotchés], Dolors (2004): Prosòdia. Dins Montserrat Vilà / Dolors Font Rotchés (ed.), *Veü i locució. Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura* 32, Barcelona: Graó, 25-38.
 → fonètica / fonologia / prosòdia / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2005): L'entonació del català. Patrons melòdics, tonemes i marges de dispersió. Barcelona: Universitat de Barcelona. Tesi doctoral.
<http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0802106-114003>
 → fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2006): *Corpus oral de parla espontània per a estudiar l'entonació. Gràfics i arxius de veü*. (Biblioteca Phonica, 4). Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.
<http://www.ub.edu/lfa/biblioteca.htm>
 → fonètica / fonologia / corpus oral / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2007a): Criteris d'elaboració d'un corpus oral per a l'estudi de l'entonació. Dins Sadurní Martí *et al.* (M. Cabré / F. Feliu / N. Iglesias / D. Prats) (ed.), *Actes del XIII Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Girona 2003*, vol. II. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 155-166.
 → fonètica / fonologia / corpus oral / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2007b): *L'entonació del català*. (Biblioteca Milà i Fontanals, 53). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [Adaptació de Font Rotchés (2005)]
 → fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2007c): El mètode Anàlisi Melòdica de la Parla aplicat al català. Dins Josefina Carrera[-Sabaté] / Clàudia Pons (ed.), *Aplicacions de la fonètica. Actes del XIV Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Col·lecció Lingüística Catalana), 199-211.
 → fonètica / fonologia / mètode d'anàlisi de la parla / entonació
- Font [Rotchés], Dolors (2007d): Patrones entonativos del catalán en habla espontánea. Dins *Actas del III Congreso de Fonética Experimental*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela, 317-330.
 → fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / parla espontània
- Font [Rotchés], Dolors (2008a): L'entonació lingüística dels dialectes. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 56 (*Miscel·lània Joaquim Molas*, 1), 255-285.
 → fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / parla espontània / dialectes: central, nord-occidental, valencià i balear
- Font [Rotchés], Dolors (2008b): Els patrons entonatius de les interrogatives del català. *Llengua & Literatura* 19, 299-329.
<http://tinyurl.com/cfveqq>

→ fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / interrogatives / parla espontània

Font [Rotchés], Dolors (en premsa a): Èmfasis melòdics als eslògans publicitaris. Dins *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

→ fonètica / fonologia / entonació / èmfasis / eslògans publicitaris

Font [Rotchés], Dolors (en premsa b): La entonación de las interrogativas absolutas. Publicidad versus habla espontánea. Dins *Actes du XXV Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives absolutes / publicitat

Font [Rotchés], Dolors (en premsa c): El parlar menorquí. L'entonació de les interrogatives absolutes, *Randa*.

→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives absolutes / parlar menorquí

Font [Rotchés], Dolors (en premsa d): Models d'entonació per a l'ensenyament del català. Dins *Giornati di studi catalani*. Bologna: Bononia University Press.

→ fonètica / fonologia / entonació / patrons melòdics / ensenyament de llengües

Font [Rotchés], Dolors / Cantero, Francisco J. (2008): La melodía del habla: acento, ritmo y entonación. *Eufonía* 43, 19-39.

→ fonètica / fonologia / mètode d'anàlisi de la parla / entonació

Font [Rotchés], Dolors *et al.* (Anna Canals / Glòria Ester / Adoración Hermoso / Francisco José Cantero) (2002): Patrones melódicos de la entonación interrogativa del catalán en habla espontánea. Dins M. Barrio *et al.* (M. J. Cuenca / J. Diaz / L.F. Rodríguez / J. A. Vidal) (ed.), *Actas del II Congreso de Fonética Experimental. Sevilla 2001*. Sevilla: Publicaciones Universidad de Sevilla, 192-197.

→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives

Fresquet-Fayos, Rafael (2000): Notes sobre l'apitxament gràfic a la Ribera del Xúquer. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 40 (*Homenage a Arthur Terry*, 4), 223-232.

→ fonètica - ortografia / dialectologia / valencià / apitxament / sonoritat

Frota, Sónia *et al.* (Mariapaola D'Imperio / Gorka Elordieta / Pilar Prieto / Marina Vigário) (2007): The phonetics and phonology of intonational phrasing in Romance. Dins Pilar Prieto *et al.* (Joan Mascaró / Maria-Josep Solé) (ed.), *Segmental and Prosodic Issues in Romance Phonology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 131-153.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / entonació / llengües romàniques

Gaeta, Livio (2001): Striving for optimality: output-oriented models of language change. Dins Katarzyna Dziubalska-Kolaczyk (ed.), *Constraints and Preferences*. Berlin: Mouton de Gruyter, 101-141.

→ fonologia / consonants / canvi fonològic / consonants líquides / català / llengües germàniques / teoria de l'optimitat

Galindo, Mireia / Pons, Clàudia (2001): La col·loquialitat en els xats: aspectes fonètics i interlingüístics. Dins Marta Torres *et al.* (Lluís Jardí / Núria Altur / Lluís Payrató / F. Xavier Vila) (ed.), *Actes de la I Jornada sobre Comunicació Mediatitzada per Ordinador en Català*. Barcelona: Departament de Filologia Catalana (Universitat de Barcelona).

<http://www.ub.es/lincat/cmo-cat/welcome.htm>

→ fonètica / lèxic / noves tecnologies / xats / elements fonètics als xats / interferència lèxica

Galindo, Mireia *et al.* (Marta Payà / Clàudia Pons) (2004): OLAAAAAAAAAAAA!!!!!! TAS O K? o la emergencia de la oralidad en los chats. Dins [Milka Villayandre](#) (ed.), *Actas del V Congreso de Lingüística General: León 5-8 de marzo del 2002, vol.2*. Madrid: Arco Libros, 1109-1120.

→ fonètica / morfologia / lèxic / noves tecnologies / xats

Gavarró, Anna / Lleó, Conxita (ed.) (2006): *Catalan Journal of Linguistics, vol. 5 (Acquisition of Romance languages)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona (Servei de Publicacions) / Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

→ fonologia / morfologia / sintaxi / adquisició

Gonzàlvez, Héctor *et al.* (Vicent Beltrán / Maria Isabel Guardiola / Josep Miquel Manzanaro / Sandra Montserrat / Carles Segura) (2003): Noves tecnologies aplicades a les pràctiques de fonètica de llengua catalana. Dins M. A. Martínez / J. L. Castejón / R. Roig (coord.), *Investigación en docencia universitaria: redes de colaboración para el análisis de la práctica docente*. Alacant: Editorial Marfil, 30-40.

→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià

Gonzálvez, Héctor *et al.* (Vicent Beltrán / Maria Isabel Guardiola / Josep Miquel Manzanaro / Sandra Montserrat / Carles Segura) (2004a): Noves tecnologies aplicades a les pràctiques de fonètica per a llengua catalana. Dins María Ángeles Martínez Ruiz / V. Carrasco Embuena (aut.) *Hacia la Europa del conocimiento / Cap a l'Europa del coneixement. Jornadas de Redes de Investigación en Docencia Universitaria*. Universitat d'Alacant, Institut de Ciències de l'Educació, 20.

→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià

Gonzálvez, Héctor *et al.* (Vicent Beltrán / Maria Isabel Guardiola / Josep Miquel Manzanaro / Sandra Montserrat / Carles Segura) (2004b): Una experiència docent: pràctiques de fonètica de llengua catalana. Dins G. Bernabeu / N. Sauleda (ed.), *Espacios de investigación en la profesionalización docente universitaria*. Alacant: Editorial Marfil, 195-213.

→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià

Gonzálvez, Héctor *et al.* (Vicent Beltrán / Maria Isabel Guardiola / Josep Miquel Manzanaro / Sandra Montserrat / Carles Segura) (2007a): Pràctiques de laboratori de fonètica en l'alumnat de la Universitat d'Alacant. Motivació, resultats i reflexions. Dins Sadurní Martí (coord.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 55-70.

→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià

Gonzálvez, Héctor *et al.* (Vicent Beltrán / Maria Isabel Guardiola / Josep Miquel Manzanaro / Sandra Montserrat / Carles Segura / F. Moreno) (2007b): *Fonet. Pràctiques de fonètica autoavaluatives*, format digital. Alacant: Universitat d'Alacant. Biblioteca de Filologia Catalana Digital.

→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià

Grabe, Esther / Low, Ee Ling (2002): Durational variability in speech and the Rhythm Class Hypothesis. Dins Carlos Gussenhoven / Natasha Warner (ed.), *Laboratory Phonology 7*. Berlín: Mouton de Gruyter, 515-543.

→ fonètica / ritme / variació

Grimalt, Pere (2002): Enclisi i accentuació en el català de Mallorca i Menorca. Descripció i anàlisi. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Treball d'investigació.

→ fonologia / morfofonologia / descripció / balear / enclisi / accentuació / desplaçament accent / estructura sil·làbica / teoria de l'optimitat (versió correspondència)

Herrick, Dylan (2002): Catalan phonology: cluster simplification and nasal place assimilation. Dins Caroline R. Wiltshire / Joaquim Camps (ed.), *Romance Phonology and Variation (Selected Papers from the 30th Linguistic Symposium on Romance Languages, Gainesville, Florida, February 2000)*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 69-83.

Herrick, Dylan (2003): An acoustic analysis of phonological vowel reduction in six varieties of Catalan. Tesi doctoral. Califòrnia: University of California at Santa Cruz.

→ fonètica / fonologia / dialectologia / reducció vocàlica / anàlisi acústica

Herrick, Dylan (2006): Mid vowels and schwa in Eastern Catalan: five non-Barcelona dialects. Dins Jean-Pierre Montreuil (ed.), *New perspectives on Romance linguistics: Selected papers for the 35th Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL), Austin, Texas, February 2005, II. Phonetics, phonology and dialectology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 113-126.

→ fonètica / fonologia / variació social / variació generacional / distinció de vocals mitjanes / vocal neutra / català central / català balear

Holt, Eric (2003): *Optimality Theory and Language Change*. (*Studies in Natural Language and Linguistic Theory* 56). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers. (*)

Hualde, José I. (2008): Ressenya de «M. Wheeler. *The phonology of Catalan*». *Phonology* 24: 357-364.

Institut d'Estudis Catalans (IEC), Secció Filològica ([1990] 1999a): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I. Fonètica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (*)

Institut d'Estudis Catalans (IEC), Secció Filològica ([1992] 1999b): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. II. Morfologia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (*)

Institut d'Estudis Catalans (IEC), Secció Filològica ([1992] 1999c): *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (*)

- Izquierdo, Tere (2003): La labiodental fricativa sonora a Paüls (Baix Ebre). Aproximació a l'estudi d'una variable fonètica des de la sociolingüística de la variació. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Llengua i literatura a les comarques de la diòcesi de Tortosa*, Benicarló: Onada edicions, 201-217.
- Jiménez, Jesús (1996): Els aplecs *ts* i *dz* en valencià. Una anàlisi des de la Teoria de l'Optimitat. *Caplletra* 19, 81-112. (*)
- Jiménez, Jesús ([1997] 1999): *L'estructura sil·làbica del català*. València / Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (Adaptació de la tesi doctoral de l'autor *L'estructura sil·làbica del valencià*.)
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonètica / fonologia / dialectologia / estructura sil·làbica / teoria de l'optimitat (versió containment) / català / català valencià
- Jiménez, Jesús (2001): L'harmonia vocàlica en valencià. *Actes 9è Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica. Barcelona, 1998*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 217-244.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonètica / fonologia / dialectologia / microvariació / harmonia vocàlica / percepció / contrast / direccionalitat de l'harmonia / àmbit d'aplicació de l'harmonia
- Jiménez, Jesús (2002): Altres fenòmens vocàlics en el mot. Dins Joan Solà et al. (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 169-194. [4a edició 2007.]
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonètica / fonologia / descripció / variació dialectal / fenòmens relacionats amb les vocals en l'àmbit del mot / harmonia vocàlica / obertura – tancament de vocals / altres fenòmens
- Jiménez, Jesús (2006): «L'abast de les relacions paradigmàtiques». Comentaris al treball de Maria-Rosa Lloret: «Problemes d'interfície fonologia-morfologia: la funció dels paradigmes». Dins Teresa Cabré (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II (Catalan Journal of Linguistics. Monographs)*. Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 165-175.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu / balear / alguerès / teoria de l'optimitat / paradigmes òptims
- Jiménez, Jesús / Lloret, Maria-Rosa (2004): Darreres tendències en fonologia generativa. *Estudios Catalanes. Revista Internacional de Lengua, Literatura y Cultura Catalanas* 2.2, 111-128.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / fonologia derivacional / teoria de l'optimitat / clítics / fonamentació restriccions / variació / opacitat
- Jiménez, Jesús / Lloret, Maria-Rosa (2006): Asimetries en la interfície morfologia / fonologia. Dins *Actes del VII Congrés de Lingüística General*. Universitat de Barcelona. (Publicació en CD-rom).
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ analogia, fonologia, harmonia vocàlica, morfologia, prominència morfològica, prominència posicional, teoria de l'optimitat / castellà (andalús), català (alguerès, tortosí, valencià), ioruba, tangale
- Jiménez, Jesús / Lloret, Maria-Rosa (2008): Asimetrías perceptivas y similitud articulatoria en la asimilación de sonoridad en catalán. *Cuadernos de Lingüística del I.U.I. Ortega y Gasset* 15, 71-90.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / assimilació / sonoritat / neutralització / marcatge / català central / valencià / alguerès / teoria de l'optimitat
- Jiménez, Jesús / Lloret, Maria-Rosa (en premsa): Entre la articulació y la percepció: Armonías vocálicas en la península Ibérica, *Actes del XXV Congrés Internacional de Linguistique et de Philologie Romanes (Innsbruck, 3-8 septembre 2007)*.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonètica / fonologia / morfologia / assimilació / harmonia vocàlica / marcatge / prominència / valencià / tortosí / andalús / asturià
- Julià i Muné, Joan (ed.) (2000a): *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Julià i Muné, Joan (2000b): *Llengua i ús a les terres de Ponent: criteris i àmbits d'aplicació*. Lleida: Pagès Editors.

- Julià i Muné, Joan (2000c): *Pere Barnils: l'home, el lingüista i el mestre (1882-1933)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
→ ciències fonètiques / obra de Pere Barnils
- Julià i Muné, Joan (2000d): L'onomàstica a la ràdio: descripció i propostes ortoèpiques. Dins Joan Julià-Muné (ed.), *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 183-194.
→ fonètica / mitjans de comunicació / ortoèpia / ortologia / onomàstica
- Julià i Muné, Joan (2000e): Pompeu Fabra, 'eurofonetista'. Dins Jordi Ginebra *et al.* (Raül-David Martínez Gili / Miquel Àngel Pradilla) (ed.), *La lingüística de Pompeu Fabra, vol. I*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Universitat Rovira i Virgili, 237-256.
→ fonètica / obra de Pompeu Fabra
- Julià i Muné, Joan (2001a): Els sons. Dins Francesc Vallverdú (ed.), *Enciclopèdia de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, 140-153.
→ fonètica / sons vocàlics / sons consonàntics / accentuació
- Julià i Muné, Joan (2001b): Ressenya de *De la fonètica a la fonologia. Les consonants i assimilacions consonàntiques del català*, de Daniel Recasens / M. Dolors Pallarès (Barcelona: Ariel (2001)). *Sintagma* 13, 95-101.
→ fonètica / fonologia / sons consonàntics / assimilació
- Julià i Muné, Joan (2002a): Els sons del català. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 37-87. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / sons vocàlics / sons consonàntics / descripció articulatòria / descripció acústica / descripció perceptual
- Julià i Muné, Joan (2002b): Estandardització i variació dialectal als mitjans radiofònics nord-occidentals. Dins Núria Alturo / F. Xavier Vila (ed.), *Variació dialectal i estandardització*,. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona), 63-80.
→ pronúncia / mitjans de comunicació / mitjans de comunicació audiovisuals / estandardització
- Julià i Muné, Joan (2003a): *Diccionari de fonètica. Terminologia de les ciències fonètiques*. Barcelona: Edicions 62.
→ fonètica / terminologia / ciències fonètiques
- Julià i Muné, Joan (2003b): *El desenvolupament de les ciències fonètiques als Països Catalans durant el s. XX: aproximació cronològica a la fonètica i fonologia catalanes*. Lleida: Publicacions del Laboratori de Fonètica Experimental Pere Barnils, reimpressió corregida el 2005.
→ fonètica / fonologia / recull bibliogràfic fins al 2002
- Julià i Muné, Joan (2003c): *The Development of Phonetic Sciences in the Catalan-speaking Countries during the Twentieth Century. A Chronological Approach to Phonetic and Phonological Studies of Catalan*. Lleida: Publicacions del Laboratori de Fonètica Experimental Pere Barnils, reimpressió corregida el 2005.
→ fonètica / fonologia / recull bibliogràfic fins al 2002
- Julià-Muné, Joan (2004): *El llenguatge de la ràdio i de la TV*. Alzira: Bromera.
→ fonètica / dialectologia / mitjans de comunicació / mitjans de comunicació audiovisuals.
- Julià-Muné, Joan (2005a): A propòsit del XV Congrés Internacional de les Ciències Fonètiques (Barcelona, agost 2003). *Estudis Romànics* 27, 253-60.
<http://tinyurl.com/b6dyl8>
→ fonètica / congrés de les ciències fonètiques / recull bibliogràfic fins al 2002
- Julià-Muné, Joan (2005b): Els diccionaris de pronúncia del català: passat, present i futur. *Revista de Filologia Romànica* 22, 37-58.
→ fonètica / ortoèpia / ortologia / relació amb la transcripció fonètica / diccionaris / aproximació diacrònica
- Julià-Muné, Joan (2005c): *Fonètica aplicada catalana: dels fonaments a les aplicacions de les ciències fonètiques* (amb CD). Barcelona: Ariel.
→ fonètica / fonologia / fonètica aplicada / introducció
- Julià-Muné, Joan (2005d): Ressenya de *Fonètica i fonologia: els sons del català* de Pilar Prieto (Barcelona: UOC (2004) / amb CD), *Estudios de Fonética Experimental* 14, 369-380.

→ fonètica / fonologia / sons vocàlics / sons consonàntics / descripció articulatòria / descripció acústica / descripció perceptual

Julià-Muné, Joan (2007): L'ortoèpia de l'onomàstica forana. Dins Sadurní Martí (ed.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Girona, setembre 2003)*, vol. 2. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 217-233.

→ ortoèpia / ortologia / onomàstica

Julià-Muné, Joan (2008): El gironí i la pronúncia estàndard. *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Banyoles (16-17 juny 2006)*. Barcelona / Banyoles: Institut d'Estudis Catalans / Consell Comarcal del Pla de l'Estany / Ajuntament de Banyoles / Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 91-114.

→ ortoèpia / ortologia / dialectologia / pronúncia / estandardització

Julià-Muné, Joan (en premsa a): Sendas paralelas en las ciencias fonéticas: Tomás Navarro (1884-1979) y Pere Barnils (1882-1933), *Congreso Internacional JAE 100. Centenario de la Junta de Ampliación de Estudios (Madrid, 4-6 febrer 2008)*.

→ ciències fonètiques / obra de Tomás Navarro / obra de Pere Barnils

Julià-Muné, Joan (en premsa b): Ressenya de *L'entonació del català*, de Dolors Font (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat 2007), *Estudis Romànics*.

→ fonètica / entonació

Julià-Muné, Joan (en premsa c): La diversitat lingüística de la Xina i el contrast fonètic: l'adaptació de l'onomàstica xinesa als mitjans orals catalans. Dins Joan Julià-Muné (ed.), *Visions de la Xina: cultura multimedial-lenària*. Lleida: Institut d'Estudis Ilerdencs. (En premsa)

→ fonètica / contrast fonètic / mitjans de comunicació audiovisuals / onomàstica / mandarí

Julià-Muné, Joan (en premsa d): El valor de la nostra veu, *Pròleg* a Josep Saborit: *Pronunciem bé*. València: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

→ pronúncia / ortoèpia / ortologia / valencià

Julià-Muné, Joan (en premsa e): La fonamentació ortològica de Fabra i les aplicacions de Coromines, *III Col·loqui Internacional La lingüística de Pompeu Fabra (Tarragona, 17-19 desembre 2008)*.

→ fonètica aplicada / ortoèpia / ortologia / obra de Pompeu Fabra / obra de Joan Coromines

Julià i Muné, Joan / Creus, Imma (2002) (coord.): Los sonidos del habla: Fonospain. Dins CNICE, *Premios a materiales curriculares. Convocatoria 2001. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte*. Madrid, CD.

→ fonètica / consonantisme / vocalisme / contrast fonètic

Julià i Muné, Joan / Creus, Imma (2003): A New Dictionary of Contemporary Catalan Pronunciation. Dins Maria Josep Solé et al. (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona 3-9 August 2003*. 1. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd, 969-972.

→ fonètica / pronúncia / ortoèpia / ortologia

Julià-Muné, Joan / Creus, Imma (2004): Els (sub)corpus lingüístics del *Diccionari de la pronúncia catalana*. Dins Maria Pilar Perea (ed.), *Dialectologia i recursos informàtics*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 237-274.

→ fonètica / pronúncia / ortoèpia / ortologia

Julià-Muné, Joan / Creus, Imma (2005a): El paper dels mitjans de comunicació en la configuració de l'estàndard oral (nord-)occidental de la llengua catalana. Dins Bàrbara Roviró et al. (Aina Torrent-Lenzen / Andreas Wesch) (ed.), *Normes i identitats. Normen und Identitäten Sprachwissenschaftliche Beiträge des 19. Deutschen Katalanistentags, Köln 2003*. Titz: Axel Lenzen Verlag, 111-130.

→ fonètica / estàndard / pronúncia / mitjans de comunicació audiovisuals / nord-occidental

Julià-Muné, Joan / Creus, Imma (2005b): Phonetic Variation in Catalan: the New *Diccionari de la pronúncia catalana*. *Catalan Review* 19.1-2, 109-128.

→ fonètica / pronúncia / ortoèpia / ortologia

Julià-Muné, Joan / Creus, Imma (en premsa): L'adaptació fònica dels neologismes per manlleu en català, *Congrés Internacional de Neologia a les llengües romàniques (Barcelona, 7-10 maig 2008)*.

→ fonètica / mitjans de comunicació / ortoèpia / ortologia / neologia / manlleu

Julià i Muné, Joan et al. (Imma Creus / Rodolf González / Sílvia Romero) (2000): Aproximació al model de llengua radiofònic lleidatà. Dins Joan Julià i Muné (ed.), *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 151-163.

- fonètica / estàndard / pronúncia / mitjans de comunicació audiovisuals / nord-occidental
- Julià-Muné, Joan *et al.* (Silvia Romero / Imma Creus) (2004): *El català nord-occidental. Descripció i orientacions ortoèpiques* (amb CD). Lleida: Pagès.
- fonètica / vocalisme / consonantisme / accentuació / ortoèpia / ortologia / nord-occidental
- Kager, René (1999): *Optimality Theory*. Cambridge: Cambridge University Press. (*)
- Kager, René *et al.* (Joe Pater / Wim Zonneveld) (2004): *Constraints in phonological acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press. (*)
- Kiparsky, Paul (1993): Blocking in non-derived environments. Dins Sharon Hargus / Ellen Kaisse (ed.), *Studies in Lexical Phonology*. New York: Academic Press, 277-313. (*)
- Labov, William (1970): The study of language in its context. *Studium Generale* 23, 30-87. (*)
- Labov, William (1984): Field methods used by the project on linguistic change and variation. Dins William Labov *et al.* (J. Bauch / J. Sherzer) (ed.), *Language in use: Readings in sociolinguistics*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 28-53. (*)
- Lacreu, Josep (ed.) (2001): *Diccionari valencià de pronunciació*. Alzira: Bromera.
- fonètica / lexicografia / ortoèpia
- Lacreu, Josep (ed.) (2002): *Manual d'ús de l'estàndard oral*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- Llach, Sílvia (1998): *Fonamentació fonètica de les neutralitzacions de sonoritat en català*. MA thesis. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Llach, Sílvia (2002): Correlatos acústico-perceptivos de la sonoridad: contraste y neutralización. *Actas del IV Congreso de Lingüística General*, vol. III. Alcalá: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz y Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá, 1569-1580.
- Llach, Sílvia (2007): Fonaments fonètics de l'adquisició de la fonologia de les consonants del català. Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona. Tesi doctoral.
<http://www.tesisenxarxa.net/TDX-0225108-114817/index.html>
- fonètica / fonologia / adquisició / consonants / errors de producció
- Lleó, Conxita (2004): La recerca de l'adquisició fonològica de la primera llengua: dels segments a la prosòdia. Dins Teresa Cabré (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II* (Catalan Journal of Linguistics Monographs). Bellaterra: Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona, 109-139.
- fonologia / adquisició de L1 / fonologia segmental i autosegmental
- Lleó, Conxita C. (2006): Fenòmens evolutius i d'ús oral del català des de la finestra psicolingüística de l'adquisició bilingüe. *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 361-385..
- fonètica / fonologia / prosòdia / llengües en contacte / adquisició de L1 / bilingüisme
- Lleó, Conxita (2008a): Interacció dels dos sistemes fonològics en el marc de l'adquisició fonològica bilingüe. *Estudis Romànics* 30, 103-126.
<http://tinyurl.com/dzdlz9>
- fonètica / fonologia / adquisició de L1 / bilingüisme
- Lleó, Conxita *et al.* (Ariadna Benet / Susana Cortés) (2007): Some current phonological features in the Catalan of Barcelona. Dins Llorenç Camajóan / Maria-Rosa Lloret (ed.), *Catalan Review* 21, 279-300.
- fonètica / fonologia / vocals / varietats subdialectals / llengües en contacte
- Lleó, Conxita *et al.* (Ariadna Benet / Susana Cortés) (2008): Contact-induced phonological changes in the Catalan spoken in Barcelona. Dins Peter Siemund / Noemi Kintana (ed.), *Language Contact and Contact Languages* (Hamburger Studies in Multilingualism 7). Amsterdam: John Benjamins, 185-212.
- fonètica / fonologia / vocals / varietats subdialectals / llengües en contacte
- Lleó, Conxita *et al.* (Ariadna Benet / Susana Cortés) (2009): Límits de la normalització lingüística: vocals vulnerables en el català de Barcelona. Dins Johannes Kabatek / Claus D. Pusch (ed.), *Variació, poliglòssia i estàndard* (Biblioteca Catalànica Germànica 7). Aachen: Shaker, 157-180.
- fonètica / fonologia / vocals / varietats / llengües en contacte
- Llisterri, Joaquim (2007): Màquines que parlen i escolten. Dins Josefina Carrera[-Sabaté] / Clàudia Pons (ed.), *Aplicacions de la fonètica. Actes del XIV Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Col·lecció Lingüística Catalana).
<http://tinyurl.com/c3q2xh>

- Lloret, Maria-Rosa (1998): L'ús de l'Alfabet Fonètic Internacional (AFI). Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *El món dels sons*. Benicarló: Edicions Alambor, 79-96. (*)
- Lloret, Maria-Rosa (2002a): Estructura sil·làbica. Dins Joan Solà *et al.* (Maria-Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 195-249. [4a edició 2007.]
→ fonologia / descripció / estructura sil·làbica / epèntesi / epèntesi en l'àmbit del mot / epèntesi en l'àmbit de la frase / simplificació
- Lloret, Maria-Rosa (2002b): Canvi lingüístic i variació fònica. Dins Antònia Cano *et al.* (Josep Martines / Vicent Martines / Joan Ponsoda) (ed.), *Les claus del canvi lingüístic*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Ajuntament de la Nucia / Caja de Ahorros del Mediterráneo, 331-363.
→ fonètica / fonologia / variació lingüística / canvi lingüístic / analogia / ieisme / vocalisme àton / epèntesi / pronoms febles
- Lloret, Maria-Rosa (2003a): On the function of emptiness. Dins Bernard Fradin *et al.* (ed.), *Sillexicales 3. Les unités morphologiques. Forum de morphologie (3e rencontres). Actes du colloque de Villeneuve d'Ascq (19-21 septembre 2002)*. Lille: UMR 8528 du CNRS, 108-117.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu / balear / alguerès / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / paradigmes òptims
- Lloret, Maria-Rosa (2003b): Variació condicionada: Aspectes qualitius i quantitius. *Catalan Review. International Journal of Catalan Culture* 17.2, 107-122.
→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu / balear / variació lingüística / aspectes qualitius / aspectes quantitius
- Lloret, Maria-Rosa (2004): The phonological role of paradigms: the case of insular Catalan. Dins Julie Auger *et al.* (J. Clancy Clements / Barbara Vance) (ed.), *Contemporary Approaches to Romance Linguistics. Selected Papers from the 33rd Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL), Bloomington, Indiana, April 2003*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 275-297.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu / balear / alguerès / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / paradigmes òptims /
- Lloret, Maria-Rosa (2005a): Efectes col·laterals de la 'desinència zero' en la flexió verbal algueresa. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 49 (*Miscel·lània Joan Veny*, 5), 233-266.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu en alguerès
- Lloret, Maria-Rosa (2005b): Revising the phonological motivation for splitting the morphology. Dins Wolfgang U. Dressler *et al.* (Dieter Kastovsky / Oskar E. Pfeiffer / Franz Rainer) (ed.), *Morphology and its Demarcations*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 215-231.
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / morfofonologia / flexió verbal vs. flexió nominal / derivació / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu en balear / oromo / català
- Lloret, Maria-Rosa (2006): Ressenya de «Julià-Muné, Joan: *Fonètica aplicada catalana*. Ariel, 2005». *Estudis Romànics*, XXIX, pàg. 469-475. Lloret, Maria-Rosa (2006): Ressenya de «Julià-Muné, Joan: *Fonètica aplicada catalana*. Ariel, 2005». *Estudis Romànics*, XXIX, pàg. 469-475.
- Lloret, Maria-Rosa (2007a): On the nature of vowel harmony: Spreading with a purpose. Dins Antonietta Bisetto / Francesco Barbieri (ed.), *Proceedings of the XXXIII Incontro di Grammatica Generativa (Bologna, March 1-3 (2007))*. Bologna: Università di Bologna.
http://amsacta.cib.unibo.it/archive/00002397/01/PROCEEDINGS_IGG33.pdf
→ fonologia / harmonia vocàlica / valencià / andalús / italià / fidelitat posicional / marcatge posicional / teoria de l'optimitat (versió teoria de la correspondència)
- Lloret, Maria-Rosa (2007b): Problemes d'interfície fonologia-morfologia: la funció dels paradigmes. Dins Teresa Cabré (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives II* (Catalan Journal of Linguistics Monographs). Bellaterra: Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, 135-160.
<http://seneca.uab.es/filologiacatalana/investigacio/xarxes/lloret.pdf>
→ fonologia / morfofonologia / relacions – funcions paradigmàtiques / oromo / català

- Lloret, Maria-Rosa (2007c): Ressenya de «Font Rotchés, Dolors: *L'entonació del català*. PAM, 2007». *Catalan Review. Journal of Catalan Culture*, 21, pàg. 410-413.
- Lloret, Maria-Rosa (en premsa): Ressenya de «Wheeler, Max W.: *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*. IIFV, PAM, 2007». *Estudis Romànics*, 31.
- Lloret, Maria-Rosa (en premsa a): L'excelsionabilitat sil·làbica de s: de Fabra als nostres dies. *Catalan Review. International Journal of Catalan Culture* (Selected Proceedings of the 12th International Colloquium of the North American Society, Halifax, 11-13 May 2007) 22 (2008).
→ fonètica / fonologia / fricatives / estructura sil·làbica / coneixement de Fabra de la teoria fonològica de l'època / escola de Praga / fonologia generativa clàssica / fonologia autosegmental i prosòdica / teoria de l'optimitat / català
- Lloret, Maria-Rosa (en premsa b): Tipologia lingüística en els cursos impartits per Fabra: aspectes fonètics. *Actes del XIV Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest 2006)*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat.
→ filologia / fonètica / fonologia / sincronia / estructura sil·làbica / coneixement de Fabra de la teoria fonològica de l'època
- Lloret, Maria-Rosa / Jiménez, Jesús (ed.) (2005a): *Catalan Journal of Linguistics* 4 (Special issue: Morphology in Phonology).
→ fonologia / morfologia / alternances morfofonèmiques i adquisició / simplificació consonàntica / flexió i to / al·lomorfa pronominal / buits morfològics / accés lèxic / morfologia verbal / teoria de l'optimitat / model de xarxes
- Lloret, Maria-Rosa / Jiménez, Jesús (2005b): Morphology in Phonology. Introduction, *Catalan Journal of Linguistics* 4 (Special issue: Morphology in Phonology), 9-16.
→ fonologia / morfologia / alternances morfofonèmiques / model generatiu / teoria de l'optimitat / model de xarxes
- Lloret, Maria-Rosa / Jiménez, Jesús (2005c): Two Kinds of Vowel Epenthesis in Alguerese Catalan. Treball presentat al PAPI 2005, Barcelona (Revisat a Prominence-driven epenthesis in Alguerese Catalan. Treball presentat a l'OCP-3 (Budapest 2006)). Manuscrit enviat a revista internacional en procés de revisió. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # 806-0206]
<http://www.uv.es/foncat/cat>
→ fonologia / epèntesi / alguerès / epèntesi en l'àmbit del mot / epèntesi en l'àmbit de la frase / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / epèntesi i prominència
- Lloret, Maria-Rosa / Jiménez, Jesús (2008): Marcatge posicional i prominència en el vocalisme àton. *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, 45, 55-91.
→ fonologia, vocalisme àton, epèntesi, reducció vocàlica, prominència, marcatge posicional, català occidental, català alguerès, català oriental central, teoria de l'optimitat (versió teoria de la correspondència)
- Lloret, Maria-Rosa / Perea, Maria Pilar (2002): A Report on the *Corpus Oral Dialectal del Català Actual* (COD), *Dialectologia et Geolinguística* 10, 59-76.
→ corpus orals / fonètica / fonologia / morfologia / dialectologia
- Lloret, Maria-Rosa / Pons, Clàudia (ed.) (2004): *Lingüística i gramàtiques. Actes del X Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona 2002*. (Col·lecció Lingüística Catalana, 8). Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias / Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona.
→ lingüística / gramàtiques / fonètica / dialectologia / sintaxi / lèxic / sociolingüística
- Lloret, Maria-Rosa / Ramos, Joan-Rafael (2006): Els cursos orals de Pompeu Fabra. Dins Jordi Mir / Joan Solà (ed.), *Pompeu Fabra. Obres Completes. Vol. 2*, Barcelona / València / Palma-ESP: ECSA / Edicions 62 / Ed. 3i4 / Moll, 663-706.
→ filologia / fonètica / fonologia / morfologia / sintaxi / sincronia / diacronia / fonts teòriques de Fabra / edició de cursos orals de Fabra.
- Marí, Roser (2007): El dialecte eivissenc. Canvis i perspectives. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. [Treball de recerca]
- Martínez-Celdrán, Eugenio et al. (Ana M. Fernández-Planas / Valeria Salcioli Guidi / Josefina Carrerasabaté / Janina Espuny [Montserrat]) (2005a): Approche de la prosodie du dialecte de Barcelone. *Géolinguistique. Séminaire international du projet AMPER N°2, Grenoble, France (03/06/2004)*. Grenoble: Université Stendhal-Grenoble III, Centre de dialectologie, 153-175.
→ prosòdia del català / amper / barceloní

- Martínez-Celdrán, Eugenio *et al.* (Ana M. Fernández-Planas / Josefina Carrera-Sabaté / Janina Espuny Monserrat) (2005b): Approche du mappe prosodique dialectal de la langue catalane en Catalogne. *Géolinguistique. Hors série n. 3*, Grenoble: Université Stendhal-Grenoble III, Centre de dialectologie, 103-151.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
- Martínez-Celdrán, Eugenio *et al.* (Ana M. Fernández-Planas / Josefina Carrera-Sabaté / Janina Espuny Monserrat) (2005c): Diferències dialectals del català a partir de les oracions interrogatives absolutes amb *que*. *Estudios de fonética experimental* 14, 327-353.
<http://www.ub.es/labfon/XIV-18.pdf>
→ fonètica / entonació / paràmetres prosòdics – to – durada – intensitat / oracions interrogatives absolutes / Barcelona / Tarragona / Lleida / Tortosa
- Martínez-Celdrán, Eugenio *et al.* (Ana M. Fernández Planas / Josefa Dorta / Elisa Fernández Rei) (2006): La intercomprensió d'interrogatives absolutes amb tonemes descendents del català, de l'espanyol de Canàries i del gallec. *Estudis Romànics* 28, 7-28.
<http://tinyurl.com/bjw25n>
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
- Martínez Celdrán, Eugenio *et al.* (Lourdes Romera / Valeria Salcioli / Dorota Szmids / Ana M. Fernández Planas / Josefina Carrera-Sabaté / Sabela Labraña / Lourdes Aguilar / Maria Cabrera & Esteve Valls (2008): “Estudio de la entonación del catalán hablado en la ciudad de l'Alguer (Cerdeña) en el marco de AMPERCAT”. A (Antonio Pamies / Mari Cruz Amorós / José Manuel Pazos (ed.), *Language Design. Journal of Theoretical and Experimental Linguistics. Special Issue 2 (2008)*. Método Ediciones: Granada, 119-127.
→ fonètica / entonació / alguerès / barceloní / lleidatà / sard nuorès
- Martínez-Celdrán, Eugenio *et al.* (Janina Espuny Monserrat / Carlos van Oosterzee) (en premsa a): La entonación en las frases con expansión del 'tortosí'. Dins *Actas del III Congreso de Fonética Experimental*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / entonació / tortosí
- Martínez Celdrán, Eugenio *et al.* (Ana M. Fernández Planas / Josefa Dorta / Elisa Fernández Rei) (en premsa b): Reconocimiento de variedades lingüísticas a partir de la entonación: el caso de algunas interrogativas de Tenerife, Santiago de Compostela y Barcelona. Dins *Actas del III Congreso de Acústica Forense*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
→ fonètica / entonació / percepció / varietats dialectals del català
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
- Mascaró, Joan (2002a): El sistema vocàlic. Reducció vocàlica. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 89-123. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / dialectologia / català / vocalisme / vocalisme tònic / vocalisme àton / distribució de les vocals / reducció vocàlica / casos especials respecte de la reducció vocàlica
- Mascaró, Joan (2002b): Morfologia: Aspectes generals. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 465-482. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / dialectologia / català / vocalisme / vocalisme tònic / vocalisme àton / distribució de les vocals / reducció vocàlica / casos especials respecte de la reducció vocàlica
- Mascaró, Joan (2003): Comparative markedness and derived environments. *Theoretical Linguistics* 29.1-2, 113-22.
→ fonologia / català / vocals àtones en mots derivats / efectes d'entorns derivats / accent / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / marcatge comparatiu
- Mascaró, Joan (2004): The distribution of rhotics in Portuguese and in other Romance languages. *Letras de Hoje* 38 (134), 25-33.
→ fonologia / distribució de ròtiques / llengües romàniques / portuguès / processos de reforçament
- Mascaró, Joan (2007): External allomorphy and lexical exceptions. *Linguistic Inquiry* 38.4, 715-735
<http://www.mitpressjournals.org/loi/ling>
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-06-22)

→ fonologia / morfofonologia / al·lomorfia / selecció al·lomòrfica / emergència d'allò no marcat / representació lèxica / ordenació lèxica d'al·lomorfes / sobreaplicació - subaplicació / català / basc / àrab marroquí

Mascaró, Joan (2008): La distribució de les vocals mitjanes tòniques en català central. *Caplletra. Revista Internacional de Filologia* 44, 79-102.

Mascaró, Joan / Rigau, Gemma (ed.) (2002): *Catalan Journal of Linguistics* 1. *The grammar of clitics*. Bellaterra: Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

<http://www.raco.cat/index.php/CatalanJournal/issue/view/1484/showToc>

→ clítics / fonologia / sintaxi / semàntica / principi del contorn obligatori / epèntesi / elisió / fusió / opacitat / teoria de l'optimitat / clítics pronominals / condicions d'interfície / trets interpretables / topicalització / efectes de localitat / perifèria esquerra / sintagma nominal / preposicions / cas / moviment de clítics / pujada de clítics / morfemes flexius / exclusió mútua / atracció / concordança / concordança verbal / datiu / locatiu / partitiu / acusatiu / català / llengües romàniques

Mascaró, Joan *et al.* (Pilar Prieto / Maria-Josep Solé) (coord.) (2007): *Segmental and prosodic issues on Romance phonology*. (Current Issues in Linguistic Theory 282). Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.

→ fonologia / fonètica – fonologia experimental estructura segmental / estructura prosòdica / francès – liaison – percepció de consonants / coarticulació – seqüències VCV – model DAC / coarticulació – nasalització – fricativització / oclusives preaspirades – oclusives postaspirades – andalús / entonació – variació elements extraoracionals / simplificació de grups d'oclusius + líquids – espanyol – xilè – francès – relació amb sonoritat / accent – desaccentuació – durada / entonació – contorns entonatius – llengües romàniques / adquisició de vocals – alternances morfofonològiques – portuguès – reducció vocàlica / percepció de l'accent lèxic – adquisició – estructures trocaiques i iàmiques – català – espanyol / regressió logística – percepció de L1 i L2 – indicis acústics / ritme de parla – tipologia rítmica – anglès – espanyol

McCarthy, John J. (2002): *A thematic guide to Optimality Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

(*)

McCarthy, John J. (2008): *Doing Optimality Theory. Applying Theory to Data*. Oxford: Blackwell Publishing.

(*)

Melià, Joan (2001): El model de llengua a les Illes Balears i Pitiüses. Dins Miquel-Àngel Pradilla (ed.), *Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana*. Benicarló: Edicions Alambor, 163-182.

→ estàndard / dialectes

Mesalles, Iolanda / Satorra, Jordi (2000): Les falques radiofòniques en lleidatà. Dins Imma Creus *et al.* (Joan Julià i Muné / Silvia Romero) (ed.), *Llengua i mitjans de comunicació. Actes del Congrés de Llengua i Mitjans de Comunicació (Lleida, 1999)*. Lleida: Pagès, 229-235.

→ mitjans de comunicació / ràdio / publicitat / model de llengua / nord-occidental

Milroy, Lesley (1987): *i Observing and Analysing Natural Language. A critical account of sociolinguistic method*. Oxford: Blackwell. (*)

Montoya, Brauli (1985): De sociolingüística històrica: canvi lingüístic en curs i desplaçament de llengües a l'extrem meridional de la llengua catalana. Universitat d'Alacant. Tesi doctoral. (*)

Montoya, Brauli (2000): *Els alacantins catalanoparlants: una generació interrompuda*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

→ sociolingüística / valencià / alacantí

Moran, Josep *et al.* (Mar Batlle / Joan Anton Rabella) (2002): *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

→ fonètica / lexicografia / ortoèpia

Nadeu, Marianna (2009): [The contribution of F0 scaling to the perception of politeness in Catalan](#) Marianna Nadeu (University of Illinois). Bellaterra: Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona. [Treball de màster]

→ fonètica / entonació / cortesia

Ohala, John J. (1989): Sound change is drawn from a pool of synchronic variation. Dins Leiv Egil Breivik / Ernst Håkon Jahr (ed.), *Language change. Contributions to the study of its causes*. Berlin: Mouton de Gruyter, 173-198. (*)

- Ohannesian, Maria / Pons, Clàudia (enviat): Shattering paradigms. An attempt to formalize pressures within subparadigms. Treball presentat al Colloque International de Morphologie. Décembrettes 6. Morphologie et classes flexionnelles, desembre del 2008. Dins Gilles Boyé *et al.* (Nabil Hathout / Fabio Montermini) (ed.) *Actes de les Décembrettes*. Cascadilla Proceedings Project.
→ morfofonologia / morfologia / (sub)paradigmes / analogia / categories flexives / derivació
- Oliva, Salvador (2006): *Tractat d'elocució: l'elocució del vers i de la prosa en el teatre*. Barcelona: Empúries.
→ ortoèpia, elocució, poesia, teatre
- Oliva, Salvador / Serra, Pep (2002): Accent. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 345-391. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / descripció / accent / ritme / català
- Oller, Anna *et al.* (Núria Alturo / Òscar Bladas / Marta Payà / Marta Torres / Lluís Payrató) (2000): El COC del CUB: un corpus per a l'estudi de la conversa col·loquial. *Zeitschrift für Katalanistik. Revista d'Estudis Catalans* 13, 58-91.
→ català / corpus / conversal col·loquial
- Ortega-Llebaria, Marta / Prieto, Pilar (en premsa): Spanish speakers perceive stress more easily in vowel [a] than in vowel [i]. Dins Marina Vigário *et al.* (Sónia Frota / Maria João Freitas) (ed.), *Interactions in Phonetics and Phonology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.
<http://prosodia.uab.cat/home/en/publications.php>
→ espanyol / català / percepció accent
- Ortega-Llebaria, Marta / Prieto, Pilar (en premsa): The phonetics of stress in Catalan and Spanish. Crosslinguistic evidence for direct acoustic correlates of stress. *Journal of Phonetics*.
<http://prosodia.uab.cat/home/en/publications.php>
→ català / espanyol / accent / correlats acústics de l'accent
- Ortega-Llebaria, Marta *et al.* (Pilar Prieto / Maria del Mar Vanrell) (enviat): Catalan listeners' use of duration and intensity cues in the perception of stress.
<http://prosodia.uab.cat/home/en/publications.php>
→ català / espanyol / accent / correlats acústics de l'accent / durada i intensitat
- Padgett, Jaye (2003): Systemic Contrast and Catalan rhotics. University of California at Santa Cruz. Manuscrit. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # ROA 574-0203.]
<http://people.ucsc.edu/~padgett/papers.html>
→ fonètica / fonologia / distribució de ròtiques / contrast / percepció / teoria de l'optimitat / teoria de la dispersió
- Palau, Ferran (2005): *Phonologie et introduction à la morphologie du catalan*. Leuven, Dudley (Mass.): Peeters. [Société d'Études Linguistiques et Anthropologiques de France, 421: Europe de Tradition Orale, 12]
→ fonologia / morfologia / català / introducció
- Palmada, Blanca (2002): Fenòmens assimilatoris. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 251-270. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / assimilació / assimilació de lloc / assimilació de mode / assimilació de sonoritat / fonamentació fonètica de les assimilacions
- Paloma, David / Rico, Albert (2000): *Diccionari de pronunciació en català*. Barcelona: Edicions 62.
→ fonètica / lexicografia / ortoèpia
- Payà, Marta (2002a): Hacia el estudio de la unidad del discurso oral, entre la fonología y la pragmática. Dins Juan de Dios Luque *et al.* (Antonio Pamies / Francisco José Manjón) (ed.), *Nuevas tendencias en la investigación lingüística*. Granada: Granada Lingüística, 197-211.
→ fonologia / pragmàtica / unitats discurs oral
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
- Payà, Marta (2002b): Incidental clauses in spoken Catalan: Prosodic characteristics and pragmatic function. Dins Bernard Bel / Isabelle Martien (ed.), *Proceedings of the Speech Prosody 2002 Conference*. Aix-en-Provence: Laboratoire Parole et Langage, 559-562.
→ fonologia / prosòdia / pragmàtica / funcions / incisos

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

Payà, Marta (2002c): L'ús deliberat de la prosòdia en publicitat: El cas dels anuncis d'autopromoció de TV3. *Interlingüística* 13.3, 203-215.

→ fonologia / prosòdia / entonació / publicitat

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

Payà, Marta (2003): Prosody and pragmatics in parenthetical insertions in Catalan. *Catalan Journal of Linguistics* 2, 207-227.

→ fonologia / prosòdia / pragmàtica / incisos

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / fonologia / pragmàtica / entonació / insercions parantètiques

Payà, Marta (2004a): Interacció del grup tonal i el gest en el discurs: Una aproximació d'anàlisi multimodal. Dins Lluís Payrató *et al.* (Núria Alturo / Marta Payà) (ed.), *Les fronteres del llenguatge. Entre la lingüística i la comunicació no verbal*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 155-172.

→ fonètica / fonologia / pragmàtica / entonació / grup tonal / gestualitat

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

Payne, Elinor / Post, Brechtje / Astruc-Aguilera, Lluïsa / Vanrell, Maria del Mar (enviat): Measuring Rhythm in Child-Mother Interaction. *Language and Speech*.

→ fonètica / fonologia / entonació / ritme / adquisició

Payrató, Lluís (ed.). (1994): *Oralmat. Estudis de variació funcional*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

→ fonètica / sociolingüística / pragmàtica / variació funcional

Payrató, Lluís (2002): L'enunciació i la modalitat oracional. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 287-318. [4a edició 2007.]

→ pragmàtica / variació funcional / modalitat oracional / entonació

Payrató, Lluís / Alturo Monné, Núria (2002): (ed.), *Corpus oral de conversa col·loquial. Materials de treball*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona. [Llibre i CD-Rom].

<http://www.ub.edu/ccub/>

→ corpus oral de conversa col·loquial / català col·loquial

Payrató, Lluís / Fitó, Jaume (2008): (ed.) *Corpus audiovisual plurilingüe*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. Llibre i DVD.

<http://www.ub.edu/ccub/>

→ corpus audiovisual / plurilingüisme / anglès / català

Perea, Maria Pilar (2004a): Mapes electrònics i mapes sonors. Dins Maria Pilar Perea (ed.), *Dialectologia i recursos informàtics. Actes del XII Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona i de la IX Jornada sobre la Variació Lingüística*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 135-152.

→ dialectologia / recursos informàtics / noves tecnologies / mapes sonors

Perea, Maria Pilar (ed.) (2004b): *Dialectologia i recursos informàtics. Actes del XII Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias

→ dialectologia / recursos informàtics / noves tecnologies / mapes sonors

Perea, Maria Pilar (ed.) (2001): La flexió verbal en els dialectes catalans, d'A. M. Alcover i F. De Borja Moll. Les dades i els mapes. Conselleria d'Educació i Cultura, Govern de les Illes Balears.

→ dialectologia / recursos informàtics / noves tecnologies / morfologia verbal

Pérez Saldanya, Manuel / Vallès, Teresa (2005): Catalan morphology and low-level patterns in a network model. *Catalan Journal of Linguistics* 4, 199-223.

→ morfologia / model de xarxes / pressions paradigmàtiques

Pi Mallarach, Josep (2001): Els neologismes com a indicadors de l'evolució fonològica de la llengua. Els cas de les vocals mitjanes en el català central actual. Dins Jenny Brumme (ed.), *La historia de los lenguajes iberorrománicos de especialidad: la divulgación de la ciencia*. Frankfurt am Main: IULA-[Universitat Pompeu Fabra](http://www.universitat-pompeu-fabra.es), [Servicio de Publicaciones](http://www.servicio-de-publicaciones.com) / Vervuert-Iberoamericana, 317-331.

→ fonologia / canvi fònic / vocals / vocals mitjanes / neologismes

- Pi Mallarach, Josep (2003): La pronúncia oberta o tancada de les oo en els neologismes nominals del català central: És la presentació d'una tendència innovadora o bé la confirmació d'una manifestació antiga? Dins Sadurní Martí *et al.* (F. Cabré / N. Feliu / N. Iglesias / D. Narcís i Prats) (ed.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Girona 2003)*. Vol. 3. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 297-311.
→ fonologia / canvi fònic / vocals / vocals mitjanes / neologismes
- Picó, Neus (1997): L'aplicació de la proposta per a un estàndard oral als mitjans de comunicació: el cas de TVE a les Balears. Dins *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Mallorca*. Barcelona / Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Catalans / Universitat de les Illes Balears. (*)
- Pierrehumbert, Janet (1980): The phonology and phonetics of English intonation. Massachusetts Institute of Technology. Tesi doctoral. (*)
- Pinker, Stephen (1984): *Language learnability and language development*. Cambridge, MA: Harvard University Press. (*)
- Plaza, Carme (1995): Lleialtat lingüística, edat i nivell educatiu: la e posttònica a la Conca de Barberà. Dins Turell, Maria-Teresa (ed.) (1985): *La sociolingüística de la variació*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias. (*)
- Plaza, Carme (1996): La parla de la Conca de Barberà. Tarragona: Diputació de Tarragona. (*)
- Planas Morales, Sílvia (2000): Identificació de les vocals tòniques del català. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. [Tesi doctoral]
- Pons, Clàudia (2000): Els contactes consonàntics en mallorquí i menorquí. Treball d'investigació. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona.
→ fonètica descriptiva / fonologia descriptiva / fonètica sintàctica / assimilació de lloc i de mode / dissimilació / simplificació / fusió / elisió / escissió / semivocalització / balear
- Pons, Clàudia (2002a): The importance of being Onset. Dins Marjo van Koppen *et al.* (Joanna Sio / Mark de Vos) (ed.), *Proceedings of ConSOLE X (2001)*. Student Organization of Generative Linguistics in Europe, Leiden 2001. Leiden: SOLE, 173-188.
<http://www.hum.leiden.edu/lucl/research/SOLE/console10.jsp>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
→ fonologia / morfofonologia / primera persona singular del present d'indicatiu en balear / government phonology / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / efectes paradigmàtics / contrast paradigmatic / paradigmes òptims
- Pons, Clàudia (2002b): Estructura sil·làbica i processos fonològics en balear. *Catalan Review: International Journal of Catalan Culture* 16.1-2, 181-197.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
→ fonologia / morfofonologia / descripció / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu en balear / efectes paradigmàtics / contrast / analogia
- Pons, Clàudia (2002c): Teoría de la optimidad y variación dialectal en catalán. Dins Juan de Dios Luque *et al.* (Antonio Pamies / Francisco José Manjón) (ed.), *Nuevas tendencias en la investigación lingüística*. Granada: Granada Lingüística, 31-46.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
→ fonologia / teoria de l'optimitat / variació dialectal / assimilació regressiva de lloc d'articulació / asimetries de lloc d'articulació / codes internes / català / anglès
- Pons, Clàudia (2003a): Estàndard i dialectes en els anuncis radiofònics de les Illes Balears. *Symposia Philologica* 6, vol. III, 147-179.
→ fonètica / estàndard i dialectes / mitjans de comunicació orals / ràdio / televisió / balear
- Pons, Clàudia (2003b): Teoria de l'optimitat, processos segmentals i variació dialectal en català. *Zeitschrift für Katalanistik: Revista d'Estudis Catalans* 16, 55-76.
<http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/> <http://personal.auna.com/claudiapons/>
→ fonologia / teoria de l'optimitat / variació dialectal / variació estructural / codes internes en català: elisió, epèntesi, assimilació, preservació / contacte de sibilants en català: fusió / elisió / dissimilació / principi del contorn obligatori
- Pons, Clàudia (2003c): Els xats:) la ludoteca de la llengua. *Interlingüística*, 13. Alacant: Associació de Joves Lingüistes, 273-281.
→ català col·loquial / noves tecnologies / xats / recursos expressius / recursos prosòdics

- Pons, Clàudia (2004a): *Els contactes consonàntics en balear. Descripció i anàlisi*. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Tesi doctoral.
http://www.tesisenxarxa.net/TDX-1204107-133052/index_cs.html
 → fonètica descriptiva / fonologia descriptiva / processos fonològics en balear: assimilació de lloc i de mode, simplificació, elisió, fusió, dissimilació, escissió, diftongació, etc. / fonologia teòrica / anàlisi en teoria de l'optimitat (versió correspondència)
- Pons, Clàudia (2004b): Segmental and featural strategies to avoid adjacent sibilant segments in Balearic Catalan. An optimality-theoretical account. Dins Reineke Bok-Bennema *et al.* (Bart Hollebrandse / Brigitte Kampers-Manhe / Petra Sleeman) (ed.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2002 (Selected Papers from 'Going Romance', Groningen, 28-30 November 2002)*, Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 217-234.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / Illes Balears / contactes consonàntics / contacte de sibilants / dissimilació / elisió / fusió / escissió / semivocalització / homonímia estructural / teoria de l'optimitat (versió correspondència)
- Pons, Clàudia (2005a): It is all downhill from here: the role of Syllable Contact in Romance languages. Treball presentat al 13th Manchester Phonology Meeting, Manchester (2005 / a la Conference on Manner Alternations in Phonology, Berlín (2005 / al 10 Labphon, París (2006. Handout disponible a Rutgers Optimality Archive # 802-0106 [Manuscrit enviat el 2006, reenviat el 2008, en procés de revisió.]
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-08-06)
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / llengües romàniques / català / occità / sard / gallec / teoria de l'optimitat / llei del contacte sil·làbic / distàncies intersil·làbiques / alternances de mode d'articulació relacionades: assimilació de mode, rotacisme, semivocalització, reforçament / epèntesi / selecció al·lomòrfica
- Pons, Clàudia (2005b): Preconsonantal palatal segments: a cross-dialectal analysis. Dins Sónia Frota *et al.* (Marina Vigário / Maria João Freitas) (ed.), *Prosodies: With Special Reference to Iberian Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter, 287-314.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / català insular / consonants palatals / escissió / despalatalització – centralització / semivocalització / teoria de l'optimitat – marcatge comparatiu – paradigmes òptims / variació dialectal
- Pons, Clàudia (2005c): Què tenen en comú l'assimilació de mode d'articulació, el rotacisme i la semivocalització? *Randa* 55, 181-202.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / llengües romàniques / català / occità / sard / gallec / teoria de l'optimitat / llei del contacte sil·làbic / distàncies intersil·làbiques / alternances de mode d'articulació relacionades: assimilació de mode, rotacisme, semivocalització / epèntesi
- Pons, Clàudia (2005d): Avall, que fa baixada: els efectes de la llei del contacte sil·làbic en les llengües romàniques. *Revista de Lingüística Occitana* 3, 28-48.
<http://www.revistadoc.org/articles>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / llengües romàniques / català / occità / sard / gallec / teoria de l'optimitat / llei del contacte sil·làbic / distàncies intersil·làbiques / alternances de mode d'articulació relacionades: assimilació de mode, rotacisme, semivocalització / epèntesi
- Pons, Clàudia (2006a): Nova aproximació a la simplificació de grups consonàntics finals en català. *Llengua & Literatura* 17, 183-214.
<http://www.iecat.net/pperiodiques/>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / morfofonologia / simplificació de grups finals / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / analogia / paradigmes òptims / contrast sintagmàtic
- Pons, Clàudia (2006b): Lingüística teòrica i dialectologia. Aplicacions de la teoria de l'optimitat al català de les Illes Balears. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 52 (*Miscel·lània Joan Veny*, 8), 187-218.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → relació lingüística teòrica – dialectologia / teoria de l'optimitat i variació dialectal / aplicació a l'assimilació regressiva de mode d'articulació en balear / contacte sil·làbic / distàncies de sonicitat intersil·làbiques

Pons, Clàudia (2006c): Velles i noves perspectives en el tractament de l'opacitat fonològica. *Estudios Catalanes. Revista Internacional de Lengua, Literatura y Cultura Catalanas*, 3 (Santa Fe: Universidad Nacional del Litoral), 115-130.

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

→ fonologia / opacitat fonològica / teoria de l'optimitat / teoria de la correspondència transderivacional / paradigmes òptims / teoria de la simpatia / marcatge comparatiu / teoria de l'optimitat lèxica

Pons, Clàudia (2006d): Contrast sintagmàtic, pressions analògiques i simplificació de grups consonàntics finals en català. *Actes del VII Congrés de Lingüística General*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Publicació en CD-Rom).

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

→ fonologia / morfofonologia / simplificació de grups finals / teoria de l'optimitat / analogia / paradigmes òptims / contrast sintagmàtic

Pons, Clàudia (2006e): Crònica del XV *Colloquium on Generative Grammar, Barcelona, abril de 2005*. *Estudis Romànics* 28, 554-555.

<http://tinyurl.com/bjw25n>

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

Pons, Clàudia (2006f): Ressenya de G. Colón; T. Martínez; M. P. Perea (ed.), *La llengua catalana en projecció de futur*. *Estudis Romànics* 28, 445-470.

<http://tinyurl.com/bjw25n>

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

Pons, Clàudia (2006g): Ressenya de Joan Julià i Muné (2001): *Diccionari de fonètica*. Barcelona: Edicions 62. *Zeitschrift für Katalanistik* 19, 278-282.

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/19/17_Buchbesprechungen.pdf

Pons, Clàudia (2006h): Ressenya de Viola Miglio (2005): *Markedness in vowel systems*. Nova York / Londres: Routledge. *Zeitschrift für Katalanistik* 19, 282-286.

http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/19/17_Buchbesprechungen.pdf

Pons, Clàudia (2007a): L'assimilació regressiva de mode d'articulació en el català de Mallorca i Menorca. Dins Sadurní Martí *et al.* (F. Cabré / N. Feliu / N. Iglesias / D. Narcís i Prats) (ed.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Girona 2003)*. Vol. 3. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 327-347.

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

→ fonologia / balear / relació assimilació regressiva de mode – llei del contacte sil·làbic / teoria de l'optimitat / distàncies de sonicitat intersil·làbiques

Pons Moll, Clàudia (2007b): *La teoria de l'optimitat. Una introducció aplicada al català de les Illes Balears*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. [Adaptació de Pons 2004a].

→ fonètica descriptiva / fonologia descriptiva - teòrica / processos fonològics en l'àmbit de la frase / assimilació / dissimilació / simplificació / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / Illes Balears

Pons, Clàudia (2007c): The true mystery of the world is the visible, not the invisible: Some reflections on the verbal morphophonology of Balearic Catalan». *Acta Linguistica Hungarica. An International Journal of Linguistics*. Volume 54, issue 3, 295-339. [Disponible a Rutgers Optimality Archive # 822-0406.]

→ fonologia / morfofonologia / estructura sil·làbica / primera persona singular del present d'indicatiu en balear / efectes paradigmàtics / analogia / contrast / formalització contrast paradigmàtic / paradigmes òptims

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

Pons, Clàudia (2007d): Ressenya de Jesús Jiménez / Maria Rosa Lloret (ed.) (2005): *Catalan Journal of Linguistics*, vol. 4. *Morphology in Phonology*. *Estudis Romànics* 29, 363-370.

<http://tinyurl.com/dafo6o>

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

Pons, Clàudia (2007e): Crònica del 20è Col·loqui Germano-Català (Tubinga, febrer de 2006) *Estudis Romànics* 29 (Secció Any Coromines), 242-244.

<http://tinyurl.com/dafo6o>

<http://personal.auna.com/claudiapons/>

- Pons, Clàudia (2008a): Català universal, català particular: català no marcat, català marcat. Dins Joahannes Kabatek / Claus Pusch (ed.), *Zeitschrift für Katalanistik. Revista d'Estudis Catalans. Suplements*. Vol. 21
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → marcatge, universals lingüístics i tipologia lingüística, neutralització fonològica i morfològica, freqüència fonològica i morfològica / relacions d'implicació / extensió morfològica / sincretisme / expressió zero / defectivitat morfològica / adquisició fonològica i morfològica
- Pons, Clàudia (2008b): Qualque observació sobre el català de Menorca. *Revista de Menorca* 88.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → fonologia / dialectologia / vocalisme / consonantisme / menorquí / variació dialectal
- Pons, Clàudia (2008c): Ressenya d'Anna Gavarró / Conxita Lleó (ed.) (2006): *Catalan Journal of Linguistics*, vol. 5. *Acquisition of Romance languages. Estudis Romànics* 30.
<http://tinyurl.com/dzdlz9>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
- Pons, Clàudia (2008d): Ressenya de Josefina Carrera-Sabaté / Ana M Fernández-Planas, (2005) *Vocals mitjanes tòniques del català. Estudi contrastiu interdialectal. Estudis Romànics* 30.
<http://tinyurl.com/dzdlz9>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
- Pons, Clàudia (2008e): Crònica del Simposi Internacional de Catalanística, Berlín, Fira de Frankfurt. *Estudis Romànics* 30.
<http://tinyurl.com/dzdlz9>
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
- Pons, Clàudia (enviat): When diachrony meets synchrony. How dialects shed light on the origin of synchronic phonological processes and theories of language change. *Testing theories of language change. Studies in language*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins.
<http://personal.auna.com/claudiapons/>
 → analogia, pressions paradigmàtiques, marcatge, paradigmes flexius i derivacionals, sobreaplicació, subaplicació, paradigmes òptims, teoria de la correspondència transderivacional, inclusió, subparadigmes, llengües romàniques, català
- Pons, Lúcia (1990): *Anàlisi de dos fenòmens fònics en la parla de Barberà del Vallès*. Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Tesi doctoral. (*)
- Pradilla, Miquel Àngel (1993): Variació i canvi lingüístic en curs al català de transició nord-occidental / valencià. Departament de Filologia Catalana, Universitat Rovira i Virgili. Tesi doctoral.
- Pradilla, Miquel-Àngel (2001a): La norma ortològica de la llengua catalana: establiment i discussió. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Societat, llengua i norma. A l'entorn de la normativització de la llengua catalana*. Benicarló: Alambor, 81-100.
 → fonètica, ortologia, correcció fonètica
- Pradilla, Miquel-Àngel (2001b): La sociolingüística de la variació: aproximació metodològica (I). *Noves SL. Revista de Sociolingüística* 1 (primavera). [Publicació electrònica]
<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/>
 → sociolingüística, fonètica, variacionisme, sociofonètica
- Pradilla, Miquel-Àngel (2001c): La sociolingüística de la variació: aproximació metodològica (i II). *Noves SL. Revista de Sociolingüística* 1 (estiu). [Publicació electrònica]
<http://www6.gencat.net/llengcat/noves/>
 → sociolingüística, fonètica, variacionisme, sociofonètica
- Pradilla, Miquel-Àngel (2002a): Ensordiment, espirantització i fenòmens que afecten les sibilants. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 287-318. [4a edició 2007.]
 → sociolingüística, fonètica, variacionisme, sociofonètica

- Pradilla, Miquel-Àngel (2002b): La variació fònica en la llengua catalana: inventari i avaluació metodològica. *NovesSL. Revista de Sociolingüística* Tardor (tardor).
http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm02tardor/metodologia/pradilla1_8.htm
→ sociolingüística / fonètica / variables fòniques / variables lingüístiques / comunitats de parla / anàlisi qualitativa / anàlisi quantitativa / variació sociolingüística
- Pradilla, Miquel-Àngel *et al.* (Josefina Carrera[-Sabaté] / Ana M. Fernández[-Planas]) (2004): La sociolingüística de la variació i la fonètica experimental: Per a una complementarietat metodològica. Dins Maria Pilar Perea (ed.), *Dialectologia i recursos informàtics. Actes de l'11è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona i de la IX Jornada sobre la Variació Lingüística*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (PPU), 199-236.
→ fonologia / variació fonològica / relació amb la fonètica / aproximació sociolingüística
- Prieto, Pilar (2001): L'entonació dialectal del català: El cas de les frases interrogatives absolutes. Dins August Bover *et al.* (Maria-Rosa Lloret / Mercè Vidal-Tibbits) (ed.), *Actes del Novè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica, Barcelona, 1998*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 347-377.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / entonació / variació dialectal
- Prieto, Pilar (2002a): *Entonació. Models, teoria, mètodes*. Barcelona: Ariel.
→ fonètica / fonologia / entonació / introducció / models d'anàlisi de l'entonació
- Prieto, Pilar (2002b): Entonació. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 393-462. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / entonació / introducció
- Prieto, Pilar (2002c): Tune-text association patterns in Catalan: an argument for a hierarchical structure of tunes. *Probus* 14, 173-204.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-01-4)
→ fonètica / fonologia / entonació del català / associació tonal / grup tonal / grup entonatiu
- Prieto, Pilar (2002d): Coarticulation and stability effects in tonal clash contexts in Catalan. Dins Bernard Bel / Isabelle Marlien (ed.), *Proceedings of the Speech Prosody 2002 Conference, Aix-en-Provence: Laboratoire Parole et Langage*, 587-590.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / xoc accentual / vall accentual / desaccentuació total o parcial / xoc tonal
- Prieto, Pilar (ed.) (2003a): *Las teorías lingüísticas de la entonación*. Barcelona: Ariel.
→ fonètica / fonologia / introducció / teories de l'entonació
- Prieto, Pilar (2003b): Efectos de coarticulación tonal en choques acentuales. Dins Pedro Martín / Esther Herrera (ed.), *Dimensiones fonéticas y fonológicas*. México: El Colegio de México, 187-218.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT--02-6)
→ fonètica / fonologia / xoc accentual / vall accentual / desaccentuació total o parcial / xoc tonal
- Prieto, Pilar (2003c): Correlats acústics de l'accent secundari en català. *Estudios de Fonética Experimental* 12, 107-142.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2239680>
→ fonètica / fonologia / accent primari / accent secundari / xoc accentual / mots compostos / adverbis en *-ment* / cadena parlada
- Prieto, Pilar (2004a): *Fonètica i fonologia. Els sons del català*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
→ fonètica / fonologia / manual introductor / recursos multimèdia
- Prieto, Pilar (2004b): Les inflexions finals en l'entonació del tortosí. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Qüestions de llengua i literatura a les comarques de la Diòcesi de Tortosa*. Benicarló: Onada Edicions, 277-286.
<http://seneca.uab.es/pilarprieto/curriculum.html#Publications>
→ fonètica / fonologia / entonació / inflexions finals / dialectes / central / tortosí
- Prieto, Pilar (2005a): Syntactic and eurhythmic constraints on phrasing decisions in Catalan. *Studia Linguistica* 59.2-3 (Merle Horne / Marc van Oostendorp (ed.), Special issue on 'Boundaries in Intonational Phonology'), 194-222.

- <http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-03-3)
→ fonètica / fonologia / ritme / restriccions de marcatge prosòdiques i sintàctiques
- Prieto, Pilar (2005b): Stability effects in tonal clash contexts in Catalan. *Journal of Phonetics* 33.2, 215-242.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-03-2)
→ fonètica / fonologia
- Prieto, Pilar (2005c): En torno a la asociación tonal en el modelo métrico-autosegmental. Puntos controvertidos en su aplicación al catalán. *Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana* 6.3, 9-28.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-05-1)
→ fonètica / fonologia / model mètric-autosegmental / continuum melòdic / representació fonològica
- Prieto, Pilar (2005d): Fonètica i fonologia. Dins Jaume Mateu *et al.* (Maria Josep Cuenca / Joseph Hilferthy / Pilar Prieto) (coord.), *Manual de lingüística general*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya
- Prieto, Pilar (2006a): The relevance of metrical information in early prosodic word acquisition: a comparison of Catalan and Spanish. *Language and Speech* 49.2, 233-261.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-05-6)
→ fonètica / fonologia / adquisició fonològica del català / adquisició primerenca / adquisició de la paraula prosòdica / adquisició fonològica de l'espanyol
- Prieto, Pilar (2006b): Word-edge tones in Catalan. *Italian Journal of Linguistics* 18.1 (Mariapaola D'Imperio (ed.), *Special issue on Autosegmental-metrical approaches to intonation in Europe: tonal targets and anchors*), 39-71.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-05-10)
→ fonètica / fonologia / entonació / alineament tonal / discriminació perceptual
- Prieto, Pilar (2007): El model mètric i autosegmental aplicat al català. Dins Josefina Carrera[-Sabaté] / Clàudia Pons (ed.), *Aplicacions de la fonètica. Actes del XIV Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias (Col·lecció Lingüística Catalana).
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-06-16)
→ fonètica / fonologia / model mètric-autosegmental / introducció
- Prieto, Pilar (enviat): The Intonational Phonology of Catalan. Dins Sun-Ah Jun (ed.), *Prosodic Typology 2*. Oxford: Oxford University Press.
- Prieto, Pilar / Bosch-Baliarda, Marta (2006): The development of codas in Catalan. *Catalan Journal of Linguistics*, 5 (Anna Gavarró / Conxita Lleó (ed.), *Special issue on L1 Acquisition of Romance*), 237-272.
<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-05-4).
→ fonètica / fonologia / adquisició fonològica en català / adquisició de l'estructura sil·làbica en català / adquisició de les codas
- Prieto, Pilar / Ortega-Llebaria, Marta (2006): Stress and accent in Catalan and Spanish: Patterns of duration, vowel quality, overall intensity, and spectral balance. Dins Rüdiger Hoffman / Hansjörg Mixdorff (ed.), *Proceedings of Speech Prosody 2006*. Dresden: TUDpress Verlag der Wissenschaften GmbH, 337-340.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / accent / durada / qualitat vocàlica / intensitat
- Prieto, Pilar / Ortega-Llebaria, Marta (en premsa): Do contour tones induce syllable lengthening in Catalan and Spanish? Dins Marina Vigário / Sónia Frota / Maria João Freitas (ed.), *Interactions in Phonetics and Phonology*. John Benjamins: Amsterdam / Filadèlfia.
→ fonètica / fonologia / entonació / català / espanyol / contorns entonatius / llargada sil·làbica
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
- Prieto, Pilar / Pradilla, Miquel Àngel (2002): Variación entonativa catalana: Catalán central versus tortosino. Dins *Actas del II Congreso de Fonética Experimental*. Sevilla: Laboratorio de Fonética, Facultad de Filología, Universidad de Sevilla, 291-295.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / entonació / català / espanyol / contorns entonatius / llargada sil·làbica
- Prieto, Pilar / Pradilla, Miquel Àngel (2004): Les inflexions finals en l'entonació del tortosí. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Qüestions de llengua i literatura a les comarques de la Diòcesi de Tortosa*. Benicarló: Onada Edicions, 277-286.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / fonologia / entonació / variació dialectal

Prieto, Pilar / Rigau, Gemma (2007): The Syntax-Prosody Interface: Catalan interrogative sentences headed by *que*. *Journal of Portuguese Linguistics*, 6-2: 29-59.

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

Prieto, Pilar / Vanrell, M. del Mar (2007): Sobre alguns contrastos fonològics en l'entonació del català. *Caplletra* 40, 43-69.

<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-07-01)

→ fonètica / fonologia / entonació / model mètric-autosegmental / contrastos d'alineament tonal en l'entonació del català / mallorquí

Prieto, Pilar / Vanrell, M. del Mar (en premsa a): Early intonational development in Catalan. Dins Jürgen Trouvain / William J. Barry (ed.), *Proceedings of the XVIth International Congress of Phonetic Sciences, Saarbrücken, Germany, 6-10 August 2007*. Dudweiler: Pirrot GmbH

<http://www.icphs2007.de/>

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

→ fonètica / fonologia / entonació / adquisició entonació / català

Prieto, Pilar / Vanrell, M. del Mar (en premsa b): L'adquisició de l'entonació del català. Dins Empar Davis (ed.), *Actes de les jornades de cultura catalana: Desè aniversari de l'ensenyament del català a Bolonya*. Bologna: Bononia University Press.

→ fonètica / fonologia / entonació / adquisició entonació / català

Prieto, Pilar *et al.* (Lourdes Aguilar / Ignasi Mascaró / Francesc J. Torres / Maria del Mar Vanrell) (2008): L'etiquetatge prosòdic Cat_ToBI. Dins E. Martínez-Celdrán (ed.), *Estudios de Fonética Experimental* 18, 287-309.

→ fonètica / fonologia / entonació / etiquetatge prosòdic

Prieto, Pilar *et al.* (Eva Estebas / Maria del Mar Vanrell) (enviat): The relevance of prosodic structure in tonal articulation. Prosodic word effects on peak alignment in Catalan and Spanish. *Journal of Phonetics*.

→ fonètica / fonologia / entonació / estructura prosòdica / articulació tonal / alineament pics / mot prosòdic

Prieto, Pilar *et al.* (Mariapaola D'Imperio / Barbara Gili-Fivela) (2005): Pitch accent alignment in Romance: Primary and secondary associations with metrical structure. *Language and Speech* (Paul Warren (ed.), Special issue on Variation in Intonation) 48.4, 359-396.

<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-04-11)

→ fonètica / fonologia / representació fonològica de l'accent / associació primària i secundària de l'accent / alineament tonal

Prieto, Pilar *et al.* (Mariapaola D'Imperio / Gorka Elordieta / Sónia Frota / Marina Vigário) (2006): Evidence for soft preplanning in tonal production: Initial scaling in Romance. Dins Rüdiger Hoffmann / Hansjörg Mixdorff (ed.), *Proceedings of Speech Prosody 2006*. Dresden: TUDpress Verlag der Wissenschaften GmbH, 803-806.

<http://seneca.uab.es/ggt/publicacions/reports/index.html> (Report GGT-06-2)

→ fonètica / fonologia / scaling of utterance-initial F0 values – relació amb la llargada de la frase

Prieto, Pilar *et al.* (Doris Mücke / Johannes Becker / Martine Grice) (en premsa): Coordination patterns between pitch movements and oral gestures in Catalan. Dins Jürgen Trouvain / William J. Barry (ed.), *Proceedings of the XVIth International Congress of Phonetic Sciences, Saarbrücken, Germany, 6-10 August 2007*. Dudweiler: Pirrot GmbH.

<http://www.icphs2007.de/>

<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>

Prieto, Pilar *et al.* (Salvador Oliva / Blanca Palmada / Pep Serra / Beatriz Blecua / Sílvia Llach / Victòria Oliva) (2001): Anàlisi acústica de la resolució de xocs accentuals en català. *Estudios de Fonética Experimental* 11, 11-40.

<http://seneca.uab.es/pilarprieto/curriculum.html#Publications>

→ fonètica / fonologia / producció de síl·labes accentuades adjacents / percepció / durada / amplitud

Prince, Alan / Smolensky, Paul [1993] 2004: *Optimality Theory: Constraint Interaction in Generative Grammar*. New Brunswick / Boulder: Rutgers University / University of Colorado. [Publicat per Oxford: Blackwell (2004).] (*)

- Puigròs [i Caldentey], Maria Antònia (1998): El model de llengua a l'Informatiu balear: anàlisi fonètica i morfològica. Universitat Autònoma de Barcelona. Tesi de llicenciatura. (*)
- Puigròs [i Caldentey], Maria Antònia (2001): Anàlisi del sistema vocàlic balear. *Llengua & Literatura* 12, 105-125.
<http://www.iecat.net/pperiodiques/>
 → fonètica / fonologia / dialectologia / vocalisme tònic / vocalisme àton
- Puigròs i Caldentey, Maria Antònia (2003): El model de llengua a TVE a les Illes Balears: anàlisi fonètica i morfològica. Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana. Tesi doctoral.
<http://www.tdx.cat/TDX-1108105-164959>
- Querol, Laia (2004): Entonació declarativa en textos orals del català occidental. Barcelona: Universitat de Barcelona (Departament de Filologia Catalana). Treball d'investigació.
 → fonètica / fonologia / entonació / discurs espontani
- Querol, Laia (2004): Distribució i valor morfològic dels segments velars en la morfologia verbal del català occidental. Barcelona: Universitat de Barcelona (Departament de Filologia Catalana). Treball d'investigació.
 → morfofonologia / verbs velars / català occidental
- Rosàs, Laia (2005): Freqüència d'aparició i complexitat de les estructures sil·làbiques del català central. Barcelona: Universitat de Barcelona (Departament de Filologia Catalana). Treball d'investigació.
 → fonologia / estructura sil·làbica / complexitat obertures / sonicitat
- Recasens, Daniel (2002a): An EMA study of VCV coarticulatory direction. *Journal of the Acoustical Society of America* 111.6, 2828-2841.
<http://asa.aip.org/jasa.html> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica articulatòria / coarticulació / degree of articulatory constraint model / direccionalitat del dors de la llengua / seqüències VCV / català
- Recasens, Daniel (2002b): Weakening and strengthening in Romance revisited. *Italian Journal of Linguistics* 14.2, 327-353.
<http://alphalinguistica.sns.it/RdL/2002.html> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonologia / processos d'afebliment / processos de reforçament / llengües romàniques
- Recasens, Daniel (2002c): Patterns of jaw coarticulatory direction and linguomandibular coordination in VCV sequences. Dins *Papers on Phonetics and Phonology: The Articulation, Acoustics and Perception of Consonants*. Berlín: Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft, 83-92.
<http://www.zas.gwz-berlin.de/papers/zaspil/articles/zp28/28-7-recasens.pdf>
 → fonètica / fonètica articulatòria / moviment lingual / degree of articulatory constraint model / coarticulació / seqüències VCV / articulometria electromagnètica
- Recasens, Daniel (2003): The contribution of Romance linguistics to phonetic theory. Dins Maria Josep Solé *et al.* (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona 3-9 August 2003. 1*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd, 231-234
 → fonètica / fonètica articulatòria / lingüística romànica / canvi fonètic
- Recasens, Daniel (2004a): A production account of sound changes affecting diphthongs and triphthongs in Romance. *Diachronica* 21, 163-199.
<http://www.benjamins.com/> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica articulatòria / restriccions articulatòries / assimilació / diftongació / dissimilació / adaptació segmental regressiva i progressiva / diftongs creixent i decreixents / absorció segmental / triptongs
- Recasens, Daniel (2004b): Darkness in // as a scalar phonetic property: implications for phonology and articulatory control. *Clinical Linguistics and Phonetics* 18, 593-603.
 → fonètica / fonètica articulatòria / velarització/ faringalització/ electropalatografia/ coarticulació / anàlisi acústica
- Recasens, Daniel (2004c): The effect of syllable position on consonant reduction: evidence from Catalan consonant clusters. *Journal of Phonetics* 32.3, 435-453.
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00954470> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica articulatòria / reducció articulatòria / grups consonàntics / posicions sil·làbiques / coda / electropalatografia

Recasens, Daniel (2006a): Gradient weakening for syllable-final /s, r/ in Majorcan Catalan. Dins H. C. Yehia *et al.* (D. Demolin / R. Laboissière) (ed.), *Proceedings of the 7th International Seminar on Speech Production*. Belo Horizonte: CEFALA, 11-18

→ fonètica / fonètica articulatòria / reducció articulatòria / grups consonàntics / coda / electropalatografia

Recasens, Daniel (2006b): Integrating coarticulation, assimilation, and blending into a model of articulatory constraints. Dins Louis Goldstein *et al.* (D.H. Whalen / Catherine T. Best) (ed.), *Laboratory Phonology 8*. Berlin: Mouton de Gruyter, 611-634.

→ fonètica / fonètica articulatòria / coarticulació / relació amb l'assimilació consonàntica

Recasens, Daniel (2007a): An interpretation of patterns of VCV coarticulation according to a model of articulatory constraints. Dins Pilar Prieto *et al.* (Joan Mascaró / Maria-Josep Solé) (ed.), *Segmental and Prosodic Issues in Romance Phonology*. Amsterdam / Filadèlfia: John Benjamins, 25-40.

→ fonètica / fonètica articulatòria / anàlisi acústica / degree of articulatory constraint model / coarticulació / seqüències VCV / canvi fonètic

Recasens, Daniel (2007b): Flapping in unconstrained alveolars. Dins Jürgen Trouvain / William J. Barry (ed.), *Proceedings of the XVIth International Congress of Phonetic Sciences, Saarbrücken, Germany, 6-10 August 2007*. Dudweiler: Pirrot GmbH, 1.389-392.

<http://www.icphs2007.de/>

→ fonètica / fonètica articulatòria / flapping / electropalatografia / avançament de l'oclusió

Recasens, Daniel (2008): Blending in heterosyllabic consonant clusters in three Catalan dialects. *ZAS Papers in Linguistics* 49, 79-96.

→ fonètica / fonètica articulatòria / mescla gestual / electropalatografia / grups consonàntics

Recasens, Daniel (en premsa a): A study of place adaptation in heterosyllabic consonant clusters in three Catalan dialects in the light of the DAC model. Dins M. Embarki / Ch. Dodane (ed.), *La Coarticulation: indices, direction et représentation*. Paris: L'Harmattan.

→ fonètica / fonètica articulatòria / mescla gestual / assimilació / coarticulació / electropalatografia / grups consonàntics

Recasens, Daniel (en premsa b): Sobre la rellevància del detall articulatori i acústic en l'explicació del canvi fonètic. Dins J. Rafel (ed.), *Diachronic Linguistics / Lingüística Diacrònica / Lingüística Diacrònica*. Girona: Editorial Documenta Universitaria.

→ fonètica / fonètica articulatòria / canvi fonètic / equivalència acústica / variació articulatòria

Recasens, Daniel (en premsa c): Articulatory and acoustic factors involved in the vocalization of dark /l/ and /l/ elision in Romance. Dins F. Sánchez Miret (ed.), *Romanística sin complejos. Homenaje a Carmen Pensado*. Bern: Peter Lang.

→ fonètica / fonètica articulatòria / vocalització / /l/ fosca / elisió / electropalatografia / anàlisi acústica

Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2003): Articulatory motivation of velar softening. Dins Maria-Josep Solé *et al.* (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona 3-9 August 2003*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd., 1903-1906.

→ fonètica / fonètica articulatòria / palatalització i africació de velars / electropalatografia / anàlisi acústica

Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2005a): Articulatory, positional and coarticulatory characteristics for clear /l/ and dark /l/: evidence from two Catalan dialects. *Journal of the International Phonetic Association* 35.1, 1-25.

http://www.arts.gla.ac.uk/ipa/back_issues.html (amb permís / subscripció).

→ fonètica / fonètica articulatòria / electropalatografia / anàlisi acústica / lateral alveolar velaritzada – no velaritzada / variació dialectal / mallorquí / valencià

Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2005b): The role of contextual and prosodic features on [sic] consonant lenition and elision : the case of intervocalic [j] in Majorcan Catalan. *Journal of Portuguese linguistics* 4.1 (José Ignacio Hualde (ed.), Special issue: Variation and Change in the Iberian Languages: the Peninsula and beyond), 7-37.

<http://www.fl.ul.pt/revistas/JPL/Issues.htm> (amb permís / subscripció)

→ fonètica / fonètica articulatòria -acústica / lenició - elisió consonàntica / [j] intervocàlica en mallorquí / anàlisi articulatòria / anàlisi acústica

- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2006a): Articulatory, positional and contextual characteristics of palatal consonants: evidence from Majorcan Catalan. *Journal of Phonetics* 34.3, 295-318.
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00954470> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica articulatòria / contacte linguopalatal / consonants palatals en mallorquí / nasal palatal / lateral palatal / oclusiva palatal
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2006b): Dispersion and variability in Catalan vowels. *Speech Communication* 48, 645-666.
 → fonètica / fonètica acústica / espai vocàlic / dispersió / variabilitat contextual / vocal neutra
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2006c): Estudi experimental de les consonants fricatives del català (dialectes mallorquí i valencià). *Estudis Romànics* 28, 125-150.
<http://tinyurl.com/bjw25n>
 → fonètica / fonètica articulatòria / fonètica acústica / fricatives / electropalatografia
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2007a): An electropalatographic and acoustic study of affricates and fricatives in two Catalan dialects. *Journal of the International Phonetic Association* 37.2, 143-172.
 → fonètica / fonètica articulatòria / fricatives / africades / electropalatografia
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2007b): Phonetic typology and positional allophones for alveolar rhotics in Catalan. *Phonetica* 64.1, 1-28.
<http://content.karger.com/ProdukteDB/produkte.asp?Aktion=JournalHome&ProduktNr=224275> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / ròtiques / variants contextuais / electropalatografia / anàlisi acústica / català oriental / valencià / mallorquí
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2009): Dispersion and variability in Catalan vowel systems with five and six peripheral units. *Speech Communication* 51, 240-258.
 → fonètica / fonètica acústica / espai vocàlic / dispersió / variabilitat contextual / neutralització de vocals mitjanes
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (en premsa a): Acoustics and perception of velar softening in consonant clusters, *Journal of Phonetics*.
 → fonètica / fonètica articulatòria / percepció / palatalització i africació de velars / electropalatografia / anàlisi acústica
- Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (en premsa b): EMA investigation of lingual coarticulatory resistance and aggressiveness for consonants and vowels in Catalan VCV sequences.
- Recasens, Daniel / Pallarès, Maria Dolors (2000a): A study of F1 coarticulation in VCV sequences. *Journal of Speech Language and Hearing Research* 43, 501-512.
<http://jslhr.asha.org/> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica acústica / coarticulació / seqüències VCV
- Recasens, Daniel / Pallarès, Maria Dolors (2000b): Underlying voicing and syllabicity in Majorcan Catalan word final stop clusters. *Phonetica* 61, 95-118.
<http://content.karger.com/ProdukteDB/produkte.asp?Aktion=JournalHome&ProduktNr=224275> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonologia / balear / sonoritat – contrastos de sonoritat en grups consonàntics finals / primera persona singular del present d'indicatiu en mallorquí
- Recasens, Daniel / Pallarès, Maria Dolors (2001a): Coarticulation, assimilation and blending in Catalan consonant clusters. *Journal of Phonetics* 29, 273-301.
<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00954470> (amb permís / subscripció)
 → fonètica / fonètica articulatòria / efectes coarticulatoris / seqüències CC i VCV / control articulatori / degree of articulatory constraint model (DAC) / consonants
- Recasens, Daniel / Pallarès, Maria Dolors (2001b): *De la fonètica a la fonologia: les consonants i assimilacions consonàntiques del català*. Barcelona: Ariel.
 → fonètica / fonologia / fonètica articulatòria / base fonètica dels processos fonològics / electropalatografia / articulometria / contacte lingual / moviment lingual / processos coarticulatoris / assimilatoris / mescla gestual

- Romera Barrios, Lourdes *et al.* (Ana Ma. Fernández Planas / Valeria Salcioli Guidi) (2009): Análisis perceptivo de la entonación del castellano de Barcelona y del catalán de Barcelona. *Estudios de Fonética Experimental* 18, 345-366
<http://www.ub.edu/labfon/efe18.htm>
- Romero, Sílvia (2001): Notes per a la caracterització de la parla de la Conca de Tremp. *Sintagma* 13, 55-77.
<http://www.sintagma.udl.es/imatges/pdf/2001d.pdf>
- Romero, Sílvia / Creus, Imma (2007): Propostes per a l'ús formal oral del català nord-occidental: aspectes fonètics. Dins Sadurní Martí (coord.), *Actes del XIIIè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Universitat de Girona, 8-13 de setembre de 2003) Vol. 2*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 393-407
→ fonètica / nord-occidental / ortoèpia
- Rossich, Albert (2000): El nom de les lletres. *Caplletra* 27, 65-86.
→ fonètica / ortologia
- Rossich, Albert (2006): El model ortològic del català modern. Dins Antoni Ferrando / Miquel Nicolás (ed.), *La configuració de la norma lingüística a l'Europa llatina*. Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 125-153.
→ fonètica / ortologia / normativa / diacronia
- Sánchez-Miret, Fernando (2004): El problema de la hipotètica diftongació en català en el context de les altres llengües romàniques. *Quaderns de filologia: estudis lingüístics* 9, 141-188
- Sánchez-Miret, Fernando (2006): Aspectos fonéticos y no fonéticos en la evolución de las consonantes finales. *Zeitschrift für Romanische Philologie* 122.1, 28-56.
→ fonologia / consonants / consonants ròtiques / consonants finals / canvi fonètic / relació amb la morfologia
- Saragossà, Abelard (2001): La pronúncia dels numerals 17, 18 i 19 all llarg de la història. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 43 (*Miscel·lània Giuseppe Tavani*, 2), 287-320.
→ fonètica / morfologia / accent
- Saura, José Antonio (2004): La transición lingüística en el Pirineo central, I. *Vox Romanica: Annales Helvetici Explorandis Linguis Romanicis Destinati* 63, 229-248.
→ fonologia / dialectologia / isoglosses fonològiques / dialectes de l'espanyol / relació amb el català
- Sebastián-Gallés, Núria (2006): Native-language sensitivities: evolution in the first year of life. *Trends in Cognitive Sciences* 10.6, 239-241
→ fonètica / fonologia / percepció / percepció contrastos-detalls fonètics / adquisició
- Sebastián-Gallés, Núria / Bosch, Laura (2001): On becoming and being bilingual. Dins Emmanuel Dupoux (ed.), *Language, Brain and Cognitive Development: Essays in Honor of Jacques Mehler*, Cambridge, Mass: MIT Press, 379-394.
→ fonètica / fonologia / percepció / bilingüisme / adquisició
- Sebastián-Gallés, Núria / Bosch, Laura (2002): Building phonotactic knowledge in bilinguals: the role of early exposure. *Journal of experimental psychology. Human perception and performance* 28.4, 974-989.
→ fonètica / fonologia / percepció / bilingüisme / adquisició / exposició llengua adulta / coneixement fonotàctic
- Sebastián-Gallés, Núria / Bosch, Laura (2005): Phonology and bilingualism. Dins Judith F. Kroll / A. M. B. de Groot (ed.), *Handbook of Bilingualism*. Oxford: Oxford University Press, 68-87.
→ fonètica / fonologia / percepció / bilingüisme
- Sebastián-Gallés, Núria *et al.* (Sagrario Echeverría / Laura Bosch) (2005): The influence of initial exposure on lexical representation: Comparing early and simultaneous bilinguals. *Journal of Memory and Language* 52.2, 240-255.
→ percepció / bilingüisme / percepció vocàlica / exposició llengua adulta / lèxic / català / espanyol
- Sebastián-Gallés, Núria *et al.* (Antoni Rodríguez-Fornells / Ruth de Diego-Balaguer / Begoña Díaz) (2006): First and Second-language Phonological Representations in the Mental Lexicon. *Journal of Cognitive Neuroscience* 18.8, 1277-1291.
→ fonologia / percepció / psicolingüística / bilingüisme / representacions fonològiques / tasques de decisió lèxica / paraules no reals

- Segura, Carles (2003): *Variació dialectal i estandardització al Baix Vinalopó*. Alacant / Barcelona: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
→ fonètica / variació dialectal / estàndard / valencià
- Segura Llopes, Carles (2007): Necessitats de correcció fonètica al País Valencià. El programa *FONET*. Dins Carrera-Sabaté & Pons (2007b: 101-138).
→ fonètica / correcció fonètica / País Valencià
- Serra, Josep (1996) *La fonologia prosòdica del català*. Girona: Universitat de Girona. Tesi doctoral. (*)
- Simonet, Miquel (en premsa): Basic melodic contours in Majorcan Catalan: shape and alignment of pitch movements in declarative. Dins José Camacho *et al.* (Liliana Sánchez / Nydia Flores) (ed.), *Selected Papers from the Linguistic Symposium on Romance Languages*. Amsterdam / Nova York: John Benjamins.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / entonació / català de Mallorca / declaratives
- Solà, Joan *et al.* (Josefina Carrera / Clàudia Pons) (2008): Els sons del català. Espai web disponible a <http://www.ub.edu/sonscatala/>.
→ fonètica / fonètica segmental / fonètica articulatòria / fonètica acústica / noves tecnologies / Internet
- Solà, Joan *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.) (2002): *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries. [4a edició 2007.]
→ fonètica / fonologia / morfologia / descripció / gramàtica / català
- Solà, Joan *et al.* (Carrera, Josefina; Pons, Clàudia) (2008): *Els sons del català*.
<http://www.ub.edu/sonscatala/>
- Solé, Maria-Josep / Eva Estebas (2000): Phonetic and phonological phenomena: V.O.T. A cross-language comparison. *Actas del XVIII Congreso de AEDEAN*. Universidad de Vigo, 437-444.
→ fonètica / aspiració / VOT
- Solé, Maria-Josep (2002): Assimilatory processes and aerodynamic factors. Dins Carlos Gussenhoven / Natasha Warner (ed.), *Laboratory Phonology 7*. Berlin: Mouton de Gruyter, 351-386.
→ fonètica / ròtiques / assimilació
- Solé, Maria-Josep (2007): Controlled and mechanical properties in speech: a review of the literature. Dins Maria-Josep Solé / Patrice S. Beddor / Manjara Ohala (ed.), *Experimental Approaches to Phonology*. Oxford: Oxford University Press, 302-321.
<http://seneca.uab.es/msole/>
→ fonètica / sonoritat / aspiració / durada vocàlica
- Solé, Maria-Josep / John J. Ohala (en premsa): What is and what is not under the control of the speaker. Intrinsic vowel duration. Dins Barbara Hühnert / Cécile Fougeron (ed.), *Laboratory Phonology 10*. Cambridge: Cambridge University Press.
→ fonètica / durada vocàlica / qualitat vocàlica / percepció / producció
- Shuy, Roger *et al.* (Walt Wolfram / William K. Riley) (1968): *Field Techniques in Urban Language Study*. Washington: Center for Applied Linguistics. (*)
- Televisió de Catalunya ([1995] 1998, 2a edició revisada): *El català a TV3. Llibre d'estil*. Barcelona: Edicions 62. (*)
- Televisió de Catalunya (1997): *Criteris lingüístics sobre traducció i doblatge*. Barcelona: Edicions 62. (*)
- Tesar, Bruce (2007). Learnability. Dins Paul de Lacy (ed.), *The Cambridge Handbook of Phonology*. Cambridge: Cambridge University Press, 555-574. (*)
- Tesar, Bruce / Smolensky, Paul (1998): Learnability in Optimality Theory. *Linguistic Inquiry* 29, 229-268. (*)
- Torres, Marta (1999): Els xats: entre l'oralitat i l'escriptura. *Els Marges*, 65, 113-126. (*)
- Torres, Marta (2008): Marques d'oralitat en els xats, *Caplletra* 44, 169-194.
→ català col·loquial / oralitat / noves tecnologies / xats
- Torres, Xico (2008): *Stress shift in verb plus enclitic(s) sequences in Formenteran Catalan: an Optimality Theory approach*. Bellaterra: Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona. [Treball de màster]
- Turell, Maria-Teresa (ed.) (1985): *La sociolingüística de la variació*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias. (*)

- Vallès, Teresa (2004): *La creativitat lèxica en un model basat en l'ús. Una aproximació cognitiva a la neologia i la productivitat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (*)
- Vallverdú, Francesc (2000) *El català estàndard i els mitjans audiovisuals*. Barcelona: Edicions 62.
→ mitjans de comunicació audiovisuals / català / estàndard
- Vallverdú [Albornà], Teresa (1997): On stress assignment in Catalan. Bellaterra: Departament de Filologia Catalana, Universitat Autònoma de Barcelona. Treball de màster. (*)
- Vallverdú Albornà, Teresa (2000): La Teoria de l'Optimitat i l'anàlisi fonològica. *Llengua & Literatura* 11, 311-330.
<http://www.iecat.net/pperiodiques/>
→ fonologia / teoria de l'optimitat / GEN / teoria de la simpatia / simplificació de grups consonàntics finals / assimilació de lloc
- Vallverdú [Albornà], Teresa (2002): Fenòmens en grups vocàlics. Dins Joan Solà *et al.* (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 125-167. [4a edició 2007.]
→ fonologia / fonètica / descripció / contactes vocàlics
- Valls, Esteve (2008a): Gènesi, evolució i diversificació del mètode dialectomètric. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. [Treball de recerca]
→ dialectologia / dialectometria
- Valls, Esteve (2008b): La desdialectalització del català nord-occidental: cap a una convergència total amb l'estàndard? Una anàlisi dialectomètrica sobre el procés d'anivellament dialectal en quatre generacions de parlants nord-occidentals. Barcelona: Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. [Treball de recerca]
→ dialectologia / dialectes i estàndard / convergència lingüística
- Valls, Esteve (en premsa): Actualització dels estudis sobre la pronúncia xipella: estat de la qüestió, nova delimitació geogràfica i perspectives de futur. Dins *Interlingüística. Actes de la XXIII Trobada Internacional de l'Associació de Joves Lingüistes, Girona 2008*.
→ dialectologia, fonètica, fonologia, xipella, variació, anivellament dialectal.
- Van Oosterzee, Carlos *et al.* (Ana M. Fernández[-Planas] / Lourdes Romera / Josefina Carrera[-Sabaté] / Janina Espuny [Montserrat] / Eugenio Martínez[-Celdrán]) (en premsa): Proyecto AMPER: estudio contrastivo de frases interrogativas sin expansión en *tortosí* y en *lleidatà*. Dins *Actas del VI Congreso de Lingüística General*. Santiago de Compostela: Universidad de Santiago de Compostela.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / entonació / projecte AMPER
- Vanrell, Maria del Mar (2003): Estudi sobre l'entonació dels parlars de Llucmajor, Campos i Porreres. Departament de Filologia Catalana, Universitat de les Illes Balears. Treball d'investigació.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / entonació / català de Mallorca
- Vanrell, Maria del Mar (2006): A scaling contrast in Majorcan Catalan interrogatives. Dins Rüdiger Hoffman / Hansjörg Mixdorff (ed.), *ISCA Proceedings of Speech Prosody 2006*. Dresden: TUDpress Verlag der Wissenschaften GmbH, 807-810.
<http://prosodia.uab.cat/atlesentonacio/recursos>
→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives / contrast fonològic d'altura tonal / paradigma de percepció categorial / temps de reacció / català de Mallorca
- Vanrell, Maria del Mar (2007a): The phonological role of tonal scaling in Majorcan Catalan interrogatives. Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona. Tesi de màster.
<http://seneca.uab.es/ggt/tesis.htm>
→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives / contrast fonològic d'altura tonal / esglaonament descendent / preplanificació / català de Mallorca
- Vanrell, Maria del Mar (2007b): A tonal scaling contrast in Majorcan Catalan interrogatives. *Journal of Portuguese Linguistics* 5.6 (Gorka Elordieta / Marina Vigário (ed.) Special Issue Prosody in Ibero-Romance and related languages). Lisboa: Edições Colibri - AEJPL, 147-178.
→ fonètica / fonologia / entonació / interrogatives / contrast fonològic d'altura tonal / paradigma de percepció categorial / temps de reacció / mallorquí

- Vanrell, Maria del Mar (2008): Preplanificación y escalonamiento descendente en el catalán de Mallorca. *Language Design 2* (Antonio Pamies / Mari Cruz Amorós / José Manuel Pazos (ed.) *Special Issue*). Granada: Método Ediciones, 99-105.
→ fonètica / fonologia / entonació / preplanificació / català de Mallorca
- Vanrell, Maria del Mar (en premsa): Effect of utterance length on F0 scaling. Dins Jürgen Trouvain / William J. Barry (ed.), *Proceedings of the XVIth International Congress of Phonetic Sciences, Saarbrücken, Germany, 6-10 August 2007*. Dudweiler: Pirrot GmbH.
<http://www.icphs2007.de/>
→ entonació / interrogatives / preplanificació / esglaonament descendent / altura tonal / mallorquí
- Veny, Joan (2002): Sobre el valencià *gemecar*. *Caplletra* 32, 143-155.
→ català / filologia / etimologia / fonètica històrica
- Veny, Joan (2003a): *Esriptura i oralitat a Mallorca*. Mallorca: Editorial Moll (Reedició de diferents treballs).
→ català / filologia / dialectologia / dialectes i llengua literària / dialectologia filològica / història de la llengua
- Veny, Joan (2003b): Qüestions geolingüístiques a l'entorn de la varietat tortosina. Dins Miquel Àngel Pradilla (ed.), *Llengua i literatura a les comarques de la diòcesi de Tortosa*. Benicarló: Onada Edicions, 354-361.
→ català / filologia / dialectologia / geolingüística / fonètica / català occidental / tortosí
- Veny, Joan (2005a): Afinitats ultrapirinenques del català septentrional de transició. Dins Xavier Luna (ed.), *Actes del Col·loqui L'Albera i el patrimoni en l'espai fronterer*. Figueres: Consell Comarcal de l'Alt Empordà, 179-199.
→ català / filologia / dialectologia / geolingüística / fonètica / català occidental / tortosí
- Veny, Joan (2005b): Alguns ensenyaments de la geolingüística. Dins *Els mètodes en dialectologia: continuïtat o alternativa? I Jornada Filològica de l'Associació Amics d'Antoni M. Badia i Margarit*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 155-172 i mapes.
→ català / filologia / dialectologia / geolingüística
- Veny, Joan (2006): *Contacte i contrast de llengües i dialectes*. València: Publicacions de la Universitat de València.
→ català / filologia / dialectologia
- Veny, Joan (2007): Sant(t) Antoni / Sen(t) Antoni. *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes 53 (Homenatge a Joseph Gulsoy, 3)*, 215-239.
→ català / filologia / dialectologia / variació fonètica
- Veny, Joan (2008): Aina. Dins Isabel de Riquer (ed.), *Miscel·lània Gabriel Oliver*. Barcelona: Govern de les Illes Balears / Estudi General Lluís, 157-161.
- Veny, Joan / Pons, Lúcia (2001): *Atles Lingüístic del Domini Català, I. Introducció. El cos humà. Malalties*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
→ dialectologia / geolingüística / atles / fonètica / lèxic
- Veny, Joan / Pons, Lúcia (2003): *Atles Lingüístic del Domini Català, II. El vestit. La casa i les ocupacions domèstiques*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
→ dialectologia / geolingüística / atles / fonètica / lèxic
- Veny i Clar, Joan / Pons, Lúcia (2006): *Atles Lingüístic del Domini Català, III. La família: cicle de la vida. Món espiritual: l'Església, Festes religioses. Creences. Jocs. Temps cronològic. Meteorologia. Topografia*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
→ dialectologia / geolingüística / atles / fonètica / lèxic
- Viaplana, Joaquim (2000): *Lingüística descriptiva. Una introducció aplicada al català*. Barcelona: Edicions 62.
→ lingüística descriptiva / fonètica / fonologia / morfologia / sintaxi / català / introducció
- Viaplana, Joaquim (2005): La dialectologia avui. Continuïtat i perspectives. Dins Institut d'Estudis Catalans (ed.), *Els mètodes en dialectologia: continuïtat o alternativa? Actes de la I Jornada de l'Associació d'Amics del Professor Antoni M. Badia i Margarit*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 115-125.
→ dialectologia / dialectologia i mètodes / estructuralisme / generativisme / variacionisme / dialectologia i recursos tecnològics / dialectes i estàndard

- Viaplana, Joaquim / Perea, Maria Pilar (ed.) (2003): *Textos orals dialectals del català sincronitzats. Una selecció*. Col·laboradors: Clàudia Pons, Pere Grimalt, Marina Àlamo, Jaume Fitó, Eva Carnicer. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 167 pàg. + CD-ROM.
→ dialectologia / textos dialectals / textos fonètics / textos ortogràfics / català / docència / exercicis
- Viaplana, Joaquim et al. (Maria-Rosa Lloret, Maria-Pilar Perea, Esteve Clua) (2007): *Corpus Oral Dialectal*. Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias / Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona. Publicació en CD-Rom.
<http://www.ub.edu/ccub/>
→ corpus orals / fonètica / fonologia / morfologia / dialectologia
- Weinreich, Uriel / Labov, William / Herzog, M.I. (1968): Empirical Foundations for a theory of language change. Dins W.P. Lehmann / Y. Malkiel (ed.), *Directions for Historical Linguistics. A Symposium*, Austin: University of Texas Press, 95-195. (*)
- Wetzels, Leo, / Mascaró, Joan (2001): The typology of voicing and devoicing. *Language* 77.2, 207-244.
→ fonologia / fenòmens relatius a la sonoritat / assimilació de sonoritat / ensordiment d'obstruents / trets referents a la sonoritat / trets privatius / trets binaris / català / serbocroat / romanès / rus / polonès / yiddish / alemany / holandès / berber
- Wheeler, Max W. (2002): Flexió verbal irregular i verbs defectius. Dins Joan Solà et al. (Maria Rosa Lloret / Joan Mascaró / Manuel Pérez Saldanya) (dir.), *Gramàtica del català contemporani. Vol. 1. Introducció. Fonètica i fonologia. Morfologia*. Barcelona: Empúries, 647-729. [4a edició 2007.]
→ morfologia / fonologia / descripció / tipus d'irregularitat - radical - terminació - conjugació - accent / variació dialectal
- Wheeler, Max W. (2003): La lenició en la fonologia catalana: perspectives teòriques i empíriques arran dels Etnotextos de l'ALDC. *Interlingüística* 13. Vol. I (Actes de la XVII Trobada Internacional de l'Associació de Joves Lingüistes, Alacant, 18, 19 i 20 d'abril del 2002). (Secció Ponències), Alacant: Asociación de Jóvenes Lingüistas, 83-100.
<http://www.sussex.ac.uk/linguistics/1-4-1-2.html>
→ fonètica / fonologia / variació dialectal / balear / lenició / aproximantització / ALDC
- Wheeler, Max W. (2005a): *The Phonology of Catalan*. Oxford: Oxford University Press.
→ fonètica / fonologia / descripció / català / anàlisi en teoria de l'optimitat (versió correspondència) / inventari fonològic català / estructura sil·làbica / fonètica sintàctica / neutralització i assimilació de sonoritat / assimilació de lloc i de mode / simplificació consonàntica / epèntesi / accent / fonologia del mot / al·lomorfa condicionada fonològicament / sil·labificació de clítics
- Wheeler, Max W. (2005b): Cluster reduction : deletion or coalescence? *Catalan Journal of Linguistics* 4, 57-82.
<http://www.raco.cat/index.php/CatalanJournal/issue/view/3387/showToc>
→ fonologia / teoria de l'optimitat (versió correspondència) / simplificació de grups consonàntics / fusió / elisió / català / navaho
- Wheeler, Max W. (2007a): Syncope and apocope in the history of Catalan: an Optimality Theory approach. University of Sussex, manuscrit. Versió catalana a Wheeler (2007b).
<http://roa.rutgers.edu/view.php3?id=1296>
→ fonologia / fonologia diacrònica / canvi fonològic / síncope / apòcope / català / contacte sil·làbic
- Wheeler, Max W. (2007b): La síncope i l'apòcope en la història del català: una aproximació des de l'Optimitat. Dins Max Wheeler, *Morfologia i fonologia catalana i romànica: estudis diacrònics*, València: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 185-217.
→ fonologia / fonologia diacrònica / canvi fonològic / síncope / apòcope / català / contacte sil·làbic
- Yzaguirre, Lluís de / Salvà, Francesca (2003): SOLC: an orthological database server to teach Catalan and to improve its knowledge. Dins Maria Josep Solé et al. (Daniel Recasens / Joaquim Romero) (ed.), *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences, Barcelona 3-9 August 2003*. Denver, CO: Causal Productions Pty Ltd. 2. 2107-2109.
→ fonètica / ortoèpia
- Zygis, M., / Recasens, Daniel / Espinosa, Aina (2009) Articulatory characteristics of velar stops in German, Polish and Catalan. Dins R. Sock / S. Fuchs / Y. Laprie (ed.), *Proceedings of the 8th International Seminar on Speech Production 2008*, Strasbourg, 97-100.